

THE J. PAUL GETTY MUSEUM LIBRARY

SOUPIS
PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH
V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM

OD PRAVĚKU DO POČÁTKU XIX. STOLETÍ.

VYDÁVÁ

ARCHAEOLOGICKÁ KOMMISSE
PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

ŘÍZENÍM SVÉHO PŘEDSEDY

JOSEFA HLÁVKY.

XXV.

POLITICKÝ OKRES PŘEŠTICKÝ.

NAPSALI

DR. KAREL HOSTAŠ A FERDINAND VANĚK.

V PRAZE 1907

NAKLADEM ARCHAEOLOGICKE KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH

V POLITICKÉM OKRESU

PŘEŠTICKÉM.

NAPSALI

DR. KAREL HOSTAŠ A FERDINAND VANĚK.

(S 99 VYOBRAZENÍMI A ZNAČKAMI V TEXTU.)

V PRAZE 1907.

NAKLADEM ARCHAEOLOGICKE KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

TISKEM ALOISA WIESNERA V PRAZE,
KNIHTISKAŘE ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

PŘEDMLUVA.

Politický okres Přeštický zaujímá dva okrsky, jež ve 12. a 13. stol. dostaly se z velké části pod vrchnostenskou správu duchovní. V prvé z nich, újezdě Přeštickém, získal klášter Kladrubský značný počet dědin, pro něž udržoval deset farností a založil ve městě zvláštní probošství; druhý téměř celý zabral cisterciácký klášter Pomucký. Nemůže býti tudíž pochybnosti o tom, že oba tyto duchovní ústavy na rozvoj umění — v prvé řadě ovšem církevního — měly nemalý vliv. Avšak dnes již stopy tohoto vlivu až na malé výminky téměř vymizely, tak že okres Přeštický v ohledu tom od okresů jej obklopujících podstatně se neliší.

Románské období připomíná portál děkanského kostela Nepomuckého a jiný v blízkém poetickém Klášteře, jehož zkázou želíme zároveň ztráty jedné z nejznamenitějších chrámových staveb ranní gotiky v Čechách. To, co zachovalo se z církevních památek následující doby gotické, nepadá téměř na váhu. I stavitelství hradové zajímá nás více po stránce archaeologické a strategické, než umělecké (Skála, Roupov, Zelená Hora). Mezi stavitelskými památkami barokními děkanský chrám Přeštický jest osamoceným sloupem vynikajícím nad jednotvárné okolí.

Pozorujíce umělecké památky drobnějšího rázu nejednou setkáváme se s předměty, které na působnost svrchu zmíněných klášterů poukazují; jsou to zejména některé řezby v obvodu kláštera Nepomuckého se nacházející, jež původem svým hlásí se k místním tradicím (výborná soška sv. Vojtěcha na Zel. Hoře, sv. Markéty v Klášteře, sochy v Milči a j.). Vliv kláštera Kladrubského prozrazují nástěnné malby v kostele Vícovském, stykům téhož kláštera se sousedními Bavyry zdá se nasvědčovati Přeštický zvon, lity v Norimberce.

Umělecké a historické památky okresu nejsou sic hojné počtem, aniž činí zvláštní nároky na vynikající místo v dějinách domácí umělecké tvorby, avšak bedlivý kulturní historik najde i mezi nimi nejeden

cenný příspěvek a mnohou zprávu k doplnění obrazu, jímž znázorněn má býti jednou podrobný stav domácího umění před našim znovuzrozením.

Budiž nám dovoleno, vzdáti na tomto místě povinný dík všem, kdož nám při práci naši byli radou a skutkem nápomocni; jsou to jmenovitě důst. pp. faráři a pp. učitelé, kteří nám vždy a všude přicházeli s veškerou ochotou vstříc. Obzvláštními díky povinováni jsme pp.: vrchnímu staveb. radovi a praesidentu České Akademie Dru *Jos. Hlávkoví* v Lužanech, biskup. notáři a děkanu Přeštickému *Václ. Řižákovi*, starostovi města Nepomuku Dru *Frant. Peškovi*, rektoru piarist. koleje v Nepomuku *P. Ambroži Müllerovi*, c. k. notáři *Janu Krajičkovi* a c. k. bernímu v. v. *Koláčkovi* v Nepomuku, *Arnoštu Eckerovi*, c. a k. vrchnímu správci v Červ. Poříčí, *Janu Voženílkovi*, c. a k. správci v Roupově, *Karlu Žákovi*, nadlesnímu v Pteníně, Dru *Václ. Kofrovi*, advokátu v Přešticích, *Jos. Křcnovi*, kand. notářství v Přešticích, *Adolfu Šleglovi*, říd. učiteli v Měčíně, *Ottovi Seydlovi*, stud. techn. v Merklíně a j. v.

Ve příčině úpravy díla dodáváme, že polohopisné plány a kresby zhotovili pp. *R. Vanderlind* a *F. Vaněk*, fotografické snímky pak z větší části dodal *K. Hahn* v Klatovech, ostatní spolupisovatel *F. Vaněk*.

V K l a t o v e c h, v měsíci lednu 1904.

Spisovatelé.

Bezděkov.

Na svahu lesním a částečně v polích na 40—50 mohyl; v jedné z nich nalezen zlatý drát.

Annalen des k. k. Hofmus. III., Not. 100. Čechy předhistor. II., 136.

Bijadla (Bijadly).

Žák Jan, Paměti býv. panství Merklína (rukopis v obec. úřadě Merklínském). — Sedláček Aug., Hradý IX., 190. — Šumavan 1874, 525. — Trajer J., Historisch stat. Beschreibung der Diöcese Budweis, 823.

V polích po obou stranách cesty vedoucí od Jamkovitého rybníka u Bijadel k Čelakovům stopy předhistor. pohřebiště; as r. 1877 nalezena tu okrasa ze zlatého plíšku.

Na poli „psovodně“ u dvora jámy kulturní (srovn. Merklín).

Stará osada s FARNÍM KOSTELEM sv. Vavřince, připomínající se již r. 1115 jako zboží kláštera Kladrubského (Erben, Reg.). Kostel s farou (r. 1369 v archidiak. Horšovském) i osada zanikly ve válkách husitských spolu s blízkou vsí Jicharcemí (v lese severozápadně od Bijadel při cestě z Vituně do Čelákova). R. 1549 prodal klášter Kladrubský pustou ves Bijadly (bez zmínky o kostele a podacím kostelním) Jiříku Chlumčanskému z Přestavlk, který si zde sídlo a poplužní dvůr zřídil. Za něho bezpochyby obnovena fara i kostel, administrovaný potom katolickými duchovními z Merklína. Rod Chlumčanských prodal r. 1614 Bijadly s podacím kostelním Jindřichu staršímu Žákavcovi z Žákavy, jehož rod zde měl hrobku. R. 1650 kostel mezi farními více se neuvádí, r. 1697 shořel, opraven pak nuzně, již r. 1719 byl zase v chatrném stavu. R. 1787 byl pak zrušen a později vrchností Merklínskou, která jej za 60 zl. koupila, v sýpku proměněn, při čemž presbytář odbourán a stavba, 17-60 m dlouhá, 10-70 m široká, vně i uvnitř všeho architektonického článkování

zbavena. Ještě r. 1863, kdy stavba k účelům hospodářským nově byla upravována, patrna byla stará kostelní okna, na čelní zdi pak k východu obrácené spatřoval se na omítce obraz sv. Křištofa v nadživotní velikosti.

Bíluky (Běluky).

Skupina mohyl na pozemcích sv. od obce, vzdálená jen as 10 min. od druhé skupiny mohyl u Žinkovských Radkovic (v. t.). V Bílukách podobně jako v sousedním Měčíně přichází se při kopání na střepepy nádob tuhových, přesleny a pod. (Zpráva pana A. Šlegla, řídícího učitele v Měčíně.)

Biřkov.

Žák J., l. c. — Kolář M. v Pam. Arch. X., 82 a Rod pánů Švihovských z Risenberka 4.

Jihozápadně ode vsi v roupovském panském lese Zdaraze skupina as 20 velkých mohyl.

V lese Lázu severozápadně od obce 2 mohyly 1·5 m vysoké.

Staré sídlo Drslaviců, kteří si tu mezi rybníky na poč. 13. stol. postavili hrádek, jehož paměť udržela se v pojmenování místním „na tvrzi“.

Borovy.

Z bývalé TVRZE, která stávala v místech nynějšího panského dvora, nezachovaly se žádné zbytky.

V místě MEŠNÍ KAPLE Narození P. Marie, založená r. 1703; na jejím místě nová stavba z r. 1835 s barokovým oltáříkem se soškou P. Marie a postranními soškami sv. Barbory a Kateřiny — bez ceny.

Ve věžičce nad tašk. střechou dva zvony: Větší roku 1851 od Václ. Pernerera v Plzni ulitý, menší 0·32 m v prům. a 0·25 m vysoký má na plášti plaketku s P. Marií a jinou sv. Jakuba (?), na koruně ornamentální pásek, pod ním opis: OBE CZ BOROWSKA DALA MNIE LITI LETHA PANIE pod tím I · G · K — 1761.

Buková.

Trajer J., 824. — Sommer J. G., Das Königr. Böhmen VII., 256. — Žák Jan, l. c. — Eichler J., Dotazy k přepracování Schallerovy topografie z r. 1826 (rukopis v archivu Musea kr. Českého).

As 1·5 km jižně od obce v lese Smrčí poblíž Hájů 2 mohyly.

Ves, ve které stávala TVRZ, jejíž zbytky na místě nynějšího panského dvora ještě v 1. polovici 19. stol. se spatřovaly. Na ní seděli od r. 1381 do 1542 Bohuchvalové z Hrádku, po nich do r. 1571 Chřinovští

z Chřínova, pak do r. 1645 Šlovičtí ze Šlovic. Kolem r. 1680 připojena byla k Merklínu.

R. 1819 při upravování sýpky ze staré tvrže nalezeny malé mince císaře Ferd., pak zlatý prsten pečetní 3·5 dukátů těžký se znakem ryt. Chřínovských (Eichler).

KOSTEL SV. JIŘÍ, ve 14. stol. (1369) farní, nyní filiální fary Merklínské, stavba v podstatě gotická (poč. 14. stol.), v podrobnostech a vně modernisovaná.

Loď zvenčí nově ovržená má zděný štít v západním průčelí, kdež nový vchod (starý vchod na severní straně při poslední opravě zazdžen)

Obr. 1. Buková. Kostel sv. Jiří.

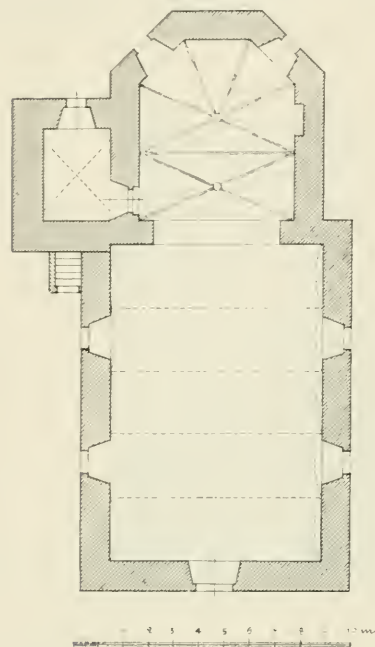
a nad ním kruhové okno. Strany podélné prolomeny dvěma páry oken rozšířených do čtverce a polokruhy zaklenutých. Užší chor stejné výšky s lodí má závěr polygonální, bez opěráků, v něm dvě podélných oken s přepracovaným, jen do vnitř vyšpaletovaným a polokruhem zaklenutým ostěním; k levému boku přiléhá později přistavěná a ve svrchní části nově předělaná věž s cibulovou bání.

Loď 12·50 m dlouhá, 8·36 m široká má nové, na traversy položené klenutí neckovité o pěti polích; oblouk triumfální, původně hrotitý, přeměněn jest při poslední opravě v polokruhový. Chor v původní gotické podobě vykazuje křížové travée a závěr pěti stranami pravidelného osmiúhelníka vytvořený, žebra jednoduše ujímaná, konsoly hladce profilované o pěti stranách, svorníky hladké; na straně evangelia ve zdi malé sanktuarium polokruhem zavřené s chatrnými, kutými dvířky v obdélníkovém orámování; na straně epistolní sedilium o dvou hrotitých obloucích až do vrcholu 1·90 m vys., 1·20 m šir.; tamtéž malý

hrotitý výklenek. Prostý vchod na levé straně vede do podvěžní koby, spolu sakristie, valeně sklenuté.

Hlavní oltář jest jednoduchá, renaissanční stavba skrovných rozměrů ze 17. stol., na něm jízdecká socha sv. Jiří (obr. 3.) 1.40 m vys., krojem zajímavá řezba dřívější archy ze 16. stol. s nepěknou, pozdější polychromií.

Ze dvou bočních oltářů je pravý zbytkem většího oltáře dobrého díla barokového, v jehož predelle olej. obrázek duší kajících se v očistci a v nástavci dobrý obraz sv. Jana Nep. z 18. stol.

Obr. 2. Buková. Kostel sv. Jiří. Půdorys.

V choru visí olej. obraz sv. Jiří, 1.50 m šir., 1.40 m vys. (jak se podobá střed většího oltářního obrazu), rytíř na brnění potýká se v krajině s drakem, v pravo prchající panna. Koloritem výborný, ale sešlý obraz v duchu nizozemské školy, ze 17. stol.

Dva olej. obrazy: sv. František Borgiaš a sv. Jan František z řádu jesuitského, oba v životní velikosti, pocházejí nepochybně ze zrušeného kláštera Jesuitů v Klatovech a jsou dílem *Ign. Raaba*.

Část žulové románské křtitelnice, pohozena jest v koutě u vchodu, jiná větší v panském dvoře.

Na věži chatrné zbytky tabulového obrazu 1.64 m vys., 1.08 m šir., na jehož každé straně dvě postavy a tempera na plátně, lípnutém na desku: sv. Petr a Pavel na jedné, sv. Zikmund a Václav na druhé straně, v pozadí zelený koberec. Dobrý mistr 16. stol.

Žulový náhrobník 1.86 m vys., 1.00 m šir., na něm velký erb Dlouhoveských, kolem opis v minuskulích: *Teřha boziho : 1 · 5 · 23 / W pondielny · po nanebe · Wzielie | (matky) bozie · Vmrzela | Wladika Drozierna panu Anna z dluhe W | sy · māzielka · pana peťa | bozdicha · pa . . .*

Náhrobník žulový s otupenými rohy, 1.69 m vys., 0.90 m šir., nahoře erb se čtyřmi růžicemi ve štítu a tolikéž růžicemi v klenotové peruti; pod ním nápis:

VNTER · DIESEN · STEIN
RVHET · DER · HOCH · EDEL
GEBOHRNE · RITTER
HERR · CHRISTOPH · FRANZ
ERDMAN · VON · SCHONAV

HERR · AVF SCHÖNLIND
 VND · RVPLESGRV̇N · SEINES
 ALTERS · 41 · IAHR · GESTAR
 BEN · DEN · 30 · OCTOBRIS
 1 · 7 · 0 · 1

Před vchodem na hřbitov část náhrobníku ze 16. stol., v němž slabé stopy erbu (snad Šlovických, o němž zmínku má Eichler). Nad vchodem ku hřbitovu kamenný erb.

Monstrance stříbrná, 0,52 m vys., barokní paprsková se zlatými námětky a tepanou nohou. Dobrá práce z konce 18. stol., bez značky.

Kalich hladký, nový.

Ciborium malé, stříbrné, empírové.

Obr. 3. Buková. Kostel sv. Jiří. Socha sv. Jiří na hlavním oltáři.

Zvony: 1. Výška 0·70 m, průměr 0·83 m, dole obrouček z visutých got. lilií, nahoře věnec z visutých akantů, ucha po délce rýhovaná, na plášti letopočet 2 1 2 5 2 68 2, ostatně hladký.

2. Výška 0·43 m, průměr 0·53 m, hladký štíhlý tvar bez nápisu, 14. stol.

Čelákovy (Čelákov).

Dr. Pí č J. L., Čechy předhistorické II., 142. Ž á k J., 1. c.

Z velkého pohřebiště v obecním lese Lišínském zasahuje několik kamenných m o h y l na sousední pozemky obce Čelákovské.

Dnešice.

T r a j e r Joh., 1. c. 815. — Ř i č á k E. V., Dějepis města Přeštic a jeho okolí. 14 a násl. — E i c h l e r J., 1. c. — Matriky od r. 1685. — Lib. memorab. od r. 1814.

Ves dostala se r. 1115 darováním od knížete Vladislava klášteřu Kladrubskému, kterýž vykonával též podací právo zdejšího kostela, dosazuje sem za faráře členy svého řádu. Týž klášter vykoupil kol. r. 1239 pro sebe též některé zdejší pozemky, jež dostaly se neznámo jakým způsobem v držení kláštera Nepomuckého. Benediktini kladrubští, ač pozbyli vlastnictví ve válkách husitských, obstarávali

zde duchovní správu ještě r. 1652. Ve vlastnictví vystřídalo se od 15. stol. několik rodů, až posléze r. 1712 koupil Dnešice hrabě Ferd. Morzin a připojil je k Dolní Lukavici.

Obr. 4. Dnešice. Kostel sv. Václava. Plaketa na zvonu Štěp. Pricoveye.

KOSTEL SV. VÁCLAVA, uváděný mezi farními r. 1352, po válkách husitských administrován z Přeštic, ještě v 17. stol. odtud byl spravován. Orientovaná budova barokní, bez stavitelských okras, z počátku 18. stol. V čele věž s mansardovou střechou, přistavěná i s vedlejšími místnostmi r. 1811. Loď na každé straně prolomena třemi polokruhem sklenutými okny, na jižní straně prostý vchod. Chor čtverhranný s třemi okny polokruhovými, při pravém jeho boku sakristie.

Podvěžní kobka valeně sklenutá, strop lodi plochý, kruchta na eliptickém oblouku, chor hladkou křížovou klenbou přepnutý, oblouk triumfální polokr., přepásaný římsou.

Hlavní oltář, obyčejný barok z doby založení kostela s novým obrazem sv. Václava (starší oltářní obraz visí v lodi nad kazatelnou).

Kazatelna pětiboká, zdobená čtyřmi dobrými olejovými obrázky evangelistů.

Dva boční oltáře jsou nevalné ceny.

Cínové barokové svícny, dva páry 0·41 m vysoké, běžný tvar 17. stol., dva jiné, 0·23 m vysoké, na štítku znamenáné: ^{GRA} 1706.

Jediný náhrobník v lodi je úplně vyšlapaný.

Zvony: 1. Průměr 0·94 m, výška 0·80 m. Nejvyš anthemion ze dvou motivů květových.

Opis: ANNO DOMINI 1671 MISERERE MEI DEVS SECVNDVM MAGNAM MISERICORDIAM TVAM.

Pod opisem dvojí vlys ornamentální. Na boku dva erby, levý Mitrovských, pravý Boryňů ze Lhoty, pod nimi nápisy:

DIONYSIVS FRANCISCVS

WRATISLAW LIBER BARO

DE MITROWICZ D^{VS} IN

CHLVMCZAN ET MIROSCHOW

SAC: CÆS: MATIS CAPITANEVS

EQVITVM AC DISTRICTVS PIL

SNENSIS NEC NON CONS^{VS} ☼

MARIA MAGDALENA

WRATISLAWIANA NATA

BORINGIANA DE LHOTA

D^A IN CHLVMCZAN ET

MIROSCHOW ☼

Na druhé straně Spasitel světa a pod ním v ověnceném oválu:

STEPHANVS

PRICQVEY CIVIS

CLATTOVIENSIS

ME FVDIT

a v kartuši oválové zvonek (obr. 4.).

Zvony 2. a 3. ulity byly *Juránkem* a *Pernerem* v Plzni r. 1881.

Horčice (Horšice).

Trajer Joh., l. c. 215. — Sedláček Aug., Hrady IX., 177. — Sommer J. G., l. c. — Matriky I. z r. 1744. — Liber memorabi. z r. 1827.

KOSTEL SV. MATĚJE, připomínaný r. 1352 jako farní, později bez vlastních duchovních; od r. 1698 ustanovování při něm za administratory kněží z řádu cisterciáckého, pak z řádu dominikánů Plzeňských. Fara nově založena r. 1796.

Gotická stavba orientovaná z 15. stol. V čele západního průčelí věž s jehlanovou střechou, přistavěná r. 1859. Loď obdélníková s nárožními opěráky (novými), severní její strana prolomena jedním, jižní dvěma

okny hrotitými, původně dvojdílnými (stopy kružby), uprostřed gotický portál, jehož vodorovné nadpraží v koutech podepřeno poprsími andělů, z nichž levý drží blánu nápisovou, pravý hlavu spánkem obtíženou o levou ruku opírá; ostění portálu dvěma pruty profilované, přepíná lomeným obloukem hladký tympanon, v jehož vrcholu poprsí s uraženou hlavou, s rukama skříženými a provazcem svázanými (symbol spoutaného pohanství); římsička ve vrcholu lehce vzedmutá, vybíhající z konsolků

Obr. 5. Horčice. Kostel sv. Matěje. Portál.

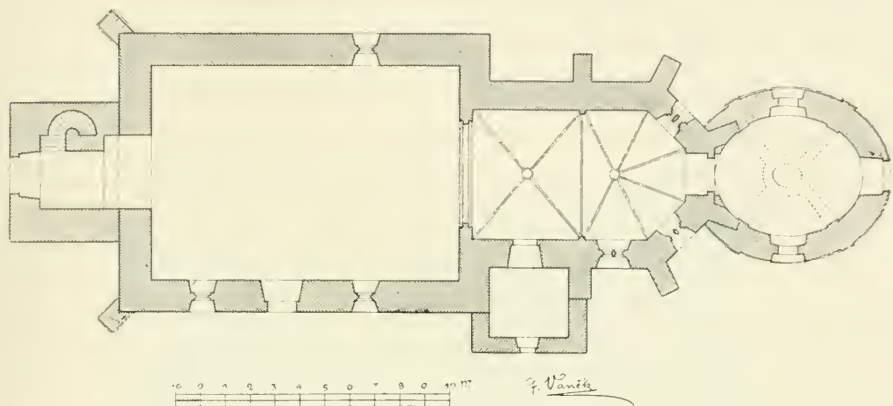
v podobě andělích hlaviček, ovrubuje lomený oblouk portálového ostění. (Obr. 5.)

Presbyterium užší, s lodí stejně vysoké, obstoupeno jest šesti opěráky bez ústupků a soklu (z těch dva závěrové ve svrchní části ubourány) a prolomeno čtyřmi hrotitými okny (závěrové zevně zazděno) dvojdílnými s pravidelnými měřicími kružbami (obr. 6.). K východní závěrové zdi, přiléhá kaple sv. Kříže a spolu hrobka, stavba v půdorysu eliptická, vystavěná na sklonku 18. stol. nákladem Václava Henigára z Eberku; její zvonovitá bání s eliptickou lucernou dosahuje výše hlavní římsy kostela. Kaple přístupna jest prostým vchodem, prolomena dvěma segmentovými okny a dekorována jednoduchými pilastry.

Vnitřek velmi působivý dobrým rozvržením rozměrů prostorových, zejména případnou výškou, s jakouž se u gotických kostelů našeho venkova zřídka kdy setkáváme.

Loď 12·30 *m* dlouhá, 8·62 *m* široká, kryta jest rovným stropem, baroková kruchta spočívá na eliptickém oblouku. Triumfální oblouk, lomený, s jednoduchým trnožem, profilován jest dvěma širokými výžlabky a pásem. Chor stejně s lodí vysoký sestává z křížového travée a závěru z pěti stran pravidelného osmiúhelníku vytvořeného. Žebra hruškového profilu vyvinují se bezprostředně z oblých přípor s hladkými plinthy; pouze obě přípory bočních stěn zdobeny jsou hlavicemi bohatého skulpturálního díla: na pravé velká maska s licousy v podobě lupenů kol hlavy se vinoucích, na levé dvě masky v listové spleti; ostré

obrysy zajímavých skulptur těchto pod vrstvou vápna téměř mizí. Oba svorníky jsou hladké; klenbová pole mají vodorovné hřebeny. Na evangelijní straně s a n k t u a r i u m s lomeným obloukem, jehož profil otesán, na epištolní straně výklenek se d i l i a překlenutý téměř polokruhovým segmentem s okosenými rohy, vedle prostého vchodu do sa-

Obr. 6. Horčice. Kostel sv. Matěje. Půdorys.

kristie, později přistavěné, kamenný e p i t a f v jednoduchém architektonickém orámování, na něm erb a pod ním cínová deska s nápisem:

MEMENTO VIATOR
 QVOD ESTIS HOC FVIMVS ET ERIT^{is} QVOD SVMVS
 HIC IACET
 PERILLVSTRIS DOMINVS HENRICVS ANTONIVS HENIGAR DE SEE-
 BERG
 DOMINVS IN PRZÍCHOVÍTZ ET HORTSCHÍTZ: SAC: CÆ: REGIÆgs
 MAIESTATIS
 CAPITANEVS DISTRICTVS PILSNENSIS
 PIÆ MEMORIÆ TVMVLATVS
 ANNO DOMINI DÍE 9 IVNŮ
 M · DCC · XXIV ·

Hlavní oltář má v nástavci z akantové spleti slušný oválový obraz sv. Matěje, kolem něho v pěti menších oválech olejové obrazy svatých apoštolů Petra, Pavla, Ondřeje, Tomáše a Nejsvětější Trojice. Řezba i obrazy z 18. stol.

Na levém bočním oltáři dobrý obraz olejový sv. Kateřiny in vinculis s nápisem při spodním kraji:

S CATHARINA DE RICCVS VIRGO
 FLORENTINA ORD · S · DOMINICI sfs D · M.

Na protějším obraz sv. Kateřiny mučennice; oba z 18. stol.

Dva s v í c n y mosazné 27 *cm* vys., soustruhované, ze 17. stol.

Z v o n y: Velký z roku 1868, litý od *Jos. Diepoldta* v Praze.

Prostřední 0.42 *m* vysoký, 0.56 *m* v průměru má nahoře opis:

FRANZ · IOSEBH · KÜNER · GOSS · MICH · IN · PRAG · 1800.

Na boku relief Rodiny Páně a otisky listů šalvějových.

Malý zvon 0.29 *m* výšky, 0.36 *m* průměru s opisem dvouřádkovým:

† HONORI SANCTORVM DOMINICI LAVRENTII IOSEPHI ET
IOANNIS NE POMVCENI FVSA SVB RENDO · PAT · EVSTACHIO
PRAXL OR · PRÆPT · DA LOCI.

Pod opisem festony akantové, na plášti obrázky: sv. Josef, Anđěl Strážný, sv. Vavřinec, sv. Donat a Jan Nep. Při spodním kraji: ANNO 1711 a medalion zvonaře s opisem IOANNES PRICQVEY.

M i s s á l z r. 1671 v kožené vazbě s ozdobným kováním v rozích; uprostřed ornamentovaný štítek s erbem svob. p. Putzů z Adlersturnu (?), na druhé straně monogram.

Z TVRZE, původního sídla místního rodu Horšických z Horšic, zachovaly se bezprostředně nad nynějším panským dvorem zřetelné zbytky valů a příkopů jednoduchých, z nichž souditi se dá na tvrziště značnějšího objemu. Podobá se, že nynější sýpka ve dvoře upravena byla z pozdějšího obydlí někdejších majitelů, kteří z příčin nám neznámých v 16. neb 17. stol. sídlo své sem byli přeložili. Stavení toto v prosté podobě obdélníka, jednopatrové, má po třech šikmých opěrách na západní a jižní straně a jest jinak prosto jakýchkoli známek nějaké architektonické výpravy. Rod Horšických z Horšic, který byl tu již ve 13. stol. (1245), držel statek až do roku 1676, po nich ujal se vlastnictví rod Henigárů z Eberka, od nichž dostal se v držení majitelů panství Dolno-Lukavičského (hrabat Morzinů a Schönbornů).

H e n i g á r, blízký dvůr poplužní, upomíná jménem svým i výstavností z konce 18. stol. na svého zakladatele Václava Henigara z Eberka. Obydelné stavení při něm jest významu podřízeného.

Chalupy.

Ž á k J. l. c.

Ves na panství Merklínském založená r. 1700.

U Chalup za Zeměticemi vyoral rolník Falout před 4 roky b r o n z o v ý n ů ž, který roku 1902 zaslán byl do zem. Musea. (Zpráva p. Dra Komorouša z Merklína.)

Chlumčany.

S e d l á č e k Aug., Hradý IX., 181. — S c h a l l e r J., Topographie des Königr. Böhmen XI., 135.

Sídlo a původiště větve starobylého rodu Chlumčanských z Přestavlk, která na zdejší tvrzi sídlila ještě v 15. stol. Z pozdějších rodů zde usdlých nejdéle drželi se Vratislavové z Mitrovic (1602, až poč. 18. stol.). R. 1712 koupil statek Ferd. hrabě Morzin a připojil jej k panství lukavickému.

Z někdejší t v r z e zbylo stavení jednopatrové, nyní za sýpku užívané, na němž však neshledává se žádných slohově zajímavých podrobností; při severo-

Obr. 7. Chlumčany. Kaple Matky Boží Pomocné.

východním nároží zachoval se úzký, brance podobný průchod, vedoucí z tvrziště do hradebního příkopu.

KAPLE MATKY BOŽÍ POMOCNĚ, založená r. 1749 působením hraběte Ferdinanda Fr. Morzina, tvoří v půdorysu obdélník 9.40 m široký, 11.60 m dlouhý, na rozích vykrojený. Baroková kaple dekorována z venčí sdruženými pilastry s šabrákovými hlavicemi; uprostřed

každé strany okno barokové (severní zazděné) s bizarně vykrouženým ostěním. Nad mansardovou střechou cibulovitá zvonice. Vchod prostý, obdélníkový, na západní straně (obr. 7.).

Vnitřek sklenut jest kápí.

Hlavní oltář barokový s tabulovým nástavcem, na něm neumělý obraz Matky Boží Pom. a dvě dobré sochy světců v biskup. ornátech (*Quitainer?*); zde též dva akvarelové obrázky v zrcadlových rámech (P. Marie Pomocná a kojící), dobře malované, z 18. stol.

Na barokovém bočním oltáři se soškami sv. Markéty a Barbory (bez ceny) obtožený olej. obraz sv. Dominika uzdravujícího nemocné. Po různu rozvěseny na stěnách menší obrázky svatých vodovými barvami malovaných s ostatky svatých v dracounových obrubách, dosti podařené práce jeptišek ze zrušeného kláštera Chotěšovského.

Obráz Nanebevzetí P. Marie, leptaná mědirytina 1 m vys., 0.60 m široká — bez podpisu, počátek 18. stol.

Baroková lampa na věčné světlo, tepaná z mosazného plechu.

Zvony: 1. ulit byl r. 1831 od *Václava Pernera* v Plzni. Na něm obraz sv. Václava a plaketa zvonářova, 2. s letopočtem 1827 a obrázky sv. Barbory a Jana Nep. z téže asi pochází dílny.

Ježovy (Ježov).

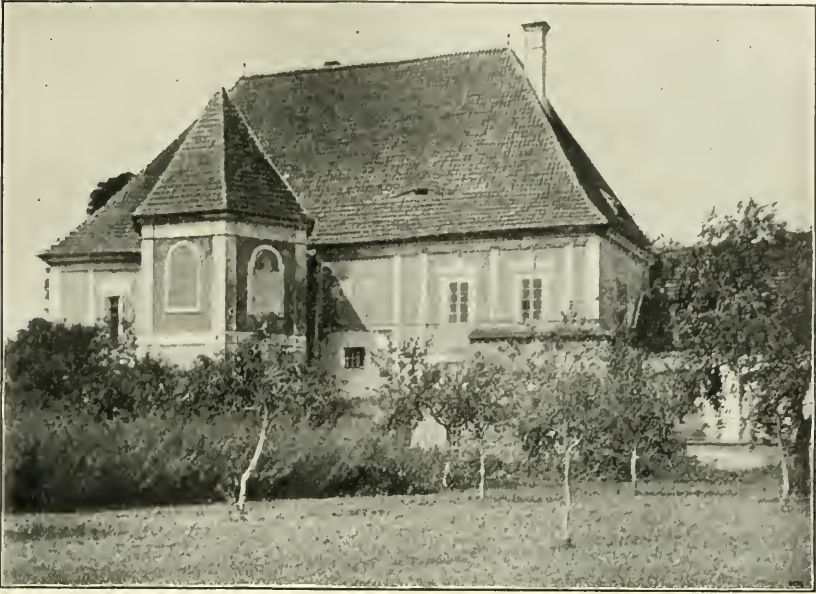
Sedláček A., IX., 188. — Žák J., I. c.

As 2 km sev. od obce v Merklínském panském lese „Dolejší“, poblíž potoka u hranic Biřkovských 4 m ohly menších rozměrů.

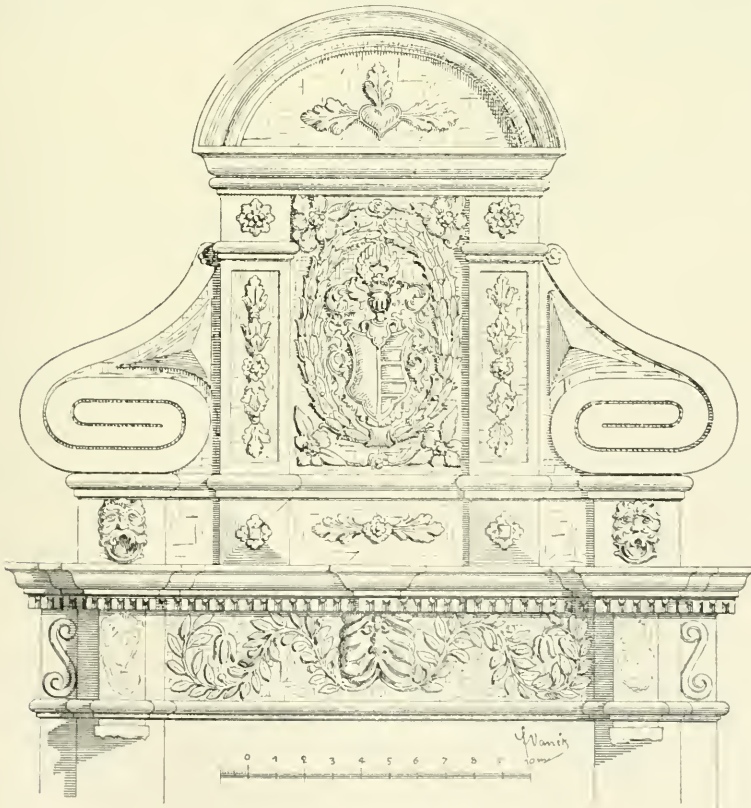
Druhdy samostatný zemský statek a sídlo vladyckého rodu, známé již od 13. stol. V stol. XV. nabyt Ježov některý člen z rodu vladyk Lubských, jehož potomci odtud nadále zvali se Ježovskými z Lub; po nich vládli zde po celé 16. stol. Nebilovští z Drahobuze. V 17. stol. ujal Ježov Černínové z Chuděnic a drželi jich jako příslušenství k Švihovu až do r. 1738; odtud statek koupí přivtělen k panství Merklínskému.

ZÁMEK, neveliká jednopatrová budova renaissanční, bez zvláštního vyznačení průčelí, jak se podobá nově od základu vystavěná těsně při staré tvrzi jako pohodlnější a bytelnější panské sídlo v druhé polovici 17. stol. (obr. 8.).

Zámek tvoří v půdorysu obdélník, z jehož delší, k jihu obrácené strany vystupuje u prostřed šestiboký, baště podobný arkýř. Podélné strany mají po sedmi, kratší po čtyřech okenních osách; vchod na straně do dvora obrácené jednoduchý, nad ním ještě současnější pamatují kamenný erb ve štítu, zvětřený. Po zdech pnou se střídavě jednoduché a podvojně leseny, podporující hladký podřímsový vlys. Okna obyčejná s jednoduchými maltovými obrubami, nad nimi ploché baldachynové štítky; okna prvního patra arkýře, kde bývala kaple, jsou širší a do polo-

Obr. 8. Ježovy. Zámek.

Obr. 9. Ježovy. Zámecký krb.

kruhu sklenuta. Strmá sedlová střecha nad stavením a jehlanová nad arkýřem účinně podporují malebnost rázovité, v celku i v podrobnostech v původní podobě zachované stavby.

Přízemí, vesměs klenuté, obsahuje prostrannou předsíň, ze které vchází se po pravé ruce do velké, nárožní jizby, jejíž klášterní, výseky okenními prostoupené klenutí trojatyými štukovými lištami účinně je dekorováno. Ve vedlejší malé jizbě zachoval se v l a š s k ý k r b, 3·38 m vysoký, 1·55 m široký, typického tvaru (obr. 9.), ve spodní části sic otlučný, ve svrchní, bohatou štukovou výzdobou vypravené části dobře zachovaný. V štítovém, volutami opřeném nástavci, erb hrabat Černínů.

Po levé straně předsíně nárožní, větší síň obydelní se štukovými okrasami na klenutí a jiná menší v rohu západním, ostatek komory a v arkýři sklepení. V hořejším patře stejné rozdělení místa, dvě menší síně v jihovýchodním nároží jsou klášterními klenbami se štukovým rámovím, ostatní síně rákosovými stropy opatřeny.

Před panským dvorem KAPLE SV. JANA NEPOMUCKÉHO, neveliká budova s okrouhlým oltářístěm a cibulovou věžicí, vystavěná od obce a hrab. Jana Kolovrata Krakovského v minulém století.

V kapličce při cestě do Mezhoře SOCHA SV. JANA KŘT., 1·20 m vys., dole poškozená, ukazuje pravicí na beránka na knize sedícího, záhyby červeného roucha původní polychromie jsou kornaté; dobrá řezba ze skládacího oltáře 16. stol.

Jindřín.

Na vrchu Jindříně nad Horčicí zbytky rozsáhlého předhistorického hradiště se spečenými valy.

S z o m b a t h y J. v Annalen des k. k. naturhist. Hofmuseums III., Not. 59.

Kaliště.

Na „skálc Koubově“ nad samou vsí objeveno v r. 1902 sídliště z doby předhistorické. Ve hloubce 10—70 cm pod povrchem nalezeny střepe nádob hliněných, malá kamenná sekerka, jádro pazourkové, uhliky a pálená hlína. Ad. Šlegl v Plzeň. listech z října 1902.

V lese „v Teplým“ (Ferdinandově) velké pohřebiště o 72 mohylách. Annalen des k. k. Hofmus. III., Not. 99.

Kbely (Kbel).

Schaller Jar., l. c. XII., 128. — Sommer J. G., l. c. VII., 231. — Trajer Joh., l. c. 217. — Liber memorab. od r. 1776. — Matriky od r. 1754.

Farní ves s poplužním dvorem, příslušným k panství Poříčskému.

Na úbočí Plané Hory u Kbel skupina as čtyřiceti mohyl, prozkoumaných drem Píčem r. 1893. Při cestě k Stropčicům vedoucí 5 mohyl v lese a v obecním

a sousedním Mečkovském lese větší skupina mohyl. Pam. Arch. XVI., 523. Čechy předhistorické II., 140. Annalen des k. k. naturhist. Hofmus. III., Notiz 99, 100.

KOSTEL VŠECH SVATÝCH, farní ve 14. stol. (1352), v husitských dobách bez vlastního faráře, administrovaný ze Švihova, r. 1753 hraběnka Františka Aug. Törring z Jettenbachu faru znovuzřídila. Roku 1860—61 kostel opraven a značně rozšířen nákladem J. V. císaře Ferdinanda.

Stavba orientovaná, původně gotická, ze 14. stol. R. 1860 loď k západu prodloužena a přístavbou bočních lodí rozšířena; k bokům presbytáře přistavěny oratoře a před chorový závěr prostranná sakristie, tak že celá původní budova zaniká v obklíčujících ji nových přístavbách pseudo-románského rázu.

Loď 14·30 m dlouhá, 7·40 m široká, kryta jest plochým stropem, do boků proraženy široké, segmentové oblouky, otvírající se do lodí bočních. Triumfální oblouk hladký, hrotitý. Chor 5·10 m široký, třemi stranami osmiúhelníka uzavřený, sklenut jest paprskovitě, žebra klínovitá, jednoduše vykroužená, sedí na prostých konsolích a sbíhají se v hladký svorník, tři okna hrotitá bez kružeb; k levému boku přiléhá věž s kobkou, ve vrchní části přestavěná.

Hlavní oltář nový, na něm velký olejový obraz Všech Svatých dle *Führicha* od *G. Kratzmanna* malovaný a dvě postranní sochy sv. Vojtěcha a Prokopa.

V lodi sochy sv. Petra a Pavla dřevěné, gotisující, z XVIII. stol. Dva bronzové svícníky 18 cm vysoké s třemi drápky na podstavci, ze 16. stol. Tři páry cínových svícňů barokových, běžného tvaru ze 17. stol.

Žulová křtitelnice okrouhlá, svršek s barokovým profilováním, mylně považovaná za nádobu z původního založení kostela.

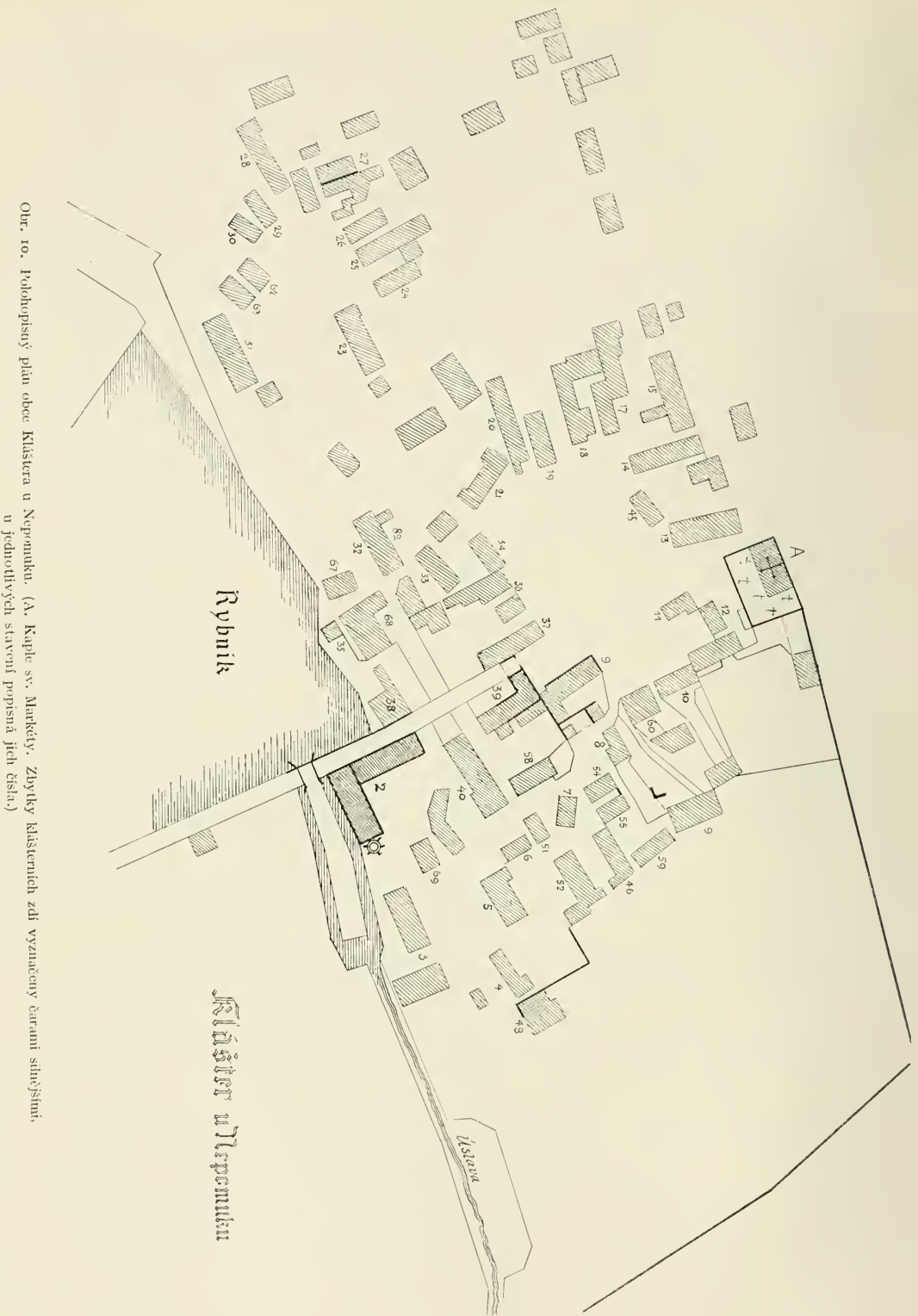
Zvony: 1. Průměr 0·70 m, výška 0·55 m, ucha s hlavičkami, na hořejším okraji ornamentovaný pásek, pod ním opis jednořádkový:

A FVLGVRE ET TEMPESTATE LIBERA NOS DOMINE ☸ A : 1705 ☸ † ET
VERBVM CARO FACTVM EST ☸

Pod opisem vlys s renaissančními motivy, na něm závěsy akantových listů a ornamentálních podpěr.

Na plášti bohatá skupina svatých s patrony zemskými v popředí, nad skupinou Bůh Otec, Matka Boží a sv. Josef, mezi nimi Ježíšek; celá skupina pod věncovou arkádou nad dvojatými sloupy se zvedající, nad ní nápis: O · O · S · S · INTERCEDITE PRO NOBIS ☸ Dále figurka sv. Vojtěcha, P. Maria s děckem, pod ní v kartušovém štítku medalion zvonáře s opisem IOANNES PRICQVEY, posléze erb držený grifony (v kosočtvercovém štítku písmena Z), nad ním litery: M · I · F · G · Z · S.

2. a 3. ulity byly r. 1860.

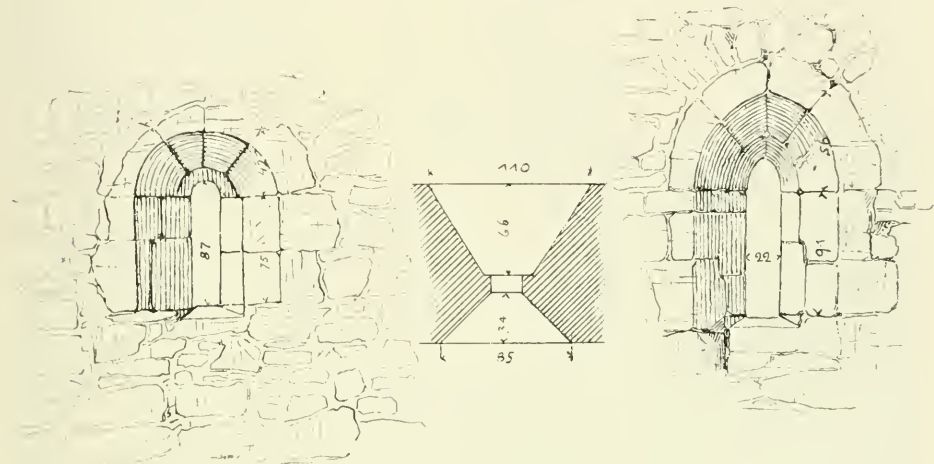

Obř. 10. Polohopisný plán obce Kláštera u Nepomuku. (A. Kaple sv. Markéty. Zbytky klášterních zdí vyznačeny čarami silnějšími u jednotlivých stavení popsaná jich čísly.)

Kláster Nepomucký (Pomucký).

Schaller J., l. c. XII., 138, 140. — Lumír 1857, 763; 1859, 135, 374; 1866, 301. — Arch. Pam. II., 167, 328. — VI. 33, 103. — X. 532. — Grueber B., Die Kunst des Mittelalters in Böhmen. II. 19, 69. — Světlozor 1867. 17; 1868. 238. — A. Baum v Květech 1871, 70 (s vyobr.). — Neuwirth Jos. Dr., Geschichte d. christ. Kunst in Böhmen, 56, 236. — Voříšek Roman, Sbíрка dějep. zpráv k monografii Nepom. Rukopis (1850 a násl.).

Založení kláštera, který byl z nejznamenitějších a nejbohatších v Čechách, událo se mezi lety 1144—1153; zakladatelem byl dle jedněch Vladislav II., dle jiných mladší jeho bratr Jindřich; Balbín domnívá se, že jím byl některý člen z rodu

Obr. 11. Klášter u Nepomuku. Okna v stavení u mlýna čp. 2.

pánů ze Šternberka (Berthold biskup Würzburgský). Do nově založeného kláštera na úpatí Zelené Hory uvedeni byli cisterciáci z kláštera Ebrašského v Horních Francích (jména mnohých opatů uvedena jsou v Erbenových Regestech). V bouřích husitských byl klášter dobyt a pobořen,*) načez statky jeho dány v zástavu bratřím Bohuslavovi a Hynkovi ze Švamberka a po nich pánům ze Šternberka. Klášter sic trval v nuzných poměrech i potom dále (ještě v 16. stol. obýván byl skrovným počtem mnichů pod ochranou pánů ze Šternberka), ale svého někdejšího významu více nenabyl, nebo konvent a nádherný chrám ostávaly ve zříceninách, z nichž prodlením času povstala dnešní obec, čítající přes 80 čísel, vystavěných z větší části ze zdiva trosk klášterních. O bohatství kláštera svědčí, že mu patřilo přes sto osad (hrady, městečka, vsi a dvory) v okolí Nepomuckém, Blovickém, Plánickém, Přestickém, Klatovském i Plzeňském.

Sídliště opatství, obehnané zdí, ze které zachovaly se strany severní a východní (viz situační plán), mělo podobu dosti pravidelného

*) Podařilo se tehdy vzácný archiv klášterní odvézt do mateřského kláštera Ebrašského, týž však ostává podnes, ač r. 1583 k rozkazu císaře Rudolfa II. byl vrácen, nezvěstným.

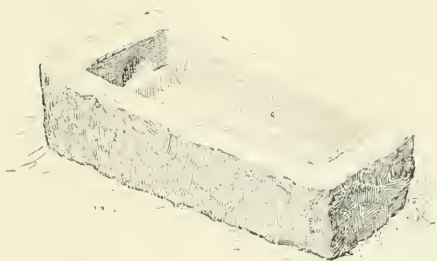
čtyrúhelníka, jehož jihozápadní nároží opíralo se o rybník a mlýn. Ve východní části rozkládala se, jako dnes, klášterní z a h r a d a. Nákladnější budovy vystavěny byly z tesaných kvádrů pískovcových, jichž všude v hojnosti nalézáme. Vedle hlavního chrámu, zasvěceného Panně Marii, měl klášter ještě vedlejší kostely a kaple, z nichž výslovně připomínají se kaple sv. Bernarda (stávala, ač zpusťořena, ještě na počátku 18. stol.), kaple opatská a kaple sv. Markéty, která v přestavěné podobě, jediná dosud se udržela a byla snad původně kaplí hřbitovní.

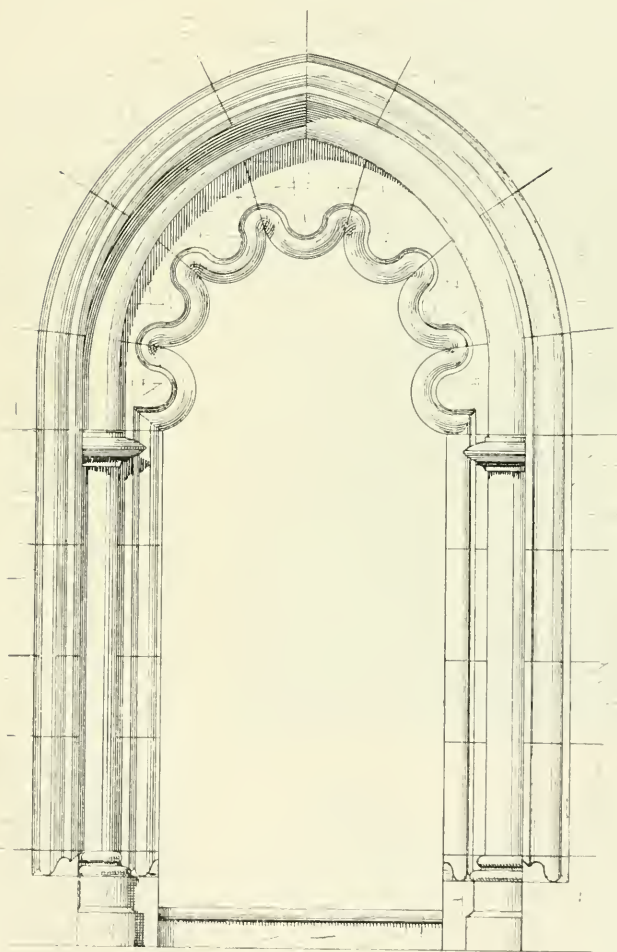
Obr. 12. Klášter u Nepomuku. Zbytky klášterních budov.

Hlavní c h r á m dle zachovaných zbytků byla budova nádherná ve slohu ranní gotiky 13. st., vystavěná v době největšího rozkvětu kláštera, která velikostí svou vyrovnala se zajisté sesterskému, současně s ní budovanému chrámu cisterciáckého kláštera ve Žďáře na Moravě. K úsudku tomu opravňují vedle historických zpráv četné nálezy architektonických okras, hlásících se k té době a vykopané v největší hojnosti v místech mezi čp. 8., 9. a 55., posleďně zejména při kopání studny ve dvoře čp. 9., kdež vyhrabány přípory s hlavicemi, fiály, baldachyňy, ostění bohatě profilmovaná, závěrníky, části okenních kružeb a j. Podlaha dle vykopaných nálezů kryta byla dlaždicemi z pálené hlíny s tlačenými, částečně i zlacenými ornamenty. (Voříšek sám měl několik takových kusů v rukou.)

Příjezd do kláštera byl po hrázi rybníka se strany jižní, kde po pravé straně první stavení (čp. 2.), m l ý n, od prvopočátku až podnes účelu svému

Obr. 13. Klášter u Nepomuku. Kamenný sarkofag.

Obr. 14. Klášter u Nepomuku. Portál hřbitovní při kapli sv. Markéty.

se zachoval. Týž nalezal se zajisté již v ohradě klášterní hned vedle brány, hájené zvoditým mostem. Kamenná jeho stavba má nad vrcholem z doby pozdější Šternberskou hvězdu a uvnitř v mlýnici cihelný krb ze 16. stol. Od mlýna pravoúhle odbočuje, přiléhajíc na hradební zeď, obdélníkové stavení neznámého určení

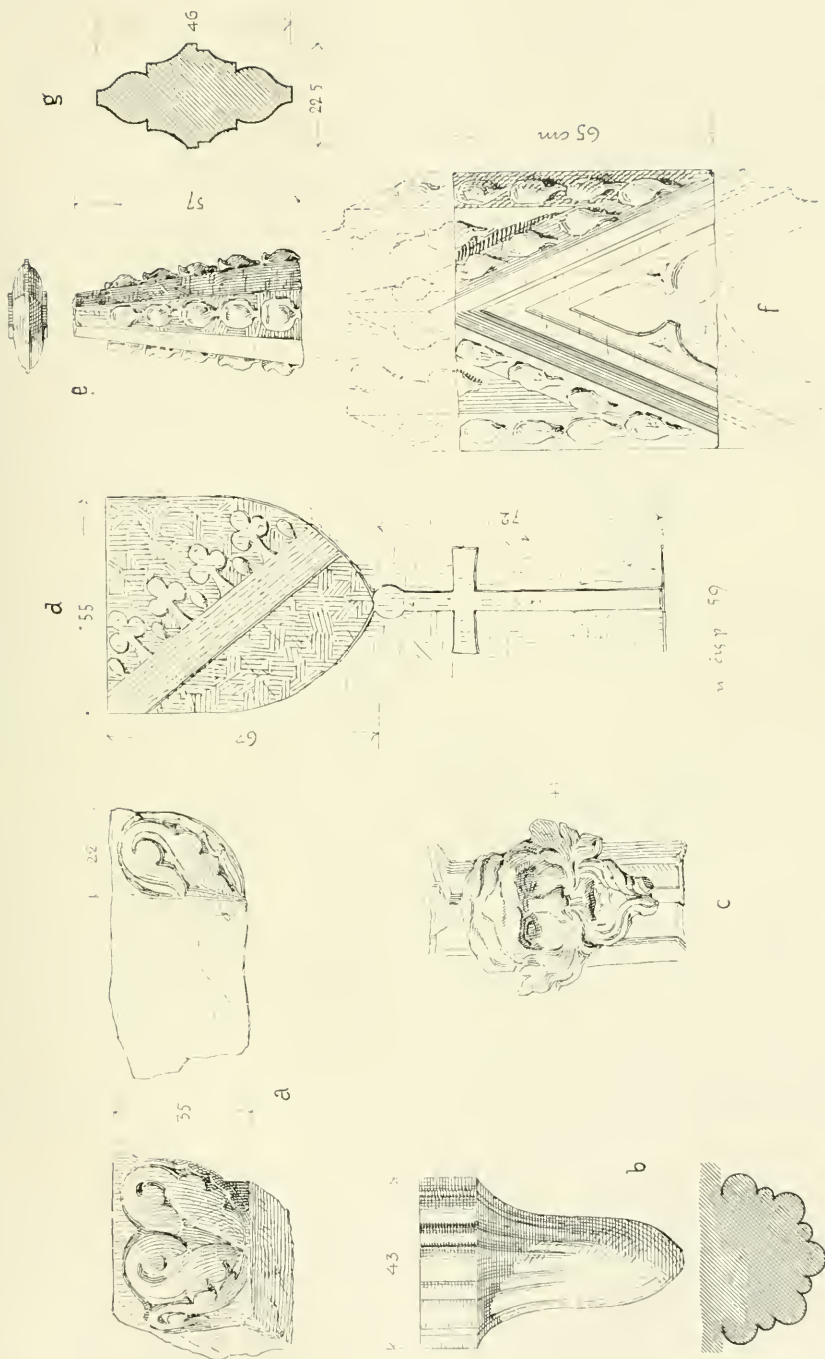
Obr. 15. Klášter u Nepomuku. Soška sv. Markéty.

(snad š p i t á l?, nyní kůlna a stodola), jehož vnitřní, do dvora obrácená strana prolomena jest pěti románskými okny s tesaným ostěním (otvory 22 cm široké, 87 cm vysoké, na místě čtvrtého okna prolomeny později vrata) a na kratší straně severní jediným oknem hrotitým; uvnitř spatřují se stopy některých křížových kleneb.

Podle tohoto stavení přijde se cestou po obou stranách zdí ohrazenou k třem mohutným podjezdům, jež ústí do nynější návsi mezi čp. 37 a 39; nad nimi zvedají se dosud trosky jednopatrového stavení, jež s vedlejším, nyní již částečně odbouraným stavením dvoupatrovým (čís. 39) patří k nejzachovalejším zbytkům kláštera (obr. 12.). Z průjezdů, kdysi křížovými klenbami žebrovými sklenutých, levý, jímž dnes vchází se na náves, jest zevně poškozen, druhé dva zachovaly si hrotité, na vnější straně pečlivě přitesanými kvádry osazené oblouky (z těch pravý dnes zazděn), jež považují

mnozí za zbytek křížové chodby (kvadratury).

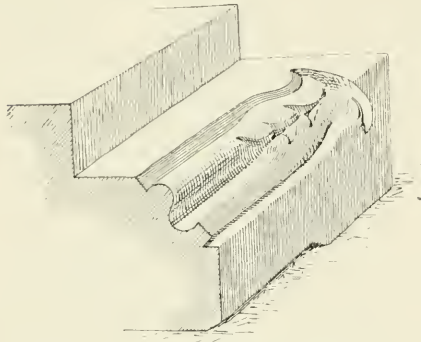
V pravo od těchto oblouků zvedaly se zajisté rozsáhlé stavby k o n v e n t u s výše připomenutým chrámem, z nichž však pohřichu již jen nepatrné zbytky mezi čp. 9., 8., 55. a 44. se zachovaly; z těch poloha a vzájemná spojitost dala by se jen soustavně prováděným vykopáním základních zdí vystopovati. V zahradě čp. 9 (při čp. 60) spatřují se zbytky kvadrati-

Obr. 16. Klášter u Nepomuku. (Architektonické a ornamentální detaily.)

ckého schodiště, které bez odporu jest částí příslušnou k hlavnímu chrámu. Zde v sousedství také vykopány byly r. 1864 v terrasse tři žulové sarkofágy s kostrami a vedle nich kamenná víka, z nichž jeden (viz obr. 13.) spatřuje se dosud v zámeckém parku pod Zel. Horou. Hrubá zeď při stodole čp. 4. pravoúhle lomená a proražená polokruhovým obloukem (snad starý vchod do klášterní zahrady) byla as nejuvýchodnější částí klášterního konventu.

Nejdále k severu, těsně při hradební zdi rozkládá se nyní skrovný hřbitov s KAPLÍ SV. MARKĚTY, která mylně považována bývá od mnohých za levou loď hlavního chrámu. Na straně ku vsi obrácené

Obr. 17. Klášter u Nepomuku. Část profilovaného ostění na hřbitově.

ohrazen jest hřbitov ten zdi 1·16 m silnou, prolomenou šesti románskými okny (dvě poslední již zlomkovitá v sousední zahradě) a portálem, čímž nabývá podoby zevní zdi pravé lodi menší románské basiliky, jakou snad kaple sv. Markéty původně bývala. Portál lemován je ostěním, z jehož profilace vystupuje obloun na poškozené attické patce, v zakřivení přepásaný na místě hlavice hřebenatým prstenem a pokračující v archivoltu poněkud již lomenou; na místě tympanonu laločnatá obruba na způsob

sbírané záclony v rázu forem pozdně románských; patka k nepoznání otlučena (obr. 14.). Světlá výška 2·80 m, šířka 1·24 m.

KAPLE SV. MARKĚTY jest prostá, bezslohová stavba v podobě obdélníka s nízkou jehlanovou věžicí nad západním koncem valbové střechy, vystavěná na základech starší kaple r. 1861—2. Loď, na každé straně dvěma polokruhovými okny prolomená, tvoří dvě pole sklenutá kápěmi, při západním konci zděná kruchta nad třemi oblouky. Oblouk triumfální je polokruhový, za ním úzký čtverec presbytáře sklenut je kápí. Oltář rokokový, dobrého řezbářského díla byl sem r. 1861 přenesen z kostela sv. Jiří na Hradčanech. V kapli SOŠKA SV. MARKĚTY, dřevěná řezba, 1·16 m vysoká, polychromovaná a zlacená, ze 16. stol. (obr. 15.)

Dva páry mosazných, soustruhovaných svícňů renaissančních, 27 cm vysokých, ze 16. stol.; jiný pár menších ze 17. stol.

M i s s a l e in agenda defunctorum MDCLXIV. s poznámkou psanou: Hoc missale defunctorum expensis eccl. S. Margarethae in Monasterio sub monte viridi in usum praefatae eccl. procuravit m. Joan. Frant. Suchy . . . Anno 1679 $\frac{21}{11}$. Eodem anno . . . portatile pro eadem eccl. emptum. 1683 comparata est casula nigra (z důchodů kostelních).

Ve vížce 2 z v o n y, z nichž větší (62 cm v prům.) přelit byl r. 1900 od Max. Samassy v Lublani, menší r. 1877 od Juránka a Pernera v Plzni ze starších zvonů (z r. 1653).

V západní části osady zachoval se jediný jen zbytek staré stavby a to téměř již na konci vsi při čp. 27. Jest to vysoká štítová zeď z kvádrů stavěná, jak se podobá zbytek nějakého hospodářského stavení, které stávalo snad již před západní zdí klášterní, z níž však nespátřují se žádné stopy více.

Některé zajímavější ornamentální kusy shledáváme zazděné na staveních čp. 12 (zbytky kružby), 82 (konsoly), 39 (závěrník) a 9.

Na hřbitově leží profilované ostění (obr. 17.) a část fiály; některé ozdobné kusy byly jinam odvezeny; na všech je však viděti nepoddajnost materialu a vyškolená huť kamenická.

Klikařov.

Nad obcí návrší, na něm stopy valů s příkopy.

Kloušov.

Ž á k J., l. c. — S e d l á č e k Aug., Hradý IX., 190.

Z bývalé vodní t v r z e, na níž seděli v 16. stol. Vidršperkové, od r. 1613 až 1636 Klenovští, později Jan Gráf z Gräfenburku na Merklíně, žádné již stopy se nezachovaly. Tvrz stávala na jižní straně vsi v lukách, v nivě „na Pasekách“ zvané. R. 1858 při úpravě luk rozveženy násypy a zarovnány příkopy, při čemž nalezeny ostruhy, šípy, klíče a kachle; na místě vsazeny tři lípy. Některé nalezené předměty uschovány jsou v zámku Merklínském.

U panské zahrady vedle cesty k á m e n s nápisem: NA TOMTO MISTE BILA ZABITA OD HROMA LIDMIL... (další nečitelné.)

Krašovice.

Na stráni as 5 minut jihových. od obce, poblíž okr. silnice přes Vodokrty k Nepomuku vedoucí, objeveno bylo při orání r. 1868 k o s t r o v é p o h ř e b i š t ě s t a r o s l o v a n s k é.

Ve hrobech kameny obložených a přikrytých ležely kostry s tváří k východu hledící. U nich byly nádobky hliněné; v jednom opatrně odkrytém hrobě nalezeny u nohou kostry tři železné obroučky, pak zbytky dřevěné nádoby, jež obroučky těmi byla stažena. — Pam. Arch. VIII., 151.

Křenice (Kšenice).

Ž á k J., l. c. — S e d l á č e k Aug., Hradý IX., 192.

Někdy statek a sídlo zemanské při potoku Merklínském, nyní ves a poplužní dvůr panství Merklínského.

Kšenice r. 1339 prodány Sezemou, synem Protivy z Dolan, klášteru Chotěšovskému, od něhož koupí získal je kolem r. 1450 rod Bozděchů z Kamence, kterýž

je připojil ku statku Ptenínskému. V stol. 16. a 17. drželi Kšeniice Vřesovcové z Vřesovic, z nich Jakub (zemřel r. 1598 a pochován v kostele chuděnickém) postavil tu novou tvrz. R. 1690 koupil Kšeniice Jan Heřman Černín z Chuděnic a spojil je s Ježovy. R. 1738 koupeny a připojeny Ferdinandem hrab. Morzinem k panství Merklínskému, při němž dosud ostávají.

TVRZ, nyní sýpka v panském dvoře, prosté, čtverhranné stavení s vysokou taškovou střechou, bez jakýchkoli známek původního vnitřního rozdělení a zevní úpravy.

KAPLE mešní, stavení z r. 1873, v ní vkusný oltářik barokový, tabulový, na něm puttí a ozdoby pěkně řezané a obraz P. Marie růžencové (černé), darovaný sem od hrab. Ed. Pálffyho z domácí kaple v zámku Merklínském. Z počátku 18. stol.

Zvonec na věži nový.

Letiny.

Erben, Reg. — Schaller J., l. c. XII., 135. — Trajer Joh., l. c. 218. — Sommer J. G., l. c., VII. 238. — Eichler, l. c. — Sedláček A., Slov. místop. — Šumavan XXI., č. 17. — Pamětní kniha farní od r. 1717. — Výtah z účtu z r. 1661. — Matriky od r. 1682 (1784).

Vesnice připomíná se r. 1248 jako „villa medicorum“ jsouc výslužbou lékařů královských. Jako samostatný statek náležely Letiny různým rodům, z nichž však žádný delší dobu jich nepodržel. V 17. stol. patřily k Žitínu, od r. 1717 k Dol. Lukavici, při které dosud ostávají.

FARNÍ KOSTEL SV. PROKOPA, starého založení, uvádí se r. 1239 mezi desíti kostely farními, příslušnými do Přeštic, jež toho roku opat kladrubský koupil. Po roce 1623 zanikla fara, načež správu duchovní od r. 1682 převzali dominikáni klatovští. R. 1766 fara opět zřízena.

Gotická, orientovaná budova s obdélníkovou lodí, užším, v závěru polygonálním chorem bez opěráků, nad západním průčelím dřevěná cibulovitá zvonice, po levé straně choru sakristie, po pravé oratoř, nižší pozdější přístavby.

Lod ve světlosti 9 m široká, 13,70 m dlouhá má rovný strop, v západním konci dřevěná kruchta, oblouk triumfální lomený, hladký s ubranými hranami, v presbytáři přední pole křížové, závěr paprskovitě sklenutý, svorníky hladké, na dvou prostředních konsolích masky (na severním tvář ženy, na jižním tvář muže s knížecím biretem), sanktuarium hrotité bez profilace, při něm mřížka z oblých prutů kutá, na epištolní straně sedilium segmentem překlenuté, profilované žlábkem mezi šikmami, na levé straně dveře do sakristie s pozdně renaissanční obrubou na plintech, dekorovaných andělími hlavami. Sakristie, valeně sklenutá, je přístavba ze 17. stol.

Hlavní oltář novodobý, gotický, i obrazy na něm.

Dva boční oltáře barokové, obstojné, na nich dobré obrazy sv. Tekly a Otilie od Ignáce Raaba (oba jsou novým pokostem oslepeny).

Kamenná křtitelnice v podobě prostého, rýhovaného a dvěma hlavami andělů ozdobeného dřívku; hrubá práce pozdně renaissanční s portálem do sakristie souhlasná z konce 17. stol.

Pár mosazných soustruhovaných, 37 cm vysokých svícenů ze 17. stol., ostatní cínové, barokové z 18. stol.

Náhrobník žulový 1.68 m vysoký, 0.90 m široký, bez opisu, v kymové obrubě postava dámy v kroji z počátku 17. stol. s rukama se-pjatýma, po pravé ruce Ukřižovaný na štíhlém břevnu, u levé tváře erb (štít břevnem od levé k pravé půlený, v klenotu dvojitá peruť).

Před chorem náhrobník úplně vyšlapaný se stopami erbu z konce 16. stol.

V středu lodi kámen, v něm zasazena mosazná deska baroková s nápisem:

+

SISTE HIC VIATOR ATQVE SVPER
MORTVA, EAQVE BONA CORDA LVGE
IN LAEVA MATRIS. IN DEXTRA FILII SVB
PETRA ILLA SEPVLTA REPERIES,
IACET AMABILIS IONNATAS, QVI IN DIES
LASSOS SVAVITER SVB LEVABAT
CAROLVS KAVTECZKI, BENE VIXIT, PIE
DESIIT, ETEN! STAT INTER MINO|BEATO

+

Zvon y: 1. Výška 0.60 m, průměr 0.82 m. Ucha pletená, na plášť malý obrázek Madonny, opis dvouřádkový:

MARCVS ꝛ LVCAS ꝛ IOHANNES ꝛ MATEVS ꝛ SANCTE ꝛ PROKOPE ꝛ
ORA PRO ꝛ

O MARIA ꝛ MATER ꝛ GRACIE ꝛ MATER ꝛ MISERI ꝛ CORDIE ꝛ 1533 ꝛ
EGIDVS ꝛ W PLZN ꝛ

R

Pod opisem gotický kružbový vlys, stereotypní na zvonech mistra *Jiljí Plzeňského*.

2. Výška 0.38 m, průměr 0.45 m, má na plášti obrázky Nejsv. Trojice, a P. Marie. Letopočet 1813.

3. Nejmenší je bez letopočtu, na něm obrázky sv. Prokopa a P. Marie.

ZÁMEK, přeměněný r. 1766 na lázeňský dům, je prostá, jedno-patrová budova bez slohu, vystavěná ryt. Karlem Janem (dle jiných pramenů Rudolfem) Pikhartem ze Zeleného Údolí r. 1700. Blíže něho stojí při studánce kaple sv. Vintíře (mešní), stavba z r. 1856, rozšířená r. 1896, na místě dřevěné kapličky, která tu r. 1767 z milodarů lázeňských hostů postavena byla.

Libákovice.

Na sev. svahu vrchu K o ž i c h u rozrušená skupina mohyl. (Srov. Řeneč.)
Dr. Pič: Čechy předhistor. II., 142.

Lišice.

Na návrší vých. nad obcí se zvedajícím stopy příkopů někdejšího h r a d i š t ě.
Lid říká tu „na zámečku“.

Při cestě Lukavické soška sv. Jana Nep. na starším barokním podstavci.

Horní Lukavice.

S e d l á č e k Aug., Hradý IX., 179.

Ves a sídlo zemanské, připomínané ve 14. stol., jehož osudy větším dílem upoutány k sousední Dolní Lukavici.

Z TVRZE, která zde stávala nad obytným stavením statku čp. 10 („u Milotů“, jinak „u Andrlíků“) zachovaly se slabé stopy příkopu. Hrabě Jan Rud. Morzin, koupiv statek od Markvarta Jana Lukavského z Řeneč, nechal tvrz zpustnouti. Na tvrzšti při hlubším kopání naráží se na zbytky zdí, též vykopány zde kachle, nůžky, hroty šipek a jiné předměty středověké.

Dolní Lukavice.

Schaller J., l. c. XII. 133. — Sommer J. G., l. c. VII., 237. — Trajer Joh., l. c. 821. — Sedláček Aug., Hradý, IX., 178. — Matriky od r. 1650, založené Ant. Vojt. Cornelem, knězem řádu sv. Benedikta u sv. Mikuláše v Praze. — Inventář od r. 1679, sepsaný administrátorem a děkanem Přeštickým Vojt. Mat. Šrámem. — Pamětní kniha farní od r. 1825.

V Památkách Archaeol. XI., 180 uvádí se Lukavice jako naleziště náramků z úzkého plechu.

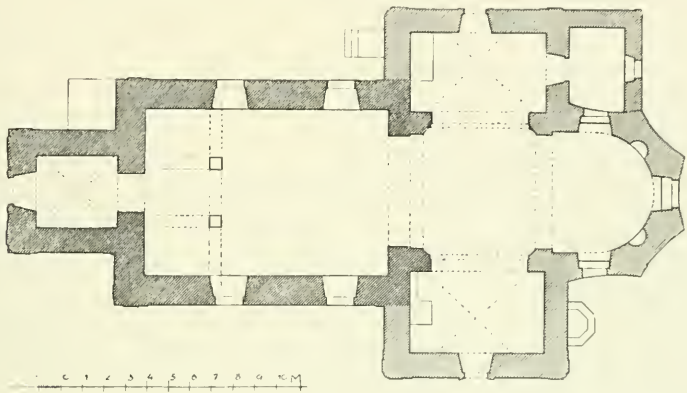
Osada s tvrzí připomíná se již na poč. 13. stol. Až do 15. stol. sídlil zde rod zemanský odtud se pišící, načež se ujali vlastnictví Lukavští z Řeneč, kteří zde byli až do r. 1596. Z pozdějších držitelů rod hrabat Morzinů, získav některé statky okolní, učinil Dol. Lukavici sídlem panství, jež dnes drží rod hrabat z Schönbornů.

FARNÍ KOSTEL SV. PETRA A PAVLA (uvádí se r. 1352 mezi farními), stavba orientovaná, skrovných rozměrů. Loď v základech z doby ranní gotiky, k ní přistavěn na místě starého nový větší presbytář hrabětem Ferd. Mat. Morzinem r. 1722.

Zevnějšek stavby prostý, bezslohový. V čele západního průčelí věž s cibulovou, plechem pobitou bání, ořna v hořejším patře široká, polokruhem sklenutá. V loďi po dvou oknech segmentových, na severní

straně hrotitý vchod bez profilace. Z presbyteria užšího, s lodí stejně vysokého vystupují po obou stranách čtverhranná ramena se zvláštními vchody, obsahující v hořejších patrech oratoře; chorový závěr polokruhový, třemi segmentovými okny prolomený, po levé straně nízká sakristie,

Do předsíně pod věží vedou zvenčí dveře plechem pobité a barokovými růžicemi posázené (podobné též u fary), kobka má křížové klenutí s mohutnými, pětibokými žebry, na místě konsolů prostě vyčnívající desky; odtud polokruhovým obloukem vstup do lodi 11.40 m dlouhé, 8.0 m šir., kryté rovným stropem, v západní části lodi kruchta na třech obloucích, podkruchtí kápěmi sklenutá. Oblouk triumfální, přetvořený v poloelipsový, tvoří vstup do přední části presbytáře v podobě čtverce, nad ním placková klenba, po stranách stlačené oblouky otvírají se do bočních,

Obr. 18. Dolní Lukavice. Kostel sv. Petra a Pavla. Půderys.

čtverhranných síní hladce křížem sklenutých, z nichž levá slouží za předsíň, pravá za kapli; nad oběma empory, s plochým stropem.

Stěny vnitřku oživují jednoduché pilastry.

Hlavní oltář, prostá baroková architektura z r. 1734 s bezcenným obrazem sv. Petra a Pavla. Podobné jsou boční oltáře s obrazy sv. Valburgy a Rodu Kristova, postavené r. 1745; nad oběma sružené erby Morzinů a Kolovratů, na levém kopie Madonny Zbraslavské, malovaná na plátně.

Sochy čtyř andělů, v lodi postavených, ze dřeva řezaných, pochází ze zrušené kaple sv. Kříže nad Chotěšovem.

Tři páry svícňů z mosaze soustruhovaných (výška 0.48 m, 0.45 m a 0.42 m), ze 17. stol.

Žulový náhrobník 2 m vysoký, 1.07 m široký, s erbem málo zřetelným (Lukavských z Řeneč) a zlomkem nápisu: . . . Božyho . 15 . 31 . | fen . pondělí . po Svaty . Maršinu . | y doleqll . . . | . g . se . pat qe° . dū :

Zvony: 1. Průměr 0·88 m, výška 0·72 m, ucha pletencem zdobená, pod korunou opis:

Anno ꝛ Domini ꝛ mo ꝛ Cccc ꝛ x cimo (1410) ꝛ hoc ꝛ opus ꝛ factum ꝛ est ꝛ per ꝛ magistrum ꝛ quidam ꝛ H ꝛ nova | ꝛ civitate, na pláští soška Madonny s děckem, držící žezlo, 13 cm vysoká. Při spodním kraji gotická vinutina. Výborná práce lijecká.

2. Průměr 0·66 m, výška 0·53 m, ucha pletená, boky hladké, opis ve třech řádkách:

1. leta ꝛ bozeho ꝛ fisticzeho ꝛ cyrcuzisteho ꝛ osmdesateho ꝛ druhého ꝛ
frnto ꝛ žvou ꝛ (medalion)

Obr. 19. Dolní Lukavice. Zámek.

2. gest ꝛ vdielan ꝛ wegmeno ꝛ bozje ꝛ a ꝛ matku ꝛ bozje ꝛ
3. hanocz ꝛ konwarz ꝛ

3. Průměr 0·47 m, výška 0·35 m, ucha hladká, opis jednořádkový v pásku nahoře cimbuřím, dole visutými liliemi okrášleném: iohannes / lucas / marcus / matheus / ave /. Počátek 15. stol.

ZÁMEK na místě bývalé tvrze je budova jednopatrová v jednoduché ale velmi úměrné barokové úpravě, postavená r. 1708 za hraběte Ferdinanda Matěje Morzina. Průčelí prodlužuje se na obou koncích v křídla do parku obrácená, z nichž východní tvoří zámeckou kapli. Střední část průčelí, řadou jonských pilastrů nádherněji zdobená a o patro vyvýšena ve způsobě risalitu též do zadu vystupujícího, obsahuje podjezd valeně sklenutý, z něhož vede po pravé straně široké schodiště do vyšších pater; v prvním poschodí jídelna se stuccovým plafondem, v ní zavěšeno 12 olejových podobizen členů rodu hrabat Schönbornu, z těch nejstarší z pol. 17. st.

Nábytek většinou empírový.

K zámku přiléhá rozsáhlý park, založený dle plánů *Jana Ferd. Schora* v I. polovici 18. stol. Sochy v něm stávající, o nichž zmínka v *Schallerově Topografii*, práci *Quitainera* a *Lazara (Widmanna?)* více se zde spatřují.

Kaple sv. Jana Nep., založená současně se zámkem, dokončená ale a vysvěcená teprve r. 1730, tvoří samostatné, východní křídlo zámku, stejně s ním vysoké a s úpravou ze vnějšku s ním souhlasnou. Vnitřek prostranné čtvercové síně, výšky prvního patra dosahující, sklenut plackou, v každém nároží dvojice oblých sloupů s korintskými hlavicemi, okna obyčejného tvaru ve dvou řadách nad sebou hojně osvětlují vzdušnou prostoru, bohatě al fresco vyzdobenou *F. Juliem Luxem*: Na klenbě v barokové architektuře oslava sv. Jana Nep. skrze Nejsvětější Trojici, na kartuši držené andělem, chronogramm:

ERIGEBAR
HONORI SANCTI
IOANNIS NEPOMVI
CENI A DEVOTO
EIVS FAVTORE (1727).

Ve čtyřech cviklech výjevy z legendy svatojanské (hostina u krále, zpověď královnina, výslech před králem a mučnická smrt), na římsové obrubě: *F. IVLIVS PINXIT*. Na stěnách erby *Morzinů* a *Kolovratů*.

Oltář. Výborná baroková architektura s dvěma páry sloupů a dobrými, ač zašlými obrazy sv. Jana Nep. a sv. Floriana, po stranách sochy sv. Vojtěcha a Václava, nepochybně od *Quitainera*.

Na stěně virtuosně malovaný, ale velice sešlý olejový obraz 1·04 m vys., 0·82 m široký, sv. Jeronym (po kolena), manýra *Brandlova*.

Relikviář stříbrný, zlacený, 0·26 m, vysoký, krásně tepaný barok.

Na návsi sloup ionský na širokém renaissančním podstavci, nad hlavicí sloupu kaplička, v ní soška Krista zbičovaného. Na podstavci

Obr. 20. Dolní Lukavice. Sloup se sochou sv. Pavla.

nápis: LETA PANE | 1741 · NAKLA | DEM ADAMA | HAWRANKA | KE CTI
ACH | WALE BO | ZI POSTA | WENO GEST.

Proti kostelu dobrá socha sv. Jana Nep. s letopočtem 1714.

Na cestě k Horní Lukavici pískovcový, barokový podstavec, se sloupem, na němž v reliefu postava sv. Pavla. (Obr. 20.)

Jiný, podobný podstavec na cestě k Lišicům, na něm novější socha sv. Jana Nep. (v. t.).

Obr. 21. Lužany. Zámek.

Lužany.

Řiěák E. V., l. c. 205. — Sedláček Aug., Hradý IX. 210. — Archiv Lužanský.

Mohyly Lužanské (Pam. arch. XVI., 522), viz Kbely, Vlčí a Zelené.

Statek a ves připomínají se již ve 12. století, r. 1245 byly sídlem Jimrama z Lužan, ve stol. 14. a 15. mnoho držitelů se tu vystřídalo, jelikož byl statek dělen. Z pozdějších majitelů nejdéle pobýli tu Příchovští z Příchovic (od 16. stol. do 1721), po nichž následovaly rody svob. p. z Engelflussu (1721), hrab. Leublffing (1724), Penderrieder v. Adlhaus (1726), Karel Felix hrabě Vršovec (1746); po něm statek v exekuci vydražil Karel Jos. v. Altvater (1754), jehož syn prodal jej opět svob. pánu Linkerovi z Lützenwicku (1802). Týž po dvou letech postoupil L. Aug. Gotthelfu Globigovi, jenž je r. 1818 prodal Bedř. hrab. Schönbornovi. Z rodu toho přešel statek na kníž. rod Kinských ze Vchynic (1850) a od těch na Frant. Ringhoffra (1861). — R. 1866 koupila Lužany paní Anna Hlávková; držitelem nynějším jest vrchní stavební rada Dr. Jos. Hlávka.

ZÁMEK. Na místě, kde původně tvrz stávala, vyzdvižen byl na sklonku 16. stol. jednopatrový zámek obdélníkového půdorysu s průčelím o třech renaissančních štítech s trámovou věžicí u prostřed a přístavbou pro kapli, jak dnes ještě v půdorysu ostává. (Vyobrazení jeho od *Ant. Sittauera* na katastrální mapě z r. 1793 v zámku.)

Při přestavbě zámku nynějším majitelem kámen z nadpraží hlavního vchodu s letopočtem 1583 vyzdvižen a zazděn ve schodišti ze strany zahradní. Na vížce z vonek s legendou: † SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM A. 1673.

V zahradě při zámku socha Dobrodějky, na jejíž podstavci nápis: V předu:

PIETATIS HVI
VS PROPAGAT
OR CAROLVS D
E ALTVATTE
R EAM EXS

Na straně zadní, nyní zakryté, četl Jos. Jireček:

HANC CAROLVS FELIX
WERSCHOWETZ ILLVSTRI
FAMILIA NATVS IN PIE(TA)TIS OPVS
LIBER FIERI FECIT (1753)

Tamtéž socha sv. Jana Nep. s nápisem:

IN HONOREM SANCTI
IOANIS NEPOMUCENI
ILLVSTRIS DOMINA
ANNA DE OTENFELD CV
RAVIT EXSTRUI
I · C · R · V · A
A 1739

Na hranicích obce Lužanské a Přeštické u silnice socha sv. Josefa, kterou postaviti dal r. 1714 Lužanský pán Jan Vilém Příchovský z Příchovic. Na podstavci znak Příchovských.

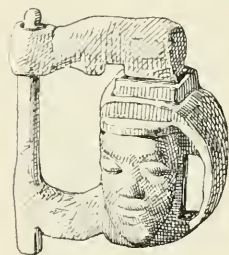
Měčín.

Sommer J. G., l. c. VII., 263. — Trajer Joh., l. c. 220. — Sedláček Aug., Hradý IX., 246. — Eichler J., l. c.

O velkém stáří osady svědčí nálezy předhistorických předmětů, zejména střepiny hlíněných a tuhových nádob, hojně při kopání v místě i okolí se vyskytujících. Dle ústního podání bylo v dobách pradávných pilně v okolí dolováno;

pravděpodobnosti této zprávy zdají se nasvědčovati na několika místech ještě se vyskytující skupiny nálevkovitých prohlubin (pastvina „na plachtě“, v lese pod Osobovem a ojedíněle i jinde).

Nálezy v místě a okolí učiněné řídícím učitelem p. A. Šleglem (uložené většinou v téhož sbírkách, částečně v měst. museích, Klatovském a Plzeňském). As 5 minut vých. při silnici Nepomucké na obecní pastvině při potůčku pahrbly nepravidelné, v nich několik střípků nádob z doby předhistorické. — V místě samém, nejvíce na návrší poblíž kostela a na jihových. svahu četné tuhové střepy. — Při přestavbě stavení čp. 48, nalezeny úlomky kachlů gotických a renaissančních, kostí zvířecí, železné předměty, kahánek hliněný, dřubkované nádoby z 15. a 16. stol. — U Peplů (čp. 45) gotický klíč a groš pražský. — Při stavbě villy dra Bočana, střepy s vlnovkou, rovnými čarami i tuhované, hrdlo úzké nádobky pěkně ornamentované dřubkami, vtlačenou vlnovkou a zoubky, vše z doby již histor. — „Na Plachtách“ as 20 min. ssz. od Měčina v hliništi as 6 m hlubokém nádobka hlin. na kruhu pracovaná, kamenem přikrytá (as z 10. stol.). Zde též jámy kruhové s vyhrnutým okrajem v počtu as 50, na jich dně spečená hlína, pod ní vrstva popelnatá. Bez artefaktů. Na poli u samého Měčina na rozcestí k Radkovicům a Skašovu nalezena zajímavá bronzová sponka (obr. 22).

Obr. 22. Měčín. Bronzová sponka (zámeček).

Eichler J. l. c.: As $\frac{1}{2}$ hod. záp. od místa nalezeny v letech dvacátých min. stol. při orání pražské groše. R. 1810 kopán sklep v M. a tu ve hloubce as 4 loket nalezeny železné ostruhy s dlouhým hrotem a velkou šesticípou hvězdou.

Statek s tvrzí při městečku (již 1413 „oppidum“), od dávných dob příslušný k panství Švihovu a Skály, vyjma doby 15. stol., kdy se zde několik majitelů vystřídalo. Heralt Kavka z Řičan (na Šivhově) postavil nad Měčínem zámek „Nový Hrad“, o něm prvá zmínka 1596. V 17. stol. byl Měčín v držení rodu z Klenového a Janovic a spojen s panstvím Žinkovským. Výsady trhové udělil městečku Karel VI. r. 1718.

KOSTEL SV. MIKULÁŠE ve 14. stol. farní (Tomek R. dec. pap. 1352, v lib. visit. 1573 mezi farami katol.), později filialní k Žinkovům. R. 1716 Alžběta hrab. z Klenového při kostele zřídila farní administraturu, kterou pak Jan Jos. hrab. z Vrtby r. 1749 na faru povýšil.

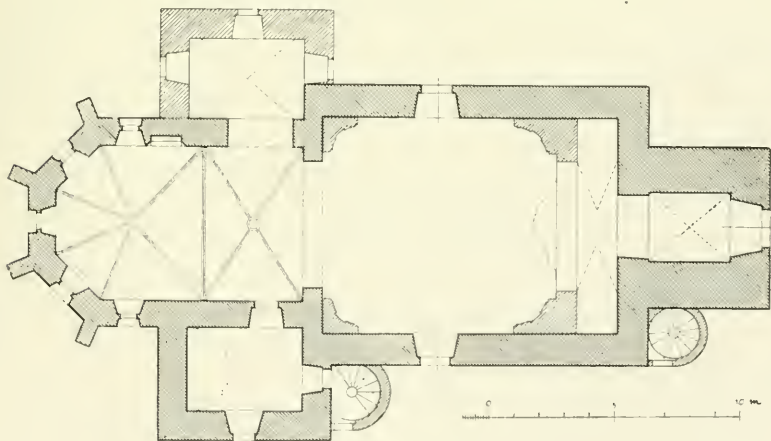
Stavba orientovaná z lomového kamene, chor gotický, loď, ve zdivu stará, při přestavbě r. 1776 barokisována, r. 1726 přistavěna kaple sv. Jana Nep. a snad též oratoř nad sakristií.

V západním průčelí věž s obyčejným vchodem, barokovými okny a zvonovitou bání. Loď v nárožích kvádry osazená má na každé straně velké, barokově vykrajované okno, presbytář s lodí stejně vysoký, užší, s polygonálním závěrem obstupují v nárožích kvádrové opěráky bez ústupků, na jich pultových stříškách zvětralé lomeničky, okna podélná, jich lomené oblouky překlenuty v polokruhy a ostění přeměněno; z obou boků vystupují do značné šíře pravoúhlé, s chorem a lodí stejně vysoké přístavby barokové: k jihu kaple sv. Jana Nep., k severu sakristie a nad n oratoř. Nad chorovým závěrem sanktusník s cibulovitou bání. (Obr. 23.)

Obdélníková loď, ve světlosti původně 11·70 m dlouhá, 8·50 m široká, přepažena byla r. 1776 na předsíň s hudební emporou a na čtver-

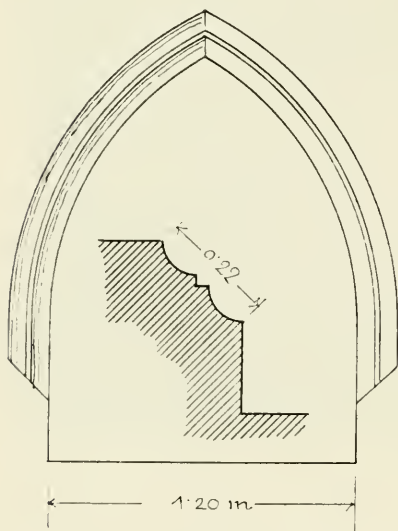

Obr. 23. Mečín. Kostel sv. Mikuláše.

Obr. 24. Mečín. Kostel sv. Mikuláše. Púdorys.

covou loď, jejíž kouty vyplněny přízdívkou s podvojnými pilastry, o které opírají se cípy plackové klenby. Oblouk triumfální, polokruhový, boky jeho obloženy pilastry. Užší presbytář obsahuje křížové travée a chorový závěr pěti stranami osmiúhelníka sestrojený, hřbety klenbových kápí vodorovné, žebra klínová jednoduše vykroužená, konsoly jeví pod silnou vrstvou vápna různé tvary květové, listové aneb kružbové, svorníky otlučené zdají se býti hladké. Po pravé straně baroková k a p l e sv. Jana Nep., hladce křížem sklenutá, na epištolní straně chorového závěru výklenek sedilia 1·20 m široký, sklenutý lomeným obloukem, profilovaný

Obr. 25. Měčín. Kostel sv. Mikuláše. Sedile.

dvěma výžlabky. (Obr. 25) Po levé straně prostý vchod do sakristie valeně sklenuté, nad ním polokruhový otvor na oratoř.

Hlavní oltář, dobrá, výstředně baroková architektura s vlnitým oblámaným kladím, na něm slabý, přemalovaný obraz sv. Mikuláše, ve štítu erb hrabat z Vrtby, po stranách sochy sv. Jana Křt. a Jana Evang. Stavba oltáře i skulptury jeví velkou příbuznost s malými oltáři jesuit. kostela v Klatovech. Polovice XVIII. stol.

Ostatní oltáře i kazatelna jsou méně cenné barokové práce.

Kalich stříbrný, kupa (průměr 19 cm) s košem výborné tepané práce (bez značky), na nodu tři štítky, na nich rytý znak hrabat Sporků, letopočet 1719 a písmeny ¹·R·C·D·_{SPORK}, noha pozdější.

Sedm párů barokových, cínových svíců ve čtyřech variantech s letopočty 1731, 1733 a různými počátečními písmeny znamenáné (ECCL · CONV — CAP · INFIR — C · A · P · BI · K — FE · A · ZT · P · VVG).

Dva páry barokových svíců trojnohých z konce 17. stol. Monstrance baroková běžného tvaru z 18. stol.

Zvon y: 1. Výška 0·66 m, průměr 0·88 m. 2. Výška 0·54 m, průměr 0·72, oba přelity byly *Juránkem* a *Pernerem* v Plzni r. 1879.

3. Z r. 1839, na plášti medalion zvonáče se jménem IOHANN ADAL : PERNER IN BVDWEIS.

4. Výška 0·25 m, průměr 0·30 m, při koruně opis : ave ꝛ maria ꝛ gratia ꝛ plena ꝛ dominus 1890 ꝛ (1492).

V archivu farním: 1. Matricula Nova baptisatorum in par. eccl. S. Nicolai in Oppido Miedzcin sub P. Mart. Fr. Luniaczek Eccl. loci curato. Od r. 1777. 2. Matricula Eccl. Miedzcinensis S. Nicolai inchoata 1758 sub curato Floriano Thoma Schinka. 3. Liber I. Decretorum etc. ab Anno Dom. MDCCLXXIII. 4. Liber II. decretorum, z téhož roku. 4. Liber

III. continens Memorabilia ad beneficium curatum Mieczinense (dle zápisek Jak. Dan. Zachystala, prvního administratora a Flor. Tom. Schinky prv. faráře 1773.) (Obsahuje inventář z r. 1719.) 5. Liber concionum etc. 1773 (zmínka o vsi Hradišti na Holém vrchu, zašlé koncem 18. stol.). V obecním úřadě: *Privilegium Karla VI.*, něm. na pergameně, s visutou pečetí, kterýmž uděluje městečku Měčínu týdenní trh a tři trhy výroční. Dat. v Laxenburgu 19. 5. 1718. Jiné Josefa II. z r. 1786, konfirmace privileje předešlé, kniha o 11 listech perg. s visutou pečetí.

ZÁMEK, původně dvoupatrový vystavěný na místě starší tvrze (z ní zbytky nepatrné ve sklepení přízemním na západ. konci); snesením vrchního patra po posledním požáru přeměněn v obyčejné, slohuprázdne obydelné stavení.

Merklín.

Schaller J., l. c. XII., 122. — Sommer J. G., l. c. VII., 254. — Watterich, Bad (1844) 11. — Trajer J., l. c. 822. — Eichler J., l. c. — Sedláček A., Hradý IX., 187. — Žák J., l. c. — Dr. Píř J. L., l. c.

Mohyly a jámy kulturní.

1. Jižně od obce v panském lese „Chobotě“, as 120 kroků od silnice na západ dvě poškozené mohyly.
2. Nedaleko odtud k jihu v lese „Malá leč“ u hranic obec. lesa Pteninského, as 100 kroků vých. od silnice jedna mohyla 1;5 m vys.
3. As 2 km záp. od Merklína v úžlabí poblíž hostince „na radosti“ pod skelnou hutí 2 mohylky uprostřed rýžových sejpů.
4. V lese „na Držale“ nedaleko Merklínské pohodnice dvě mohyly.
5. V sousedním panském lese „Radlici“ deset mohylek. Tyto dvě posléz uvedené skupiny mohyl (4. a 5.) rozkládají se již v obvodu obce Soběkurské.
6. Na farském poli u sv. Gottharda byl v letech dvacátých min. stol. nalezen zbytek bronz. ornam. nádoby. Na dolní části pole toho a též na poli „psvodně“ u Bijadel (v. t.) objeveny as r. 1865 ovální jámy 0;5 m hluboké, pečlivě v hlíně vyhlazené, o průměru 0;75—1 m.
7. Při upravování hlavní ulice k Zeměticům vedoucí (as r. 1853) přišlo se na žároviště, v nichž nalezeny věci kovové.

Merklín jako městečko, připomíná se v rejstř. bern. r. 1379 (oppidum Niepronis et Bohuslai); při něm ode dávna tvrz, sídlo ryt. rodu odtud se písícího. Na sklonku 15. stol. nabyli statku Chřínovští a po nich od r. 1595 seděli tu Řičanští do r. 1623. Rychle za sebou vystřídali se tu pak rodové z Klenového, Grefenburka, Berchtoldů z Uherčic, Novohradských z Kolovrat a Conyavů z Waterfortu. R. 1728 koupil Merklín hrabě Ferdinand Frant. Morzin a připojil k němu Ptenín a Ježovy. Dědictvím přešel M. na Krakovské z Kolovrat a z nich na hr. Pálfy.

KOSTEL SV. MIKULÁŠE (farní již ve 14. stol.), slohu prázdná budova, orientovaná, vystavěná po požáru městečka r. 1817, při čemž použito staršího zdiva chrámové stavby, provedené r. 1690 za hrab. Frant. Zd. Kolovrata Novohradského.

Loď obdélníková má v jihozápadním nároží věž s jehlanovou střechou, jednoduché, pilastry členěné průčelí, v němž hlavní vchod, nad průčelím

přímočarý štít. Okna v lodi segmentová. Z podélných stran užšího, s lodí stejně vysokého presbyteria vystupují příčná ramena sakristie s oratoří a kaple. V závěru chorovém podélná okna s polokruhovým zaklenutím.

Vnitřek lodi rozdělen pilastry a klenbovými pásy na tři kápěmi sklenutá pole, při západním konci zděná empora na třech obloucích; oblouk triumfální úzký, polokruhový, presbytář s trojbokým závěrem, valeně sklenutý, v pravo široký oblouk otvírá se do kaple, eliptickou kopulí sklenuté, kdež oltář s barokovým tabernaklem, nad ním obstojně řezaná skupina *Nejsv. Trojice* v životní velikosti z r. 1669 (oltář přenesen ze zámecké kaple).

Na hlavním slohu prázdném oltáři s barokovými sochami sv. Petra a Pavla velký *obraz* sv. Mikuláše, mládež k zbožnosti nabádajícího patří k nejlepším pracím prvního ředitele malířské akademie Pražské *Josefa Berglera*. V kapli dřevěná socha *Madonny s Ježíškem*, 1.50 m vysoká, s novou nepěknou polychromií, dobrá řezba z počátku 16. st.

*Zvon*y (ve věži 4 a sanktusník) vesměs přelité r. 1817 *Karlem Bellmannem* v Praze.

*Svícn*y mosazné, 54 cm a 31 cm vysoké, soustružované, ze 17. stol. Před kostelem kamenné *sochy* v životní velikosti: sv. Florian a sv. Nothburga, na podstavci obou erb hrabat Morzinů a letopočet 1765; při silnici Ptenínské u města *socha* sv. *Gotharda* s týmž letopočtem. Sochy ty, obstojně hodnoty, jakož i socha sv. *Judy Tadeáše* nad Ptenínem stávaly původně na zdi při *panském dvoře Merklínském*.

Na náměstí kamenná *socha* sv. *Mikuláše* v položivotní velikosti, na podstavci *chronogram*:

LAVDETVR
IESVS CHRİSTVS
IS LIBERATOR
IN ÆTERNVM

Zámek, r. 1824—5 v nynější podobu přestavěný, jest jednopatrová budova pod taškovým krytem, slohově nezajímavá.

Na *radnici*: Dvě mosazná *pečetidla*; větší 4.5 cm v průměru, s opisem * SIGILLVM * CIVITATIS * MERKLINENSIS a letop. 1622; menší, v prům. 3 cm má v opisu: SIGILLVM · CIVITATIS · MERKLENSIS. Letop. 1622. Ve středu *pečetidel* městský znak: štít na přič dělený, spodní pole ornamentované, v hoření paví péra. *Maje stát* na pergamenu, něm. s visutou *pečetí* z r. 1695 (konfirmace privilegia na trhy týdenní a nadání tří nových trhů výročních), *listina* z r. 1773 (opis privilegia krále Jiřího z r. 1465 na trh týdenní), *městská kniha* (Marckbuch) z r. 1713—1847, *knihy cechů ševcovského a krejčovského* z r. 1707, *opisy* z 18. stol. starších cechov. artikulů.

Starý *archiv* městský vyhořel dne 14. května 1681.

Na *faře* Pamětní kniha z r. 1727 a matriky z let 1655, 1698 a 1736.

Mileč.

Trajer J., l. c. 224.

Ves kláštera Nepomuckého, po jehož ztroskotání připadla Zelené Hoře.

KOSTEL SV. PETRA A PAVLA (filiální), ve 14. stol. farní, baroková budova orientovaná, vystavěná v nynější podobě r. 1764.

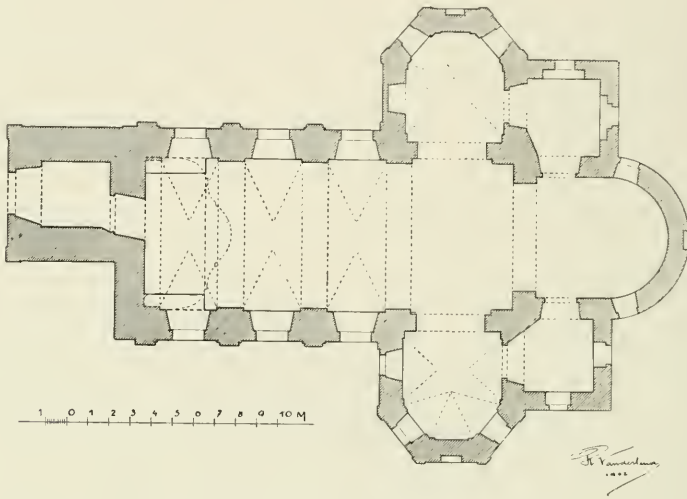

Obr. 26 Mileč. Kostel sv. Petra a Pavla.

V čele západního průčelí věž k levé straně lodi posunutá, okna ve dvou řadách nad sebou, nová, plechem pobitá jehlanová střecha (před tím cibulová bání dobře s celkem sharmonisovaná). Pod věží hlavní vchod sklenutý poloelipsou, nad ním římsa s nevkusnými, nově přidělanými volutovými ozdobami.

Obdélníková loď, presbytář polokruhem uzavřený a boční kaple s polygonálními závěry tvoří v základě kříž; části ty dosahují všude stejné výše a jsou kryty mansardovou, nad východní polovicí prejzovou, nad lodí taškovou střechou; okna v lodi segmentová, ve východní části podélná, zakončená polokruhy, stěny oživeny jednoduchými pilastry a lesenami, nad chorovým závěrem cibulový sanktusník. V koutech mezi kaplemi a presbytářem nízké síňky sakristie a oratoře.

Loď, ve světlosti 17·52 m dlouhá, 7·10 m široká, s valeným, okenními výseky prostoupeným klenutím, osvětlena jest na každé straně třemi segmentovými okny; stěny rozvrženy pilastry na čtyři pole, z nichž západní zaujímá kruchta s barokovou balustrovou poprsní, spočívající

Obr. 27. Mileč. Kostel sv. Petra a Pavla. Půdorys

na eliptickém pásu, východní pak plně prolomenými oblouky otvírá se do kaplí 4·80 m širokých, třemi stranami osmiúhelníka uzavřených a sklenutých valenými a lunetovými klenbičkami. Závěry kaplí mají od sebe světlou vzdálenost 18·54 metrů.

Oblouk triumfální, polokruhový, otvírá se do užšího a nižšího presbytáře 6·34 m dlouhého, polokruhem uzavřeného a klenutého po způsobu bočních kaplí; na každé straně široké, tesanou římsou a venýři obložené dveře vedou do nižších, klášterním klenutím opatřených vedlejších síní. Nad obloukem triumfálním malovaný erb Martinický.

Hlavní oltář a oba boční v kaplích jsou dobré barokové architektury z dílny klatovského truhláře *Flicgla* z polovice 18. stol.; na nich dobře řezané sochy: na hlavním sousoší Nejsvětější Trojice, sv. Dominik a sv. Volfgang, na bočních sv. Vojtěch a Jan Nep., sv. Václav a Florian.

Obr. 28. Míleč. Socha P. Marie

Obr. 29. Míleč. Socha sv. Barbory.

Sochy P. Marie a sv. Barbory, postavené na bočních oltářích, 0·97 *m* vysoké (zlacená roucha a polychromie pleťových částí obnovená) jsou dobré gotické řezby ze 16. stol. (Obr. 28, a 29.)

Za oltářem pohozena ve dřevě řezaná, vetchá soška sv. Pavla, 0·80 *m* vysoká, ze 16. stol.

Cínové barokové svícny, kandelábrové (2 páry), 0·475 *m* vys., znamenány jsou:

W · A ·
C · D · S * 1678.

Na jiných dvou letopočet 1698. Vedle těch ještě dva a dva páry jiných s různou ornamentikou na podstavcích.

Z v o n y: 1. Přelit byl r. 1890 u *Vojtěcha Samassi* v Lublani. 2. Průměr 0·80 m, výška 0·67 m, opis jednořádkový mezi dvěma ornamentálními lištami, z nichž spodní ověšena střídavě akanty a lodyhovou arabeskou:

† ~~169~~ A FVLMINE ET GRANDINE PROTEGE NOS SALVATOR
ET PROTECTOR NOSTER ☉ (1712).

Na plášti reliefs: Maria Immac. mezi sv. Michalem arch. a Gabrielem, sv. Anna, Vojtěch, Barbora, Jan Nep., Augustin a Jan Křt. a torem orámovaný nápis:

DWOGI CTI HODNI A
WISOCE VCENI PAN
AVGVSTIN IAN WRABEC DE
KAN NEPOMVCKI KE CZTI SLA
WGE BOZI NEPOSKWRNIENE MA
RIE PANNI S · MICHALA ARCHANGE
LA A GINICH S · S · PATRONVW
SWICH ZWON TENTO
SLITI DAL WKLAT
TOWECH

Na jiném místě medalion zvonářův se jménem IOANNES PRICQVEY. Na kůru český kancionál z r. 1712, tištěný u *Kar. Jos. Geřábka* v Praze. —

Nedanice.

Druhdy zvláštní statek s tvrzi, jejíž stopy hledati sluší v trati zv. „M o-
č i d l a“ vých. od vsi.

Jižně od Nedanic mezi vrchy Ptínem a Haškovcem městiště zašlé osady
T u k l e k (Stará pozem. kniha Poříčská, zápis z r. 1771 „na Tukleczech“; Emlerův
bern. rejstřík z r. 1379, str. 16 mylně klade ji do okolí Milence u Nýřska).

Nedaničky (Nedanice Malé).

Na samém vrcholu „Hůrky“ nade vsí je dle sdělení p. říd. učitele A. Šlegla
z Měčina m o h y l a.

Nepomuk (Pomuk, Nepomuky).

Schaller J., l. c. XII., 150. — Sommer J. G., l. c. VII., 31. — Pam. Arch. XI., 419. — Eichler J., rkp. l. c. — Voříšek Rom., rkp. l. c. — Archiv městský.

Město vzniklo pod záštitou kláštera Pomuckého a mělo již ve 14. stol. svůj farní kostel, k němuž právo podací vykonávali opatové. Po zkáze kláštera podřízeno bylo městečko pánům na Zelčené Hoře, jimiž byli od druhé polovice 15. stol. Šternberkové. Zdeněk ze Šternberka udělil osadníkům právo statky svobodně vládnouti a vymohl městečku výroční trh (1465). I v následujících dobách nepřestával rod pánů ze Šternberka městu jiných výsad a dobrodiní činiti. Majestátem z r. 1750 povýšen Nepomuk na město a dovoleno jemu, aby sobě erb přidáním obrazu sv. Jana Nep. polepšil. V původním erbu spatřuje se ve modrém poli stříbrný kostel s věží a vchodem, v němž obraz Panny Marie (znak Kláštera)

Pečetidla: 1. Stříbrné s rukojetí skládací, kolem erbu města opis: SIGILVM CIVITATIS · NEPOMVK * 1560 *

2. Mosazné s opisem kolem erbu (v němž již obraz sv. Jana Nep.): PECET * MESTA * NEPOMVK * 1719 *

Jiná pečeť města z r. 1560 měla opis: Sigillum oppidi Nepomuk 1413 reparatum 1560.

V archivu městském chovají se následující majestáty, privilegia a listiny:

1. Originál listu na papíře, pečeť utržena, latin., Jiří kr. Č. udílí městečku majestát na výroční trh. Dat. v Praze 22. února 1465.

2. Majestát krále Jiřího, latin. na papíře s visutou pečetí jen částečně zachovanou, kterým obyvatelům městečka povoluje, aby statky a zboží své mohli svobodně prodávati, darovati a odkazovati. Dat. 30. máje 1465.

3. Vidimus tohoto listu od purkm. a rady m. Klatov z r. 1541, na papíře; pečeť utržena, a jiný starý opis privilegia toho.

4. Orig. české listiny pergamenové s třemi vis. pečefmi (utrženými); Zdeněk ze Šternberka a synové jeho Jaroslav a Jan udělejí obyvatelům městečka Nepomuku privilej svobodné vůle nad majetkem. Dat. na Zel. Hoře, ve čtvrtek po přenes. sv. Václava 1466.

5. Listina perg., česká (vis. pečeť utržena) Zdeslava ze Šternb., obsahu jako č. 4. Dat. na Zel. Hoře 1479 v úterý před naroz. sv. Jana Křtitele. Vidimus této listiny z rady a pod pečetí kr. města Klatov na archu papíru z r. 1600.

6. Jaroslav ze Šternb. perg. lístkem českým z r. 1483 dává povolení faráři Václavovi z Nep. zřídití rybník na jeho louce (bez pečetě).

7. Jaroslav ze Šternb. perg. listem českým zapisuje louku pod novým mlýnem, z r. 1492 (pečeť utržena).

8. Albrecht ze Šternb. listem perg., českým (pečeť utržena) z r. 1514 prodává obci Nepomucké některé dědiny.

9. Týž Albrecht ze Šternb. listem perg. listem českým prodává obci Nepom. dvur Borek r. 1527 (s vis. pečetí).

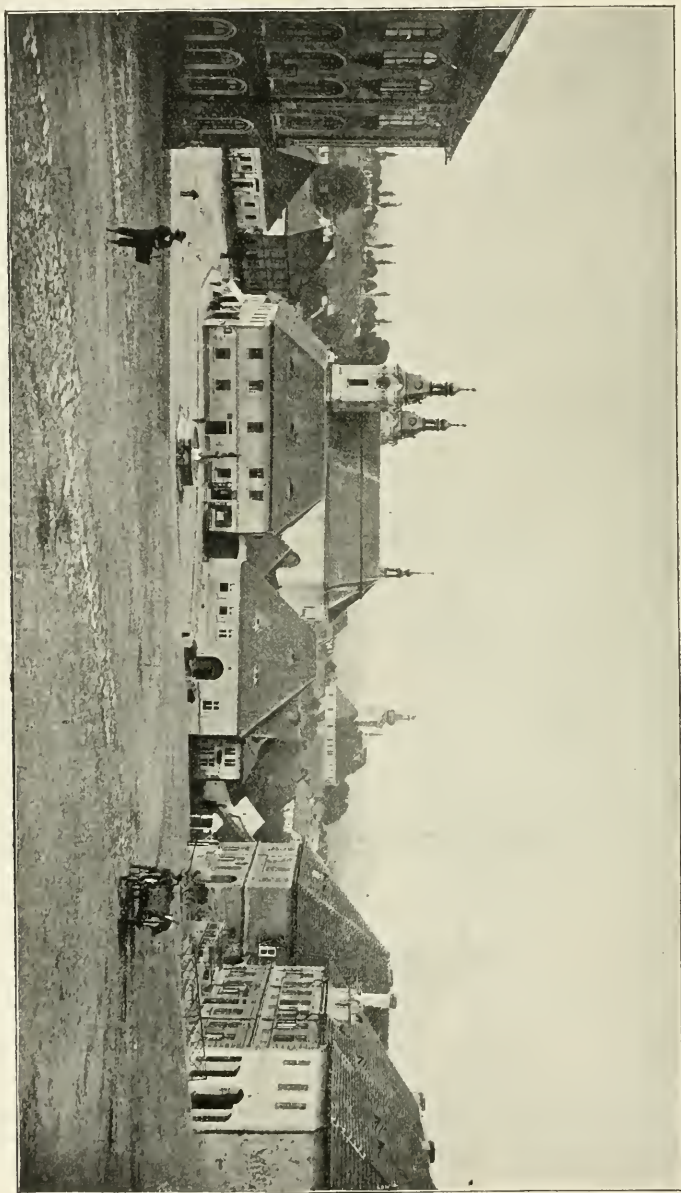
10. Adam ze Šternb. na Konopišti perg. listem českým (pečeť utržena) z r. 1540 potvrzuje a rozmnožuje svobody dříve udělené.

Obr. 30. Nepomuk. Starší pečeť města z r. 1560.

11. Antonín arcibiskup Pražský potvrzuje Nepomuckým nadání k špitálu, jež učinil Ladislav ze Šternb. listem českým z r. 1566.

12. List Rudolfa II., český na papíře (porušený s pečeti utrženou) z r. 15 . . konfirmace privilegií dříve daných.

Obr. 31. Nepomuk. Náměstí a kostel sv. Jana Nep.

13. List perg., český, s vis. pečeti Adama ze Šternb. z r. 1606, jímž uděluje Nepomuckým právo vaření piv pšeničných i ječných za jisté platy.

14. Frant. Kar. Matyáš ze Šternb. perg. listem českým potvrzuje Nepomuckým výsady; dat. na Horažďovicích 26. července 1634.

15. List Jarosl. Bořity z Martinic, perg. český, konfirmace privilegií předešlých. Dat. v Praze 1638; pečeť utržena.

16. List perg., český, s visutou pečetí Frant. Mat. Karla ze Šternb. z r. 1638, konfirmace starých výsad.

17. Majestát Ferdinanda III. o osmi listech perg., s visutou pečetí, datovaný v Řezně 29. listop. 1653, potvrzuje majestáty Rudolfa II. z r. 1580 a Frant. Mat. Karla ze Šternb. z r. 1638 a udílí právo na nový jarmark.

18. Majestát Leopolda I., český, na pergameni s pečetí zachovanou, jímž uděluje se nový jarmark a téhodní trh. Dat. ve Vídni 23. dub. 1672.

19. Václava Vojtěcha hr. ze Šternberka výsada na devíti perg. listech s visutou pečetí, česká, z r. 1680, potvrzuje stará práva.

20. Tři listy zachovací (německý města Krumlova z r. 1655, cechmistrů krejčovských v Bechyni z r. 1690 a obce Kasejovic Janu Blahoslavovi z r. 1627).

21. Obec Nepomucká listem perg., českým pod pečetí svou vydává pořádek cechmistrům řemesel tkalcovského a mezulanického. Dat. r. 1698.

22. Majestát Karla VI., český, kniha o 56 perg. listech s vis. pečetí, dat. ve Vídni 26. srpna 1730, povyšuje obec na město, polepšuje její pečeť a potvrzuje všechny předcházející výsady.

23. Majestát Marie Terezie český o 10 listech perg., dat. ve Vídni 3. července 1747, potvrzuje dosavadní privilegia v regestech uváděná.

24. Majestát Josefa II. ze dne 15. července 1783, německý na pergam., konfirmuje výsady předešlé.

25. Majestát cís. Františka z r. 1795, německý na pergameně.

K n i h y : z á p i s n á o p ř í í m á n í s o u s e d ů d o o b c e z r. 1637, p a m ě t n í a n e b m a n u a l n í z r. 1685 v p ě k n ě v a z b ě s p u k l y.

DĚKANSKÝ KOSTEL SV. JAKUBA.

J. E. Vocel, Mittheil. d. k. k. Centr. Com. 1859, 212. — Mikovec Ferd. B., Starožitnosti II., 79. — Neuwirth Jos. Dr., Geschichte d. bild. Kunst in Böhmen I., 512. — Lumír 1857, 763. — Trajer J., l. c. 221, 1015.

M a t r i k y z r. 1740 (výtah ze starých matrik, které shořely, počíná rokem 1710), **k n i h a p a m ě t n í** z r. 1705.

Původ kostela není daleký doby založení kláštera Pomuckého (1142, dle jiných 1153), ač teprve r. 1334 vyskytuje se jméno prvního známého faráře v Nepomuku. Kostel, původně románský a skrovných rozměrů, přestavbou a rozšířením v době gotiky přeměněn byl na trojlodní basiliku s vysokým a dlouhým východním chorem.*) R. 1630 povýšen byl za děkanský. Dekretem Josefinským kostel r. 1786 zavřen a děkanství přeloženo ku kostelu sv. Jana ve městě. Na to kostel, jež koupí získali právováreční měšťané, sloužil až do r. 1857 za sýpku. Opuštěné svatyně ujali se někteří dobrodincové, v jichž čele byl Tomáš šlechtic z Putzlacherů a patronátní úřad Zelenohorský; působením jich provedeny na kostele do r. 1859 rozsáhlé opravy, které ale při vši chvály hodné snaze nedovedly stavbě vrátiti ráz původnosti a mnohý cenný detail opět zakryly aneb znešvařily. R. 1860 byl opravený takto kostel službám božím navrácen.

*) Přestavba tato udála se dle vši pravděpodobnosti ještě za doby rozkvětu kláštera Pomuckého, t. j. na počátku 14. století, sotva však, jak prof. Vocel se domýšlí, ve století XVI.

Chrám zvedá se na hraženém, k západu příkře spadajícím návrší, při němž až do nedávna byl hřbitov. Hradební zed' sesilují četné, obnovené opěráky a na západním konci dvě bašty: nárožní polokruhová, druhá čtverhranná, druhdy za kostnici užívaná, čemuž nasvědčují dosud trosky

Obr. 32. Nepomuk. Kostel sv. Jakuba (strana jižní).

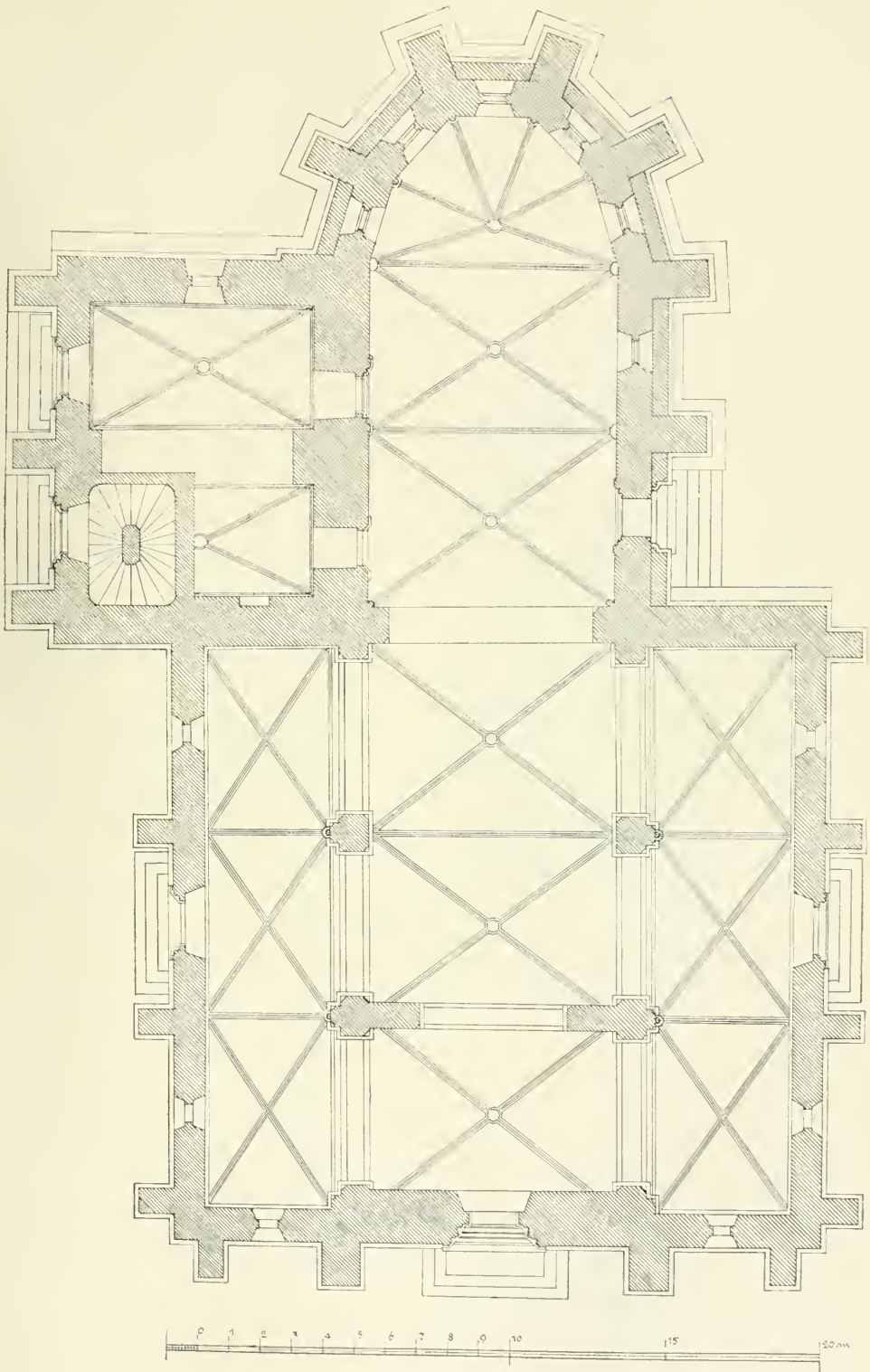
vchodu, opatřeného na vnější straně cihlovým štítem, v jehož poli v kameně rytý nápis:

AMEN AMEN DICO TIBI
NISI QVIS RENATVS FVERIT
EX AQVA ET SPIRITV SANCTO
NON POTEST INTROIRE IN
REGNVN DEI · IOAN

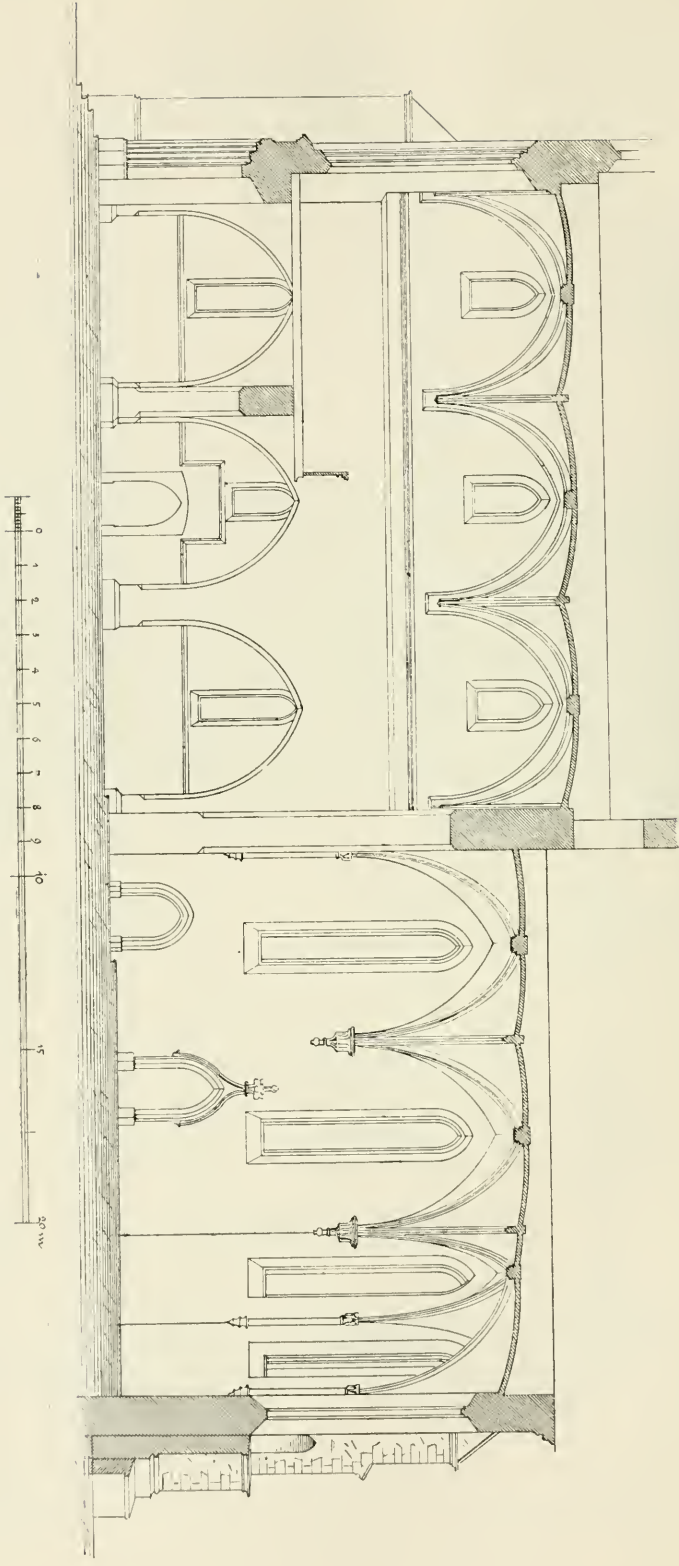
pod ním J K — 1677, nad ním symbol naděje se jménem MRA (Maria), leb a hnáty s písmeny NCKDN.

Stavba orientovaná, provedená z lomového kamene, omítnutá, skládá se z trojlodní síně a presbytáře se závěrem polygonálním, k jehož severnímu boku po celé délce přilehá sakristie a nad ní oratoř. Všecky tyto části sahají do stejné výše. Z taškového krytu nad chorem ční nový jehlanový sanktusník.

V západním průčelí obráží se hlavní loď chrámová šíří zdiva mezi dvěma vyššími opěrnými pilíři, nad něž vystupuje vysoký, zděný, kamenným křížem zakončený štít, prolomený kruhovým oknem. Hlavní

Obr. 33. Nepomuk. Kostel sv. Jakuba. Půdorys.

Obr. 34. Nepomuk. Kostel sv. Jakuba. Podélný řez.

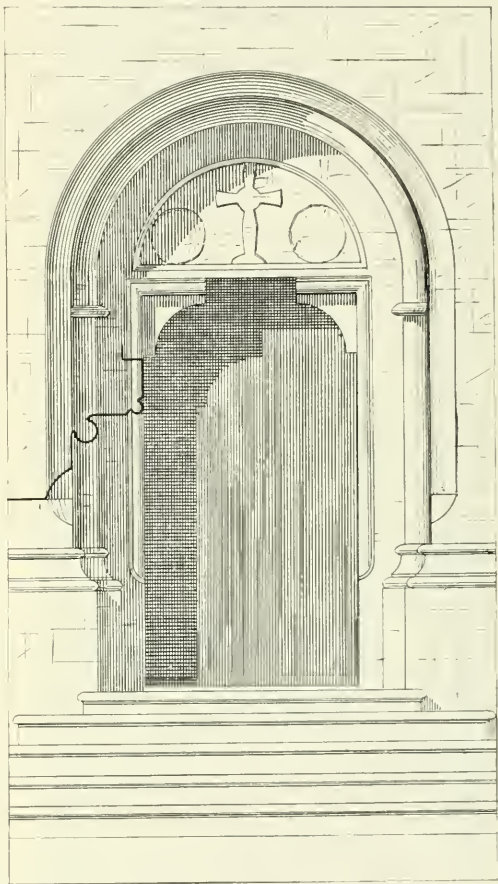
portál, jakož i široké, lomeným obloukem sklenuté okno nad ním s bohatou, avšak nesprávně rýsovanou profilací ostění jeví se býti dílem poslední opravy. Boční lodě, nižší, prolomeny jsou v čelech menším hrotitým oknem a oživeny v nárožích jednoduchým opěrákem, postaveným ve směru hlavní osy.

Podélné strany lodí bočních, třemi okenními osami na tolikéž polí rozdělené, v každém poli hrotité okno mezi dvěma opěráky o jednom ústupku, na každé straně uprostřed nový portál; pultové střechy opírají se o zdivo lodě hlavní, členěné týmž počtem opěr a hrotitých oken. Sokl, zdivu i opěrákům společný, v původní podobě neúplně zachovaný, běží bez přerušení až k presbytáři, v jehož zdivu se ztrácí.

Presbytář s osou k pravé straně odchýlenou, dle šetření, konaného prof. Vocelem při opravě mezi léty 1857—59, jeví se býti ve spodní části až po kordonovou římsu zbytkem původního románského kostela, jehož strany dosahovaly až k prvnímu opěrnému pilíři polygonálního závěru.

Na straně jižní románský portálek s oblým sloupkem na patce v podobě obráceného echinu; arclivolta z talířovité hlavice vystupující uzavírá tympanon, zdobený vypouklým, plochým křížem, jemuž po stranách mělké, kruhovitě prohlubně, kdysi snad malbou neb reliefním obrazem vyplněné. (Obr. 35.) Opěrné pilíře (z nichž onen při románském portálku se starým zdivem organicky spojen není) mají dva ústupky (spodním probíhá kordonová římsa), patu přízdívkou sesílenou a vrcholy novými nevkusnými pultovými deskami kryté. Zvláště význačné jsou na opěrných pilířích chorových malé, hrotité oblouky překlenuté průchody ve výši kordonové římsy založené.

Vnitřek. Síň chrámová, ve světlosti průměrem 16·33 m široká, 18·0 m dlouhá, rozvržena jest dvěma páry čtyřbokých pilířů na loď hlavní

Obr. 35. Kostel sv. Jakuba. Románský portál.

7·86 m širokou a dvě nižší, bezmála stejně široké lodě boční, každá o třech křížových polích s žebry, jež v lodi hlavní spočívají na plochých ležinách a zde na nějakou později vykonanou přeměnu klenby poukazovati se zdají. Západní travée hlavní lodi zastaveno jest kruchtou při poslední opravě nově založenou. Arkády tupě lomené, na hranách ubrané vyvinují se bez-

Obr. 36. Nepomuk. Kostel sv. Jakuba. Epitaf Jaroslava ze Šternberka.

prostředně z lícních ploch pilířů, sesílených na straně do boční lodě obrácené čtverhrannou příporou; žebra na těchto příporách nasazená, opřena jsou na místě konsolů krátkými, oblými dříky. Nad arkádami v lodi hlavní založena jest římsa, nad ní v každém poli neveliké, hrotité okno bez kružby; též v lodích bočních běží pod nástěnnými oblouky nad portálem oblomená, v čelech v přízední pás převedená římsa, nad ní v jednotlivých polích hrotité okno. Na jižní zdi pět erbů neuměle malovaných podle zbytků při poslední opravě tu i jinde na spodní omítce objevených heraldických a figurálních maleb.

Oblouk triumfální (60°) bez trnože a římsy, na hranách otupený otvírá se do nižšího, s hlavní lodí stejně širokého a 14·70 m dlouhého presbytáře, obsahujícího dvě křížová travée a chorový, sedmi stranami dvanáctiúhelníka vytvořený závěr paprskovitě sklenutý. Mohutná žebra chorového závěru mají tvar proláklých klínů, v předních travée jsou však žebra tak jako v lodi šfavnatě profilována

oblounem s čelným páskem; tři svorníky jsou hladké. Žebra vyrůstají z útlých konsolků, zdobených třemi kružbovými jeptiškami, pod nimi oblé přípory prodlužují se až k okenním splávkům, kdež trojím vykroužením se vytrácejí. Zajímavé jsou oba mohutné konsoly na podélných stranách, tvořící v podstatě pod pětialočnou římsou svaz pěti silných a tolikéž útlejších prutů podlomených a dole spjatých obroučkem, pod nímž krátký, oblý dřík s kulovitým závěsem. Konsoly tyto jsou tvarem velmi podobny konsolům, jakéž v blízkém klášteře jako zbytky tamního

chrámu se zachovaly (srovnej obr. 16). Okna hrotitá, bez kružeb, původně as ve všech polích dvojdílná, vyzdobena byla v ostění vnitřním dvojí řadou ostře vykrajovaných trojlistů a hvězdic z pálené hlíny, bílých v šedém poli. Zbytek této účinné dekorace spatřuje se v jediném okně nad severním portálkem, byly však podobné okrasy shledány i v oknech lodi. Ze dvou velkých portálů s moderní gotickou profilací ostění, osazených kraby a křížovou kytkou, tvoří pravý vnitřní dekoraci románského portálku výše jmenovaného, levý pak vede do sakristie; před ním spatřuje se nižší hrotitý portál, starý, jehož hladce skrojené ostění přidělaným maltovým profilováním je zakryto. Okna nad těmito portály, dříve volná, otevírají se nyní do oratoře, která i se sakristií v přízemí jest dílem z doby poslední opravy na místě odbourané staré sakristie.

Hlavní oltář a oba boční jsou díla moderní gotiky; oltářní obrazy na nich maloval *Vil. Kandler* r. 1859.

Nová je též gotická kazatelna.

Křtitelnice hladká, cínová, na třech nohách s maskarony a drápy, zvonovitá nádoba hladká, výška i s nohami 0·82 m.

Lampa na věčné světlo, těžkého barokového tvaru s applikovanými kartušemi a listovými uchy. 18. stol.

Kasule z karmazínové, květované látky, na ní dva vyšité, sdružené erby, levý Šternberský, pravý Schwarzenberský pod nimi letopočet 1722.

Pluviál a kasule z červeného sametu, zlatem skvostně vyšíváné, na pluviálu znaky Kinských a Colloredo-Mansfeldů, z r. 1829.

Náhrobníky. V choru mramorový epitaf Ladislava ze Šternberka (obr. 36.), až po římsu 3·60 m vys., šířka v plintech 1·86 m, na podstavci erb Lokšanský, na hlavní desce klečící postava ve zbroji před křížem, na jehož podstavci erb Šternberský; v hořejší, volutami orámované desce nápis:

LETHA · M · D · LXVI · W NEDIELI · SEDMEHO
DNE · MIESIICZE · CZIERWENCZE · VMRZEL ·
GEST · MEZII · SIIDMAV · A OSMAV HODINV ·
NA PVOL WORLOGII · VROZENII PAN · PAN ·
LACZLAW · Z SSTERNBERGKA · A NA
ZELENE · HORZE · A · PLANCZII · GEHO
MILOSTI : ARCZIIKNIIZETE FERDIINANDA
RADDA · A KOMORNIIK · PAN BVOH
RACZ · MILOSTIW · BITII · DVSSI · GEHO

V hradební zdi hřbitovní žulové náhrobníky, vyzdvižené při opravě chrámové:

1. in cinerem corpus
 collapsum Panek . . .
 Hic cinis ex Io us
 furget in a . . . poli
 qvi . . . Nepomuc
 animarum Pastor
 A 1728 usque A 1763
 Da requiem cineri
 Lector ami . .

2. FRANCISCUS SEIFRIDUS HOC
 SVB MARMORE PUTRET
 HUJAS D RECTOR (MERI)
 MVLT: EGENS
 VIR PIVS ET · IS PATIENS
 FIDELIS IN OMNI
 CREDO QVOD ÆTERNA
 PACE QVIESCIT AMEN
 TEMPORE BELLONA GALI
 TRANSIVIT: IN ÆDES
 XI^{mo} IUNII

3. Pískovcový s erbem a opisem, z něhož čísti možno pouze: *mu-
 sycze Dnora Dmrczel wrozeny pan Warzlau . . .*

Voříšek připisuje náhrobek ten Václavu Žišovskému z Udimě, jenž
 r. 1592 byl již mrtev.

4. Pískovcový s erbem z části jen zachovaným, nápis setřený.

5. Žulový s kalichem a nápisem:

HIC IACET IN TVMBA
 AVGVSTINI PASSERIS VMBRA
 QVI NEPOMVCENVV MVNE
 RE PASTOR ERAT
 A XXVIII
 OBIIT 29 MAY
 MDCCXXVIII

V kostele kamenný pomník Gustava šl. z Putzlacheru (syna dobro-
 dince chrámu Tomáše šl. z Putzlacheru) od *A. Wilda* v Praze z r. 1860.

V ěž čtverhranná, v ose chrámové před presbytářem stojící, běžná
 baroková stavba s cibulovou bání, nárožními pilastry na dvě patra dě-
 lená, z r. 1788 (Eichler) (obr. 32.). V ní visí *z v o n y*:

1. Výška 1.05 *m*, průměr 1.40 *m*. Ucha v podobě vousáčů, nahoře pod
 anthemiovým páskem opis: DURCH DAS FEÜER BIN ICH GE-
 FLOSSEN IOHANN GEORG KÜHNER HAT MICH GEGOSSEN IN DER
 KÖNIGLICHEN STADT PRAG, pod ním festony.

Na plášti obrazy sv. Jakuba, Jana Nep. a Vojtěcha s podpisem:

 S · NEPOMVCENE S · IACOBE S · ADALBERTE | OPES FERTE.
 a nápis:

 PRIOR CAMPANA ANTIQVA
 PONDERANS 24 CENTENARIOS 74 *fl.* AB AO 1500
 USQVE AD ANNUM 1753 SONANDO DVRAVIT
 HÆC RUPTA DENUO PRAGÆ AO 1756 TRANSFUSA
 IN EODEM PONDERE, TVNC DOMINANTE

ILLUSTRISSIMA MARIA DOMINICA
NATA COMITISSA Â MARTINITZ
ET DECANO LOCI IOANNE PANEK
PRESBYTERO ECCLESIASTICO
P · T · EXISTENTE

Při dolejším kraji rocailový pás.

2. Výška 0·67, průměr 0·80 *m.* Kolem koruny vlys, sestavený z alegorických figurek. Na plášti Ukřížovaný a nápis:

CHWALTEZ PANA BOHA WSSYCKNI
SWATI GEHO NEBO ON SPRAWEDLIWY
GEST PAN NA WSSECH CESTACH SWY
CH A SWATY WE WSSECH SKVTCYCH
SWYCH LETA PANIE 1585 —

Na jiném místě nezřetelný otisk medalionu s hlavičkou.

Při dolejším kraji vyryto:

TENTO ZWON SLYT GEST W MIESTIE
ROKYZANECH SKRZE IANA MAKALA

3. Ulil *Jan V. Perner* v Č. Budějovicích za děkana Fr. Boubela.
4. Z doby nejnovější.

KOSTEL SV. JANA.

Trajer J., l. c. 222.

Založený r. 1639 jako kostel sv. Janu Křt. zasvěcený (dle podání na místě rodného domku Jana z Pomuku) Frant. Matějem hr. Šternberkem. Nynější stavba provedena za Adolfa hraběte z Martinic mezi lety 1734—38 a kostel zasvěcen sv. Janu Nep. a Janu Křt.

Stavba baroková s chorem k severu obráceným, centralního uspořádání. Jméno stavitele nepovědomé.

Jižní, do ulice hledící průčelí tvoří mírně vystupující risalit, členěný čtyřmi pilastry, nad římsou zvedá se štít volutami opřený a též dvěma páry pilastrů oživený, v něm výklenek s pískovcovou sochou sv. Jana Křt. Hlavní portál renaissanční, z prvotní stavby chrámové pocházející, s otevřeným štítem, v jehož poli erb Martinický s hvězdou Šternberskou, na architravu deska s nápisem:

HANC ECCLESIAM IN DOMO CVNARVM B: IOANIS NEPOMV
CENI STANTEM IN HONOREM S. IOAÑIS BAPTISTAE EXSTRVXIT
EX LEGATO ILLVSTRISSIMI CONIVGIS SVI FRANCISCI DE STERNBERG
LVDOMILA DE RZICZAN etc NVPER VERO 1686 20 AVG INCENDIO HVIVS OP
PIDI DEFORMATAM PRISTINO RESTITVIT DECORI EORVNDEM FILIVS ET
HAERES: WENCESLA. ADAL. COMES A STERNBERG. ANNO 1688.

Nad portálem okno polokruhem sklenuté.

Obě boční věže, poněkud na zad ustupující, ve svrchních patrech v nárožích zaoblené nesou nad vyklenutou římsou zvonovité bání s lucernou, nároží dekorována jsou pilastry, okna vrchního patra segmentová, nižší polokruhová, v přízemí portálky s kamenným barokovým ostěním a štukovým ozdobným rámovím, nad nimi výklenky se sochami sv. Dominika a sv. Františka.

Obr. 37. Nepomuk. Kostel sv. Jana Nep. Průčelí.

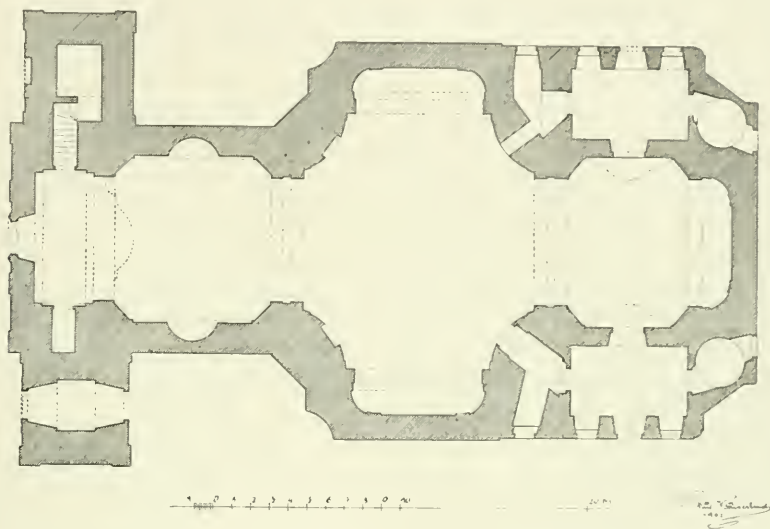
Průčelí a věže okázaleji jsou dekorovány štukovou, mírně vypouklou ornamentikou.

Podélné stěny loďe a pravoúhle zakončeného choru jsou prázdné a jen velkými, barokově vykrajovanými, jinde opět polokruhem sklenutými aneb prostě čtverhrannými okny oživeny. Chor i loď mají na venek stejnou výšku, nad mansardovou střechou zvedá se cibulovitý sanktusník.

Vnitřek, příznivě působivý dobrým řešením půdorysu a členitostí stěn trpí poněkud nedostatečnými rozměry výškovými.

Vlastní loď má podobu čtvercové síně, čítající 9 metrů vnitřního rozjetí a sklenuté stlačenou kopulí, zvedající se nad polokruhovými pásy stran a vypnutých do vnitř empor rohových.

Z této lodě otvírají se plným pásovým obloukem po obou stranách kaple s přímou závěrovou zdí, konchovitě sklenuté, prolomené v čele velkým, barokně vykrajovaným oknem, k jihu kvadratická síň, jež tvoří přední, menší loď, na sever pak presbytář obdélníkový se závěrem, odpovídajícím oběma bočním výstupkům, obě dvojicí sdružených pilastrů a klenbových pásů od hlavní lodě oddělené a kopulemi sklenuté. Před-síní a hudební emporou nad ní s barokovou poprsní a valeným klenutím doplňuje se chrámová prostora ve směru hlavní osy, ostatní pak části chrámového obdélníka zaujímají sakristie, schodiště a jiné k různým bohoslužebným účelům sloužící síně, v hořejším patře po obou stranách presby-

Obr. 38. Nepomuk. Kostel sv. Jana Nep. Púdorys.

teria oratoře s vysedlými barokovými poprsními. Stěny vlastní prostory chrámové dekorovány jsou ve všech částech pilastry, oblamovaným kladím a římsami, pole šikmých stěn mezi pilastry ozdobnými výklenky, vše v nové, jednoduché, dobře zharmonisované polychromii.

Na hlavním oltáři, nové nádherné renaissanční architektuře, s o c h a s v. J a n a N e p. v životní velikosti, r. 1849 dle modelu *Jos. Maxe* v mědi tepaná a postříbřená, dílo *Ludvíka Fortnera* v Praze.

Dva oltáře boční v kaplích a jiné dva v přední lodi jsou bezcenné architektury z 18. a 19. stol., podobně i v středu lodi nízký oltářík sv. Jana Nep., označený nápisy jako místo, kde narodil se sv. Jan Nep.

K a z a t e l n a baroková na konsolě ze spleti spirálových haluzí, mezi nimi putti, festony a květinové závěsy, baldachýn v podobě akanťových ratolestí sbíhajících se k vrcholu, na němž Šternberská hvězda. Výborná řezba z první polovice XVIII. stol.

Obr. 39. Nepomuk. Vnitřek kostela sv. Jana Nep.

Na stěně presbyteria mramorová deska s nápisem:

ANNŌ 1738 DIE 17 AVGVSTI QUÆ FVIT DOM. 12 POST PENTECOSTꝫ:
 RDÍSS^M AC ILL^M:D: D: IOANNES RUDOLPHUS e S:R:J: COMITIBVS DE
 SPORK EP⁹ ADRATENSÍŠ AC SUFFRAGANEVS PRAGENSÍŠ etc:
 HANC ECCLESIAM AB ILL^M AC EXCELL^M D:D:ADOLPHO S:R:I: COM:
 A MARTÍNÍZ DNŌ IN GRÜNBERG etc: AMPLIATAM CONSECRATA

VIT ET EJUSDEM. 4: ALTARIA, NEMPE: 1^{M^O} MAJUS IN HONOREM S:
 JOANNIS BAPTISTÆ, 2^{D^O} S: JOANNIS NEPOMUCENI IN MEDIO EC-
 CLESIAE, UBI NATUS EST, 3^{T^IO} B: V: MARIÆ, 4^{T^O} S: DOMINICI CONF:
 ITAQUE SINGVLIS XTI FIDELIBVS IN ANNIVERSARIO DIE CON-
 -SECRATIONIS ECCLESIAM HANC DEVOTĚ VISITANTIBVS 40
 DIES DE VERA INDULGENTIA IN FORMA ECCLESIAE CON-
 SVETA CONCESSIT

Pro tunc Decanus Loci Joes Panek.

Obr. 40. Nepomuk. Pručelí domu čp. 85.

Na poprsní empor v střední lodi čtyři obrazy ze života sv. Jana Nep., prostřední hodnoty, 18. stol.

Mosazný k r u c i f i x na trojbokém podstavci (as 40 cm vys.), jehož rohy zdobí akantové listy; na podstavci ryté znaky hrab. Šternbergů a Maltzanů a nápis:

HONORI
 S. IOANNIS
 NEPOMVCENI
 1688.

Dobrá práce lijecká.

Z v o n y: 1. Průměr 1.80 m, výška 1.40 m, přelit byl ze zvonu Jak. Vil. Scitzem r. 1775 ulitého od Václ. Pernera v Plzni r. 1848.

2. Průměr 0.38 m, výška 0.36 m, opis: SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM IN SÆCVLA ~~AO~~ AO 1716.

2. Přelitý od Juránka a Pernera v Plzni r. 1879.

Na hlav. dveřích velký zámek renaissanční s prolamovanými ornamenty. Pozoruhodná práce ze 17. stol.

KAPLE BOŽÍHO TĚLA při zádušním rybníce, nepatrná stavba obdélníková, polokruhem uzavřená, v konce 17. stol., zrušená r. 1786. Zevně jednoduchá, renaissanční výzdoba, okna polokruhová, uvnitř valená klenba s výseky. Stavení slouží nyní za kovářnu.

KAPLE PIARISTŮ při škole měšťanské (stavba novodobá); v ní oltář z r. 1866 dle nákresů *Frid. Wachsmanna* s obrazy žehnajícího Spasitele a sv. Josefa z Calesanzy od *Ant. Lhoty* a soškami od *Ed. Veselého*.

Naproti kostelu sv. Jakuba chudobinec, prostá stavba z konce 17. stol., obnovena r. 1902. Nad vchodem kamenné nadpraží s maskarony na obou koncích, na něm letopočet 1699 a Šternberská hvězda. V sousedství jeho některé starší domy. (Obr. 40.)

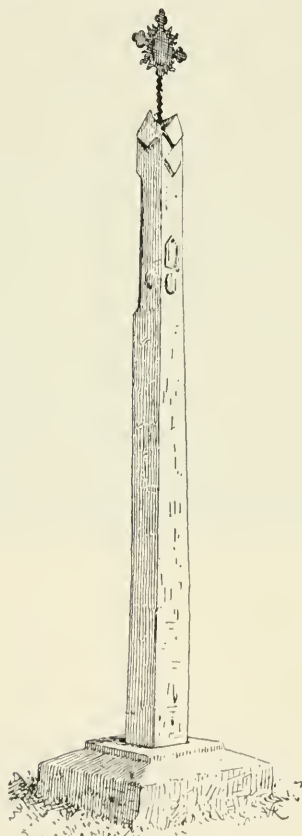
Na náměstí SOCHA P. MARIE (u kašny) od *Jindř. Čapka*.

Na cestě z Nepomuku do Milče žulový sloup, s podstavcem na 4 m vysoký; čtverhranný dřík k hořejšímu konci se zužující, kdež oživen okrouhlými a routovými puklemi; na štítovém vrcholu sedí pěkně kutý kříž. Z druhé polovice 17. stol. (Obr. 41.)

Na silnici k nádraží u města SOCHA P. MARIE s Ježíškem na pískovcovém podstavci, málo přes 1 m vysoká. Na podstavci nápis:

DOM.
B. V. MARIÆ
VIRIDO MONTA
NÆ HONORI
PONI ET EX
STRVI FECIT
D. F : TABORSKÝ
Â HIRSCHEN
FELDT *)
1688.

Na pěšině od nádraží do města pískovcová socha Krista zbičovaného sedícího. Na žulovém podstavci W P
1767.

Obr. 41. Nepomuk. Boží muka při cestě do Milče.

* Daniel Frant. Tábořský z Hirschenfeldu byl hejtmanem a inspektorem panství Zelenohorského za hrab. Václ. Vojt. Šternberka.

Neuraz.

Trajer J., l. c. 225.

Matriky od r. 1784. — Liber memorabil. ab anno 1823.

Ves někdy kláštera Nepomuckého, po rozdělení zboží zelenohorského připadla k statku Plánickému.

FARNÍ KOSTEL SV. MARTINA. Původ neznámý, v starším inventáři z r. 1796 poznámka, že tu bývala fara, později filialní k Myslivu,

Obr. 42. Neuraz. Kostel a zvonice.

od r. 1773 vlastní duchovní správa. Faru Neurazskou neuvádějí ani knihy erekční ani konfirmační, ba ani ještě knihy visitační z r. 1573, ovšem ale již rukopis arcib. knih. o sčítání duší z r. 1730, který klade kostel Neurazský jako filialní k faře Myslevské.

Prostá budova bezslohová, orientovaná, r. 1870 opravená. Loď obdélníková s jednoduchým štítem v západním průčelí, v něm kruhové okno a prostý vchod; podélné strany o třech segmentových oknech, presbytář užší, čtvercový, nad ním plechem pobitá zvonička; sakristie po pravé straně má v čele zděný barokový štít.

Uvnitř lodi strop rovný, presbytář sklenutý plackou, oblouk triumfální polokruhový.

Tři oltáře bezcenné, na hlavním o b r a z sv. Martina od *J. Herzoga* v Plzni.

ZVONICE dřevěná, o sobě stojící na kamenné podezdívce (obr. 42). Ze dvou zvonů větší o 60 m vysoký, o 80 m průměru, má na plášti obrázek Ukřižovaného a sv. Martina, v medalionu jméno zvonaře *Jana Vojt. Pernera* v Budějovicích a letopočet 1838; menší o 48 m průměru, o 42 m vysoký s obrázkem sv. Martina má nahoře opis: FRANCISCVS ANTONIVS FRANCK ME FVDIT PRAGÆ 1753.

Oltářní zvonek zdobený lístky akantovými a nápisem CLATTÆ pochází z Klatovské zvonařské dílny *Pricqueyovy*.

Obr. 43. Nezdice Dolní s kostelem sv. Prokopa.

Nezdice Dolní.

Trajer J., l. c. 810 a 1021. — Košín J. T., Beschreibung des Würtschafts-Umtribs der H. Poritschen oc. rkp. — Eichler J., l. c.

Osada, ve které stávala tvrz, z níž značné zbytky valů a příkopů spatřiti lze v zahradách při domku čp. 7. severně nad kostelem. Na sklonku 14. stol. dostala se do majetku držitelů Roupova, s nímž r. 1707 připojena k panství Červ. Poříčskému.

O nálezu popelnic a jiných předmětů předhistorických zmiňuje se pamětní kniha školní, aniž však udává bližšího označení místa. Na Lužanské hoře nad Nezdicemi říká se nejvyššímu místu „n a t a n e ě k u“. Na svahu k Lužanům obdélčný, val u podobný násep.

KOSTEL SV. PROKOPA, ve 14. stol. farní, později filialní do Vřeskovic; r. 1861 fara při kostele obnovena nadáním císaře Ferdinanda Dobrotivého.

Baroková stavba orientovaná, vystavěná v polovici 18. stol. nákladem hraběnky Františky Aug. Törringové z Jettenbaclu na místě skrovné gotické svatyně, ze které podrženo však presbyterium (nynější sakristie) a východní část loď (presbytář); k té přistavěna nová širší loď s konchovitými boky a emporou, čímž stavba v půdorysu nabyla podoby kříže.

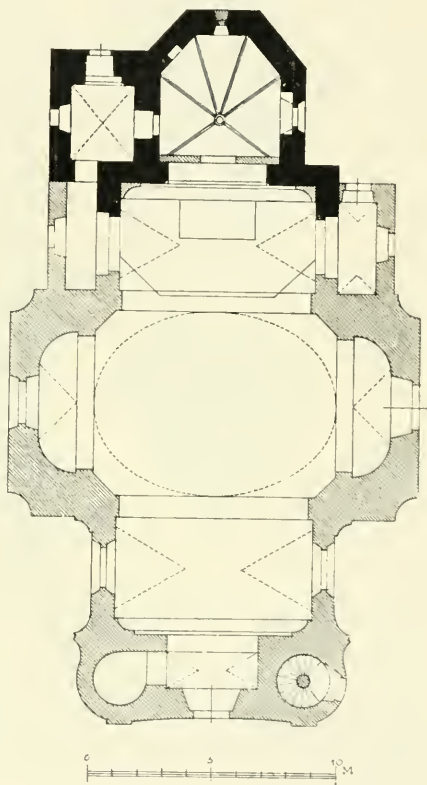
Průčelí bez štítu, proláklé, s jednoduchými pilastry při zaoblených nárožích, v nichž schodiště na kruchtu a sínec pro Boží hrob, uprostřed čtverhranný, prostě orámovaný vchod. Na podélných stranách pravouhlé výstupky střední části lodní s vykrouženými nárožními, okna segmenty překlenutá, na jižní straně hlavní vchod v prosté úpravě.

Východní stranu zakončuje nižší stavba původního gotického presbyteria s polygonálním, opěrných pilířů prostým závěrem a stará sakristie, nad kterou, zdá se, zvedala se kdysi dřevěná zvonice. Nízké oratoře vyplňují na obou stranách boky a kouty východního choru.

Vnitřní prostora kostela 14 m široká a 18 m dlouhá, souměrně rozvržená, obsahuje jako střed obdélníkovou síň rozšířenou o konchovitě vyklenuté boky; tato síň prodlužuje se k západnímu průčelí o užší, valeně sklenuté travée, jemuž odpovídá v opačném směru stejná prostora presbyteria. Za oltářem spatřuje se polokruhový triumfální oblouk starého gotického kostela na cihlu zazděný; dveřmi v této přepážce vstoupí se do bývalého choru, zavřeného pěti stranami pravidelného osmiúhelníka; žebra paprskovitěho klenutí, jednoduše vykroužená vystupují z jehlanovitých konsolků k hladkému svorníku. V čelné zdi hrotité, zevně zazděné gotické okénko, v levo čtverhranné sanktuarium s jednoduchou obrubou, na pravé straně sediliu m o dvou obloucích v jednoduše profilovaném orámování. Dvěře na levo vedou do čtvercové síňky s křížovou klenbou, kdysi žebry vyloženou, jak tomu nasvědčují zbylé v rozích konsolky stejného tvaru s vedlejšími; polokruhový oblouk s otupeným nárožím ve východní zdi svědčí starému gotickému vchodu.

Hlavní oltář jest prostá baroková stavba na čtyřech sloupech; na něm sochy Nejsv. Trojice, sv. Václava a Jana Nep., jakož i erb hrabat Törringů a z Hauben (18. stol.); oltářní obraz od *Ant. Friebla* z r. 1863.

Dva boční oltáře sv. Apoleny a sv. Vojtěcha, barokové, jsou bezcenné.

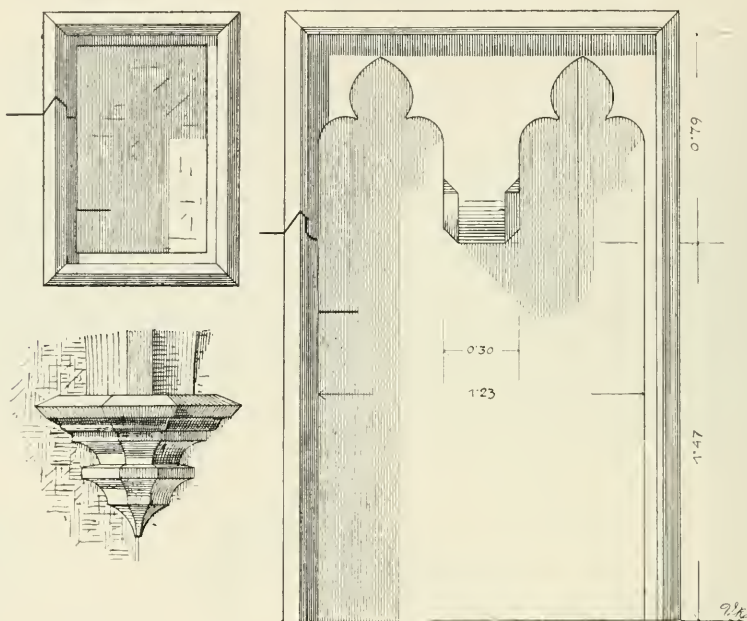

Obr. 44. Nezdice Dolní. Kostel sv. Prokopa.
Půdorys.

Pět párů větších cínových s v í c n ů copových a dva páry menších svícníků barokových, tyto poznamenány A W 1715.

Z v o n y: 1. Ulitý r. 1895 od *Rob. Pernera* v Plzni.

2. Průměr 0·34 m, výška 0·25 m, ucha zdobena provazcovým páskem, z nich dvě jsou ulomena; nahoře opis: † Iēfa ꝛ božeho † m^o ꝛ rrrr † xī ꝛ aue ꝛ maria ꝛ gra.

【Obr. 45. Nezdice Dolní, Sanktuarium, sedile a konsol v kostele sv. Prokopa.

3. Přelitý *Václ. Pernerem* v Plzni, má nejvyš letopočet starého zvonu FVSA A^o 1582, pod tím REFVSA A^o 1831 a plaketu Matky Boží bolestné.

Nezdice Horní.

U samoty *Loupenska* ve Velkém Lese skupina mohyl.

Szombathy *Jos.* v „*Annalen des k. k. nat.-hist. Hofmuseums*“ III., Not. 98.
Dr. *Píč* v „*Čechy předhistor. II.*, 143. *Mitth. der anthr. G. XXVIII.*

Oplot.

Při přestavbě obytného stavení *J. Levory*, číslo 34, nalezen roku 1901 pod podlahou hrnek naplněný 360 kusy Pražských a Míšenských grošů z dob krále Jana a Karla IV.

Otěšice (Vojtěšice).

Ž á k J., l. c.

V lese Vrší as 1 *km* severových. od obce z mohyly. Na trati „na hrádkách“ severov. od Otěšic městiště pusté vsi *J e s e n í* (Jesen), jež zašla bezpochyby již ve válkách husitských. Osada Otěšice uvádí se kol r. 1228 jako zboží kláštera Svatojiřského v Praze.

O staré **KAPLI** sv. Vojtěcha děje se zmínka v pam. knize Merklínské r. 1721. R. 1840 vystavěna byla kaple nynější (letopočet nad vchodem).

Na jediném oltáříku olej. **o b r a z** sv. **V o j t ě c h a** s nápisem v levém rohu: Ke cti a chvále Boží a sv. Vojt; obětoval obraz tento kostelu vojtěšickému Jan Karel hr. z Kolovratu Krakovský v r. 1841, t. č. pán na Merklíně. — mal. Ant. Lhota.

Z v o n. Prům. 0·32 *m*, výška 0·27 *m*. Opis dvouřádkový:

HONORI SANCTORVM WENCESLAI ET MICHAELIS
ARCHANGELI FVSA ☼ **ANNO DOMINI** ☼ 1719.

Na plášti plakety sv. Václava a Michala a štítek zvonařův s opisem **IOANNES PRICQVEY**.

Petrovice.

Schaller Jar., l. c., XII., 155. — Trajer J., l. r. 236.

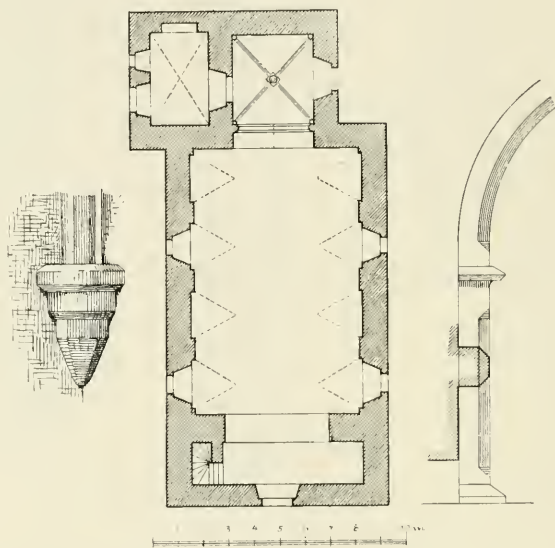
Bývalý **z á m e k**, nyní obydlí hospodářského správce při poplužním dvoře, dříve zvláštním statku, jež hrabě Frant. Václav z Vrtby získal sňatkem s Marií Annou, dcerou hraběte Václava z Klenového r. 1740, připojiv jej pak ku panství Žinkovskému. Zámek, dříve větší, již v XVIII. stol. částečně byl snesen a ubourán, zbytek neposkytuje nic zajímavého.

KAPLE SV. VOJTĚCHA, orientovaná, v založení gotická budova nevelikých rozměrů (délka 18·85 *m*, šířka 8·33 *m*) z druhé polovice 15. stol., barokisovaná v 18. stol.

V západním průčelí obyčejný vchod a polokruhové okno, nad římsou hladká, štítová zeď, v jejímž středu neveliká, zděná zvonice s jehlancovou střechou, podepřenou uvnitř dvěma pásy (pozdější přístavba). Podélné strany loď prolomeny na každé straně dvěma polokruhovými, do vnitř vyšpaletovanými okny, se strany jižní druhý, prostý vchod, chor s pravoúhlým závěrem, užší a nižší, mezi ním a lodí zděný štít se zbytkem kamenného kříže, v něm dvě úzká, obdélníková okénka s kamennými venýři, pod taškovou střechou průchod lomeným obloukem sklenutý. Po levé straně presbytáře nízká sakristie s polokruhovým (barokním) okénkem a obyčejným vchodem, v nynější podobě as ze XVII. stol.

Loď, původně plochá, má valené klenutí s lunetami, v západní části emporu na polokruhovém oblouku, podkruchtí s kasetovaným stropem, v jehož 16 polích primitivním způsobem malované výjevy ze života a utrpení Kristova (lidová práce, snad ze 17. stol.).

Do choru poněkud na levo posunutého, nižšího, otvírá se lomený oblouk triumfální v předu hladký, k choru členěný pětibokou příporou s nízkou patkou a podbrádkovou římsou. Křížové klenutí choru s klenbičkami stoupavými podepřeno žebry prostě vykrouženými, v koutech hladké konsoly v podobě dvou okrouhlých obručí na visutém jehlanu,

Obr. 46. Petrovice. Kostel sv. Vojtěcha. Půdorys a detaily.

svorník hladký. Na straně evangelia gotické dvěře s vodorovným, v koutech vykrouženým nadpražím.

Na třech oltářích z konce 17. stol. nástavce z akantových, zručně řezaných rozvilin; na hlavním s kamennou tumbou zašlý obraz smrti sv. Vojtěcha a kolem v pěti medalionových rámech výborně malovaná (obnovená) poprsí svatých: Prokopa, Václava, Norberta, Víta a Jana Nep.; na pravém oltáři obraz Nesjv. Trojice, technickou vyspělostí malby pozoruhodný, na levém dobrý, opravu vyžadující obraz sv. Vojtěcha a sv. Kateřiny před Ukřížovaným, oba z konce 17. stol.

Tři jiné, oválové obrázky svatých, po různu rozvěšené, téhož původu a rázu, jako obrazy na hlav. oltáři.

Tři páry barokových svícenů běžného tvaru, cínových, větších a 1 pár malých, ze 17. stol.

Z v o n y: 1. Průměr 0.47 m, výška 0.42 m, ulil *Arnošt Diepold* v Praze r. 1899.

2. Průměr 0·42 m, výška 0·33 m, opis dvouřádkový:

☞ PRIBIK WILIM KOKORZOVECZ Z KOKORZOVA P. NA WELKICH PETROVICIH

PVCHARSKIM AVGEZDIE WOTINIE PRZEDSLAVI. A ROHANOVGE · L · P 1710, pod tím festony.

Na plášti obrázky sv. Vojtěcha, Jiří a Jana Nep., znak Kokořovských a štítek zvonaře *Jana Pricqueye* v Klatovech.

Na návsi SOCHA SV. JANA NEP., obtojná, na podstavci kamenný erb (Jeníšků z Újezda) s jednorožcem na pudě pokosem červené a modré, pod ním letopočet 1713; pod sochou pěkná kutá lucerna na trojramenu.

Červené Poříčí.

Beschreibung des Würtschafts-Umtribs der Herrschaft Poritschen Croneberg und Ruppau od J a n a N. T a d. K o š í n a, purkrabího v Č. Poříčí, rkp. z polovice 18. stol. — Schaller Jarosl., l. c. XI., 124. — Sommer J. G., l. c. VII., 227. — Sedláček Aug., Hradý IX., 207. — Bílek Tom. V., Dějiny konfiskací, 587; Eichler, l. c.

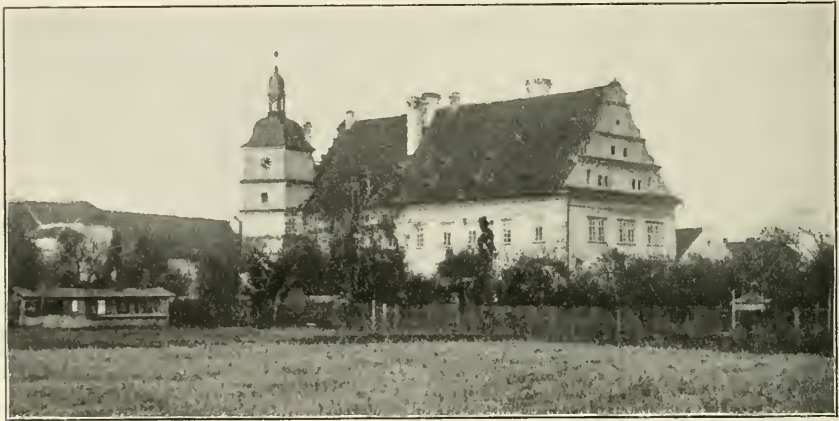
Na panském poli „pod Tamachovem“ č. k. 701/1 j. v. od obce učiněn byl v r. 1887 a 1888 hromadný nález z mladší doby bronzové, obsahující 16 pástavů, celt, tulejku a střepy tenké bronz. nádoby. Jen 20 kroků sv. od naleziště zjištěna byla jáma kulturní naplněná popelem a několika střípky hlin. nádob. P a m. Arch. XIV., 259. — Annalen des k. k. Hofmus. III., Not. 90.

Nejstarší zprávy o místě a tvrzí zde stávající sahají na počátek 14. stol.; tehdy byli držiteli bratři Jaroslav a Drslav z Poříčí. Ve stol. 15. byl statek částí zboží Švihovského, od něhož odkoupil jej Jindřich Mladota z Jilmanic r. 1547. Týž prodal jej 1569 Mikuláši Šicovi z Drahenic, po němž v držení následovali bratři jeho Adam a Albrecht, kteří šetrným hospodařením nemalého jmění získali. Nástupce Albrechtův Mikuláš Šic postavil na místě staré tvrže nový zámek (r. 1611), avšak pro účastenství ve vzpouře r. 1623 statku jest zbaven. Po té koupí uvázal se v držení Filip Adam, svob. pán z Kronenbergu, na něhož dosud upomíná německé pojmenování obce (Kron-Poritschen). Dědictvím přešlo panství r. 1709 na generala Jana Jiřího hrab. z Hauben a po něm na dceru jeho Františku Augustu, provdanou hraběnkou Törringovou z Jettenbachu. R. 1763 po synu této Norbertu hr. Törringovi koupil Poříčí s Roupovem Kliment František vévoda Bavorský. Posléze přešlo panství na základě státní smlouvy z r. 1805 na prince Ferdinanda III. z domu Toskánského a jest dosud v držení rodu panovnického.

ZÁMEK na místě někdejší tvrže, vystavěn byl nákladem Mikuláše Šice z Drahenic r. 1611. Ze staré tvrže, ležící těsně při řece Úhlavě zbyla část severovýchodní, přiléhající k novému stavení a jednopatrová budova před nádvořím, obsahující v j e z d. Týž upraven r. 1766 v bránu stlačeným obloukem sklenutou, nad níž v kamenu vytesán s levé strany lev s prázdným nyní štítem, vedle v pravo Minerva se štítem, na němž znak vévod Bavorských; na architravu nápis: Porta hoc svb gratloslImo praesIDII CLYpeo renoVata; okno nad vchodem obloženo knížecím pláštěm, nad nímž vévodská koruna.

Vlastní zámek je renaissanční budova jednopatrová s průčelím k západu hledícím, v jehož středu vchod rustikovaný; zde v nadpraží deska žulová s nápisem *1611*. Oba boky vybíhají nad hlavní římsou v zděné štíty, členěné římsami a pilastry; kamenné obruby oken s přímočarými římsami a pětiboká věž v severozápadním rohu nad slemeno střechy vystupující a zvonovitou bání s cibulovou lucernou pokrytá oživují dostatečně jednotvárné jinak stavení, nad jehož střechu zvedá se několik renaissančních komínů s rozložitými římsami. K severu pojí se k zámku samostatné křídlo, jak se podobá zbytek starší stavby, jehož zevnějšku dostalo se ale renaissanční úpravy. Pod maltou tu a tam stopy sgraffitované rustiky.

V přízemí táhne se p o c e l é z á p a d n í d ě l e široká, salleterreně podobná chodba, jejíž valená, okenními kápěmi prostoupená klenba de-

Obr. 47. Červené Poříčí. Zámek

korována jest stuccovými lištami. V chodbě této, nyní po délce přepažené zdi, nalezájí se místnosti kancelářské; v podvěžní kobce umístěn dobře uspořádaný archiv.

Místnosti v 1. patře jsou vesměs rovnými stropy opatřeny: z plafondů stuccová rámování odstraněna a freskové obrazy obsahu mythologického zabileny. Zachován jest obraz v síni před kaplí, ovál 2 m široký, 2.50 m vysoký, představující Dianu s Aktaeonem, vynikající uhlazenou technikou a živým koloritem.

V jihovýchodním nároží KAPLE s arkýřem.

Ve věži z v o n e k 0.27 m vysoký, 0.37 m v průměru, pod torovým páskem u koruny opis dvouřádkový:

SVB PROTECTIONE HORVM VIVIT PAGVS †

OTROCZINENSIS FVSA GLATTÆ ANNO ☼ 1714 ☼

Pod opisem visuté akanty a stylisované květy, na plášti sv. Václav a sv. Isidor, hlava andílka a štítek zvonáře *Jana Pricqweye*.

Obr. 48. Červené Poříčí. Nároží zámku s věží.

V přízemku věže kobka pětistranná, paprskovitě klenutá, ve které umístěn archiv. V něm listiny obsahu právního, účty hospodářské a kostelní od počátku 17. století.

Z rozsáhlé zámecké zahrady, kdysi pečlivě opatrované, udržuje se v lepším stavu jen část zámku nejbližší, zvláštní terrassou od ostatní velké prostory ohrazená. Na této vnitřní zdi zachovalo se 23 poprsí panovníků českých, provedených po r. 1765 v pískovci po způsobu podobizen v Pubičkově Chronolog. Geschichte Böhmens z r. 1770.

Z ostatních poprsí (jich umělecká cena je nepatrná), postavených též na vnější ohradě zahrady, udržely se jen dvě, ostatní byly pohozyeny.

MESNÍ KAPLE Srdec Kristova a sv. Jana Nep., baroková stavba před zámkem, založená Amálií Eleonorou, říšskou hraběnkou z Hauben

(zakládací listina z r. 1713 v zámeckém archivu). Kaple tvoří v základě čtverec s nárožími vně i uvnitř vykrouženými, k němuž pojí se na sever polokruhová apsida, po stranách úzké kaple, nad nimi oratoře. Okna obdélníková s polokruhovými závěry, vchod prostý s barokovou římsou. Nad stanovou střechou lucernička.

Klenka kaple placková s otvorem do lucerny, oltářiště sklenuto konchou s výseky. K výzdobě vnitřku použito drobného dekoru stuccového, jímž také ve čtyřech cípech klenby, nad vchodem a nad oblouky k oltářišti a bočním oratoriím vyliceny obrazy symbolického obsahu, vztahujícího se k lásce Kristově.

Oltář s prolamovaným nástavcem, na němž šest soch světců se srdci v rukou a kazatelna jsou dobrá díla baroku, z doby založení kaple.

K téže době hlásí se i stříbrný kalich, 21 cm vysoký, jehož prolamovaný koš a šestilaločná noha vynikají dobrou tepanou prací.

Značka:

Nad zámekem ve vsi kamenná socha sv. Jana Nep. z 1. polov. 18. stol., na jejímž podstavci sdružené dva erby hrabat Törringů z Jettenbachu a z Hauben.

Při silnici do Švihova vedoucí dvě barokové, otevřené kaplice sv. Jana Nep. a Ukřižovaného.

Prádlo.

Trajer Joh., l. c. 226. — Sommer J. G., l. c. 34. — Sedláček Aug. Hrady IX., 248. — Liber memorabilium od r. 1787. — Matriky od r. 1786.

Zvláštní statek a ves, ve které fara teprve v 16. stol. listinně se připomíná. („Bratly“ s kostelem filialním v dekanatu Klatovském, uváděné v lib. visit. r. 1579 hodí se jedině na Prádlo.) Zboží patřilo klášteru Nepomuckému, pak až do polovice 16. stol. k Zelené Hoře, odtud do 1629 seděli tu Kokořovci a po nich Lapáčkové ze Rzávého. Koncem 17. stol. koupil statek Václ. Vojtěch hr. ze Šternberku a spojil ho opět s panstvím Zelenohorským.

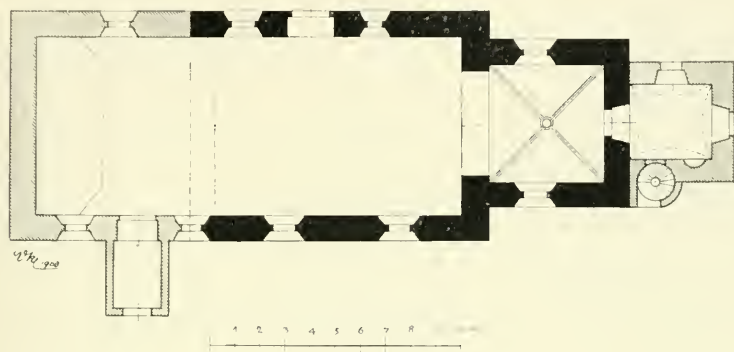
Bývalé sídlo majitelů, z něhož před lety dvě hořejší patra sne-sena, zachovalo se dosud v podobě jednopatrového stavení, prostého jakékoli architektonické úpravy.

KOSTEL POVÝŠENÍ SV. KŘÍŽE měl v 16. stol. a 17. vlastního správce, r. 1667 přidělen jako filialní k faře Vrčeňské; r. 1786 zřízena tu lokalie, r. 1857 opět fara.

Prostá budova z doby pozdní gotiky, zvenčí úplně barokisovaná, při poslední opravě r. 1882 k západu o 7 m prodloužená. Loď a chor stejné výšky, mezi nimi štítová zeď s původním, laločnatým nárožím, kryt taškový, nový. K východní straně čtvercového presbytáře přiléhá zděná věž, v novější době (1882) zvýšená a štíhlým jehlanem krytá.

Lod, ve světlosti 7·20 *m* široká, původně 9·80 *m*, nyní 17·05 *m* dlouhá, má rovný strop, okna baroková, na pravé straně kobku pro boží hrob (novou). Oblouk triumfální tupě lomený, hladký; čtvercový presbytář 4·60 *m* široký, na každé straně barokovým oknem osvětlený (špalety oboustranné jako v lodi), klenutí křížové (tupoúhlé klenbičky stoupají) s žebry profilu vedle znázorněného na přihroublých, sklípkovaných konsolích (obr. 50.), v závěrníku trojnásobná, sedmilistá růžice. Podvěžní kobka (sakristie) sklenuta je plackou.

Hlavní oltář má kamennou tumbu, ostatek bezcenný.

Obr. 49. Prádlo. Kostel Povýšení sv. Kříže, Pudorys.

Cínová křtitelnice, hladký kotlík 24 *cm* vysoký (bez víka), na třech šikmých nožkách v podobě vousatých kariatyd, na víku kříž; 17. stol.

Kalich, kupa stříbrná, hladká, 9 *cm* v průměru, na ní dva sdružené, ryté erby, na levém šikmý pruh od pravého k levému rohu, v klenotu, chrt, při něm písmeny G · L · Z · Z (Gindřich Lapáček ze Zrzavého), na pravém břevno středem svíslé, v klenotu sloní trouby, při nich písmeny A · S · L · Z · K · znamenají Alena Sibilla Lapáčková z Kokořova. Měděná noha je pozdější.

Zvony: 1. Průměr 0·69 *m*, výška 0·54 *m*. Pod torovým věncem opis jednořádkový † A FVLGURE ET TEMPESTATE LIBERA NOS DOMINE · S · IONNES ORA PRO NOBIS. A^o ☼ 1652 ☼ Pod nápisem ornamentální vlys renaissanční, pod ním střídavě hlavičky andílku a visuté květy. Na plášti štítek nesený dvěma anděly, na něm monogram IHS, obrázek Ukřižovaného a Madonny, nad ní tři hlavičky anděla, dále otisky dvou pečetidel s erby (viz kalich), pod nimi příslušné nápisy: Hindrzich Lapaczek Zzerzauueho. Alena Sibilla Lapaczkouua, Z kokorzorua (sic). Na jiném místě štítek zvonáře se zvonem a písmeny S · P · (Štěpán Pricqvey).

2. Průměr 0·54 *m*, výška 0·45 *m*. Opis jednořádkový:

† SANCTE WENCISLAE ORA PRO NOBIS ☼ ANNO DOMINI 1652.

Pod nápisem ornamentální pásek a střídavě hlavičky andělů a závěsy květinové; na plášti Ukřižovaný s Marií a Janem, sv. Václav, štítek s J·H·S a nápis s otisky pečetidel:

Gindrzych LaPaczek,	Helena Lapaczkowa,
ze zerzaweho na Pradle	rozena z kokorzowa,
a drachkowe : g. c. m radda,	na Pradle a drachkowe.
a favdcze zemfky.	

I tento zvon jest dílem klatovského zvonáře *Štěp. Pricqveye*.

3. Přelitý r. 1900 od *R. Pernera* v Budějovicích ze zvonu též *Štěp. Pricqveye*.

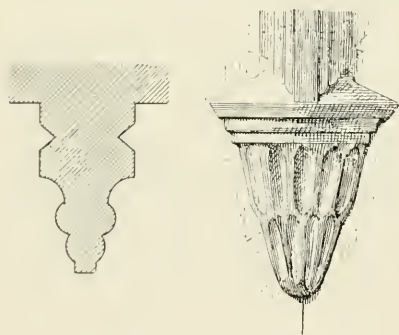
V presbytáři otlučený náhrobek žulový s hrubě vyrytým nápisem:

. 583 PA
L HODN
MIESYCE
(M)AGE VSNVL
. W PANV BO
. V VROZENA
. ANNA (E)VA KO
. ORZINKA Z
. OKORZOWA.

Druhý náhrobek v lodi, žulový s postavou ženskou, hrubého díla; z opisu lze jen čísti:

PANNA ALENA Z ZOWA . . .

Na faře o b r a z (majetek soukromý) olejový, na plátně 0·70 m vys., 0·88 m šir., Narození Krista, figurálně bohatý děj, v pozadí pastýři s lucernami nahlízejí do stáje; osvětlení výborné. Dobré dílo holandské školy ze XVII. století.

Obr. 50. Prádllo. Profil žebra. Konsol.

Přeštice.

Ř i č á k E. V., Dějepis města Přeštic a jeho okolí. — Trajer J., l. c. 829.
S o m m e r J. G., VII., l. c. 244. — Eichler J., l. c.

Újezd Přeštický od dávna (1239) býval zbožím kláštera Kladrubského a sídlem probošpství, jemuž příslušela vrchní správa desíti okolních farností, obsluhovaných kněžími řádovými. Zboží sic za válek husitských větším dílem zástavou dáno bylo pánům z Risenberka, ale probošpství a jistou část dřívějšího statku podržel klášter Kladrubský s přestávkou mezi léty 1578—1705 až do svého zrušení r. 1785. Od

matice náboženské postoupeny byly Přeštice r. 1811 Hugonu Dam. Ervinu hraběti z Schönbornů, při jehož rodu dosud trvají.

Starobylá osada nabyla r. 1519 za Jindřicha z Risenberka po spůsobu Horažďovických práva městská, jež byla královskými majestáty potvrzována; město však ostávalo v poddanství vrchnostenském až do r. 1796. Strašné požáry stihly město r. 1590 a 1643; po velkých ohních r. 1784, 1810 a 1866 větší část domů v nynější podobě přestavěna a tím starobylý ráz města setřen.

Z n a k m ě s t a, štít svisle půlený, v stříbrném poli dvě černé, hlavami k sobě obrácené orlice se zlatými korunkami, upomíná na někdejší pány z Risenberka.

U obce: 1. **S t ř í b r n ě p e ě t i d l o**, prům. 5 cm, uprostřed znak města, kolem nápis: SIGILLVM · CIVITATIS · PRZESSTICZ · 1 · 5 · 29.

2. **P e ě t i d l o m o s a z n ě** na závěs, prům. 3 cm; legenda v opisu: ⌘ SIGILLVM · CIVITATIS · PRZESTICENSIS · uprostřed znak městský, nad ním letopočet 1552.

3. **Malé ovalní pečetidlo** mosazné s opisem: SIGI IVDICIS CIVITATIS PRSESTIC.

Městské výsady z r. 1519 a 1524 (na některá práva a svobody, jako jich užívají měšťané Horažďejovičtí), 1570 (potvrzení jich Maxm. II.), 1586 (Václav Švihovský z Risenberka a Michal Španovský z Lisova udělejí právo na vaření, vystavování a šenkování pív bílých i ječných za plat roční 600 k. m.) a 1589 (Rud. II. potvrzuje právo to a povoluje třetí trh a clo) — chovají se u obce pouze v ověř. opisu z r. 1839.

V **k n i h o v n ě** u c. k. okres. soudu: knihy pozemkové obcí v okrese z 18. stol., obce Zerovické z roku 1652 a Červeno-Poříčské z roku 1622. Ostatní starší v zemském archivu.

Obř. 51. Přeštice. Pečeť městská z r. 1529.

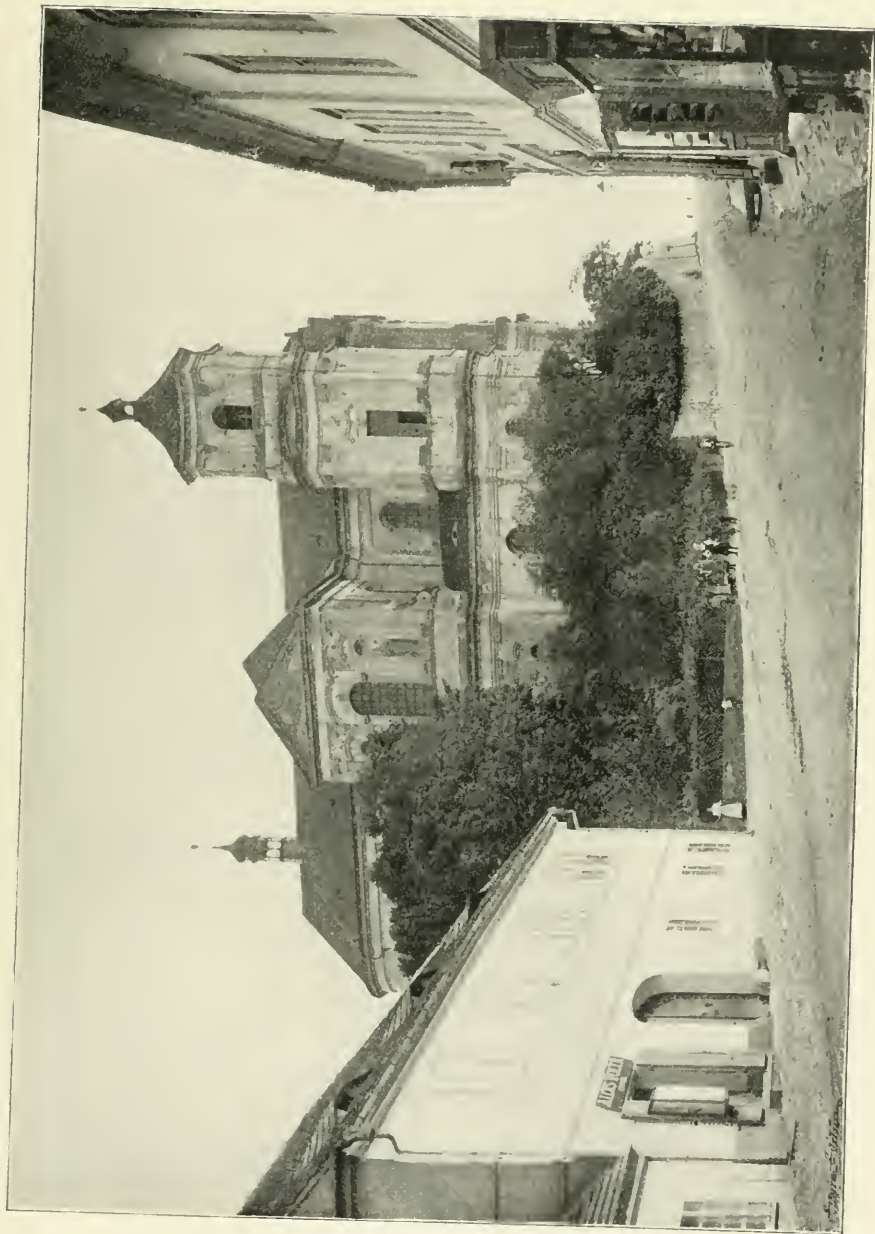
DĚKANSKÝ KOSTEL NA NEBEVZETÍ PANNY MARIE vznikl při nově založeném probošství kláštera Kladrubského r. 1245 jako místní kaple, obsluhovaná farářem Vícovským. R. 1578 zřízeno při kostele děkanství, od kteréhož času až do r. 1710 správa duchovní byla v rukou kněží světských. Potom správu duchovní vykonávali opět benediktini kladrubští až do vyzdvižení kláštera r. 1785. Roku toho zrušeno v Přešticích probošství se šesti mnichy a kostel učiněn farním; děkanství na to r. 1808 obnoveno. Starý kostel, r. 1590 obnověný, stál vedle roze-
stavěného nového kostela až do r. 1752.

Ku stavbě nynějšího kostela položen základ r. 1748. Dvě leta později započato se stavbou za superiora místního a pozdějšího opata kladrubského Amanda Streera dle plánů vypracovaných *Kilianem Ignácem Dintzenhoferem*; po smrti téhož (r. 1752) řídil další stavbu *Anselm Lurago* († 1765) a po něm *Ant. Hafenecker*, který ji r. 1775 dokončil. Poslednímu staviteli dlužno zajisté přičísti veškerou dekorativní práci a zejména úpravu západní fačady chrámové.

Svou krásnou polohou nad řekou Úhlavou, svou imponantní velikostí, zejména pak svou uměleckou hodnotou řadí se chrám mezi přední památky domácího baroku.

Obr. 52. Prostějov. Dekanský kostel P. Marie. Strana jižní

Obr. 53. Píseňice, Dekanský kostel P. Marie, Strana severní.

R. 1892 bleskem zasažen, shořel krov chrámu, ale vnitřek uhájen. Dispozice chrámové stavby dána jest prostupem trojlodní síně chrámové s lodí příční. Tím vzniká mohutná čtvercová síň střední, ku které symmetricky pojí se v ose podélné dvojice klenbových polí lodí hlavní a presbytáře, v ose příční pak krátká, poněkud z boků lodí vedlejších vystupující ramena lodí příční s přímo uzavřenými čelnými zdmi. Východní chor je uzavřen polokruhem; k oběma jeho stranám přiléhají osmi-boké, v ose bočních lodí ležící kaple, z nich pravá slouží za sakristii. Jim odpovídají v západní části čtvercové kobky podvěžní, přizpůsobené tvarem i rozměry čtvercovým polím lodí bočních.

Celkové rozvržení dané plochy půdorysné prozrazuje místra, ovládajícího dokonale způsob řešení konstruktivního.

Poněvadž chrám stojí na svahu, bylo nutno severní, k městu obrácenou stranu založiti na pevné terrasse a zříditi zde schodiště, jímž vystupuje se k velkému, postrannímu portálu; z téže příčiny i západní průčelí obdrželo dvojramenné schodiště s parapetem.

P r ů č e l í, mírným segmentem před obě boční lodě posunuté, rozvrženo je na dvě patra, odpovídající výši lodí chrámových. Dvojice mohutných toskánských sloupů po obou stranách hlavního portálu nese oblomené břevnoví, jež převádí se na nárožní věže a z nich na lodě boční, kdež tvoří spolu hlavní římsu. Vrchní patro téhož rozčlenění má oblé sloupy na vysokém plintu postavené s hlavicemi kompositními, jež nesou hlavní, uprostřed do oblouku vypjatou hlavní římsu, nad kterou zvedá se štítový nástavec s volutovou římsou.

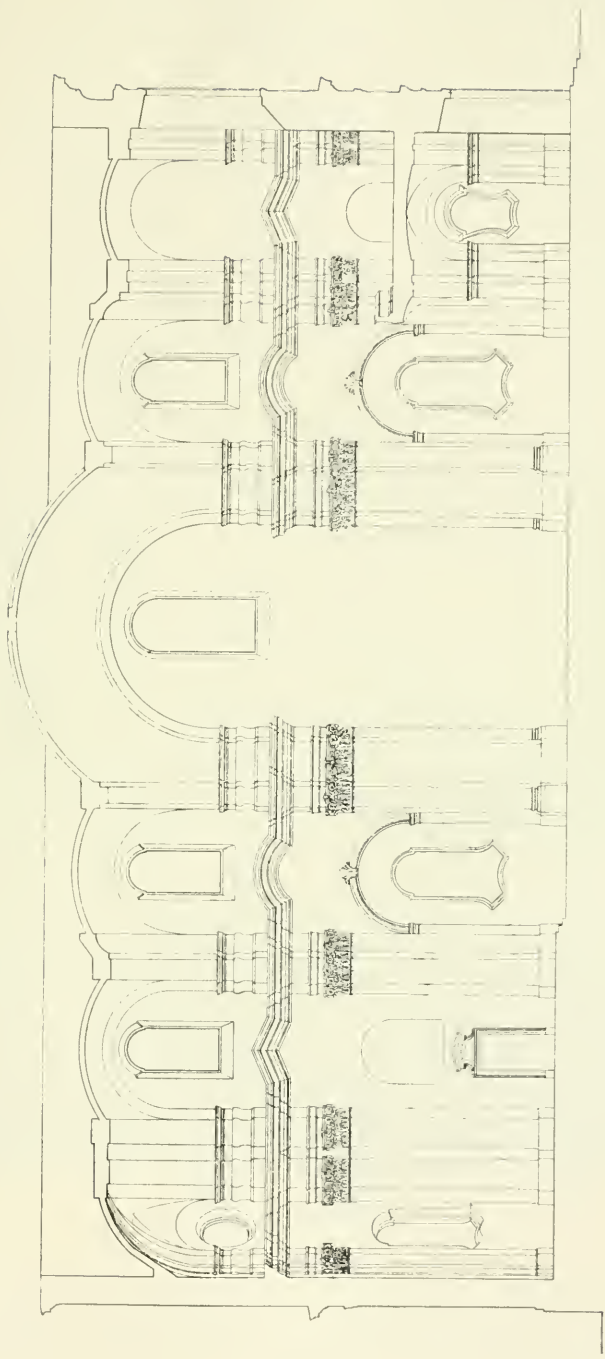
H l a v n í p o r t á l polokruhem uzavřený má vlnitě profilované ostění z tesaného kamene, v jehož závěru lilie; nad ním al stucco ozdobný štít se znakem klášterním (francouzská lilie s infulovanou hlavou), po stranách letopočet výstavby chrámu **MDCCLXXV:**

XVII SEPT.

Svrchní patro prolomeno je velikým oknem eliptického závěru, nad ním výklenek s kamennou sochou Bolestné Matky Boží Přeštické.

Obě věže s proláklými stranami, trojpatrové, s kosými nárožními dekorovány jsou na všech stranách a po celé výši pilastry s ornamentálními hlavicemi; svrchní patro, zúžené, nese nízké, jehlancové krovky na místě bání, k jichž postavení více nedošlo a jež dle rekonstrukčních *B. Ohmanem* vypracovaných plánů dodatečně mají věže zdobiti. V čelných stranách věží založeny jsou vedlejší portály, nad nimi troje okna nad sebou, spodní obdélná s ozdobným rámovím, svrchní polokruhová výborně doplňují lehou dekoraci. V segmentových ústupcích mezi věžemi a středním risalitem jsou točitá schodiště.

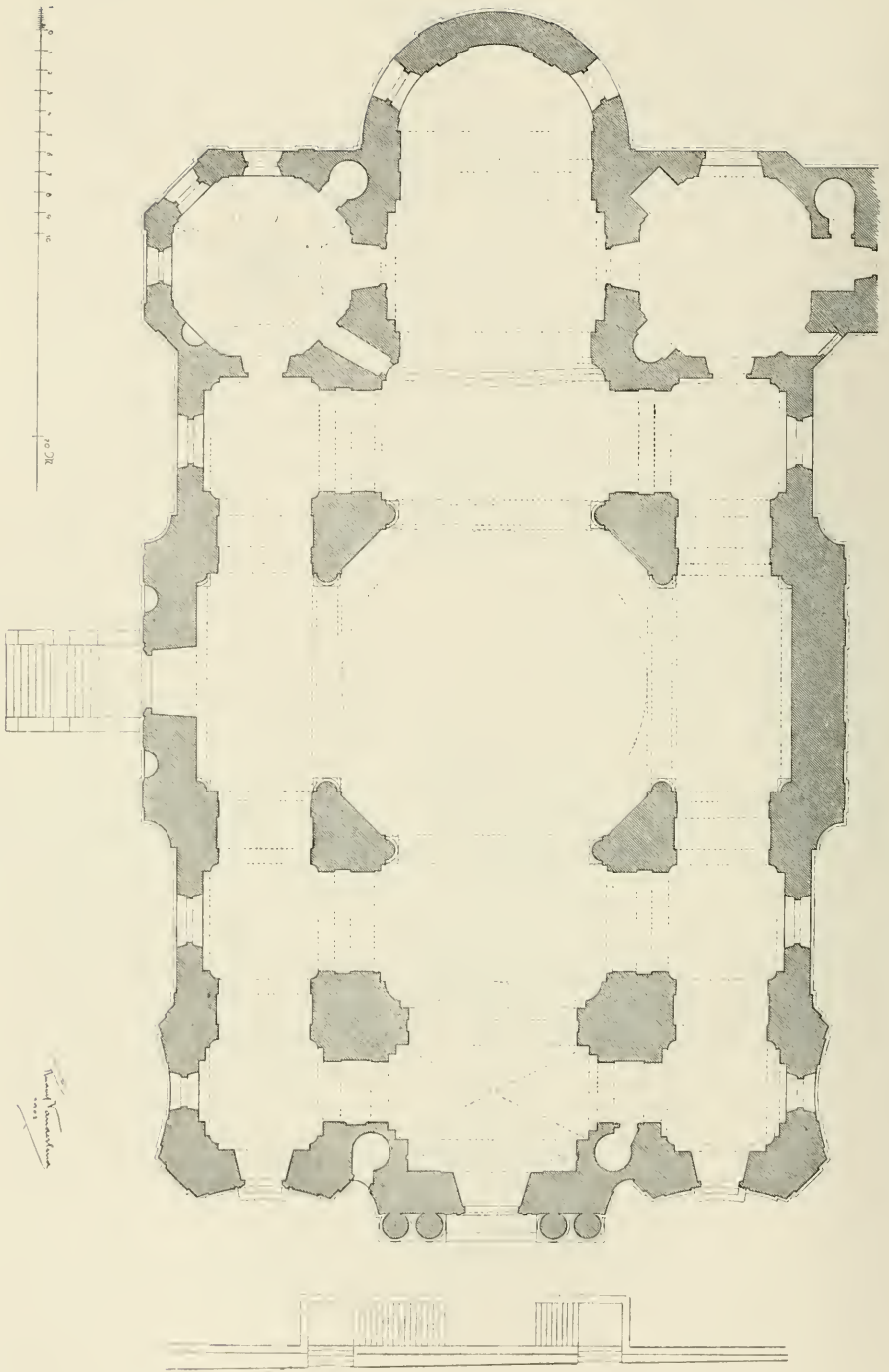
Severní, k městu obrácená strana má úpravu ozdobnější: středem jejím jest průčelí příční lodí, zakončené rovnoramenným štítem, jenž vypíná se nad úroveň hlavní lodí; pod ním otvírá se velké, polokruhem zavřené okno, v přízemí široký, mělce profilovaný portál, na každé straně

Architektonický ústav
1888

1:20

Obr. 54. Přestice, Dekanský kostel P. Marie, Podélný řez.

Obr. 55. Píseň, Dekanský kostel P. Marie, Píseň.

Obr. 56. Přestice. Vnitřek děk. kostela P. Marie.

dva výklenky nad sebou, v nich pískovcové sochy světců řádových v nadživotní velikosti. Nižší boční lod oživena jest lesenami a barokově vykrajovanými okny. Podobným způsobem členěny jsou i podélné strany hlavní lodi, boky kaplí a polokruhový závěr presbytáře, jehož svrchní okna jsou však oválová.

S chorem souvisí na straně jižní bývalý konvent, nyní děkanství, jednopatrová budova obdélníkového půdorysu s prostou barokovou úpravou vnějšku.

Jižní strana chrámová ve své členitosti shoduje se se stranou severní, jest však prosta figurální výzdoby a jednodušší v ornamentální úpravě.

Vnitřek mocně působivý imponujícími rozměry prostorovými. Hlavním portálem vstupuje se do předsíně pod hudební emporou, jež tvoří přední, poněkud užší travée hlavní lodi. Předsíň sklenuta je do kříže, v ní polokruhové oblouky otvírají se po stranách do lodí vedlejších. Mezi oběma mohutnými pilíři podvěžními pne se 8,5 m široký oblouk eliptický, pod nímž vchází se do hlavní lodě; na něm spočívá vpřed vypnutá poprseň empory.

Střed prostory chrámové tvoří čtverec vzdušné, křížové síně, 15 m široké, sklenuté stlačenou kopulí. Mohutné pilíře, které ji nesou a jež mají v řezu tvar pravoúhlého trojúhelníka s přeponou do síně obrácenou, sesíleny jsou oblými polosloupky s bohatými korinthickými hlavicemi, na nichž spočívá oblomené břevnoví s attikou. Polokruhové pásy odělují tuto centrální síň od vedlejších klenbových polí.

V hlavní lodi a též v presbytáři dekorovány jsou boky pilířové skupinami sdružených pilastrů, nesoucích oblamovanou římsu, která bez přerušení probíhá lodí a presbytářem, tvoříc v jednotlivých volných polích střídavě obloukové aneb lomenicové štíty, jichž pole zdobí stuccové rocaillové ozdoby.

Presbytář, o tři stupně zvýšený, uzavřen jest mramorovým zábradlím s kovanými dvířky uprostřed. V předním jeho travée otvírají se na každé straně dveře, mramorovým, barokním pažením obložené a nad nimi tabernakulová trojkřídlá okna v levo do kaple sv. Barbory, v pravo do sakristie a kněžského oratoria nad ní.

Boční lodě dosahují jen poloviny výše hlavní a příční lodí, do nichž otvírají se polokruhovými oblouky dvojitých pásů; mají přímá závěrová čela, v nichž prolomeny velké dveře s ozdobnými dubovými dveřemi do kaple a sakristie.

Všechny klenby chrámové, ať čtverečné neb obdélníkové, jsou plackové; jen závěr chorový sklenut konchou, prostoupenou okenními lunetami.

Kaple sv. Barbory, jakož i protější sakristie a oratoř nad ní jsou pravidelné, osmiboké síně, sklenuté paprskovitě; v kapli sv. Barbory jsou tři volné strany prolomeny barokově vykrajovanými okny, ostatních pět stran k chrámu přilehlých nese visutou, do kaple otevřenou pavlácku (emporu). V kapli té je bývalá hrobka členů konventu. Bratrstvo sv. Barbory stávalo při kostele (ještě starém) již od počátku 16. století.

Rozměry chrámu ve světlosti jsou tyto: šířka střední lodě 11·10 m, boční lodě 5·70 m, předsíň a presbytáře 9·50 m, čtverce v křížení

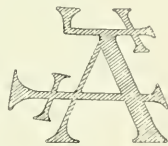
15·0 m, úhrnná šířka trojlodní síně 28·60 m. Úhrnná délka chrámu 55·55 m, z ní připadá na presbytář 15·50 m; délka příční lodi 29·10 m; světlost kaple a sakristie 8·85 m.

K oltářům, ozdobnému zábradlí před chorem, kazatelně a některým pažením dveří užito vesměs mramoru a to k podstatným částem českého od Berouna a hornorakouského, k ozdobným částem vzácnějších druhů cizích.

Hlavní oltář je stereotypní baroková architektura s třemi páry volně stojících sloupů (přední s točitým dřikem) nesoucích oblamo- vané břevnoví s vysokým nástavcem a volutovými římsami; za postran- ními portály vedou schody vzhůru okolo tabernakula, na něm dobrý olejový o b r a z (45 cm vys., 35 cm šir.). B o l e s t n é M a t k y P ř e š t i c k é (kopie obrazu z kostela sv. Michala na Starém Městě Pražském, zhotovená kol r. 1686 *Malějem Pazourkem* z Dobřan). Obraz se zlatou korunkou, svatozáří a stříbrnou obrubou zasazen jest do barokového rámu, tepaného z mědi a postříbřeného, na němž vyryta písmena A S – A K (Amandus Streer, abbas Kladrubiensis), při dolejších kraji pak drobným písmem 1773 Antton Nick. — Stöckel.

V nástavci oltáře skupina Nejsv. Trojice v průvodu andělů, nad postranními portály 4 sochy světců z řádu sv. Benedikta. Sochy v nad- životní velikosti ze dřeva řezané jsou hodnoty prostřední.

Velký oltářní o b r a z 3 m široký, 6·45 m vysoký. Nanebevzetí Panny Marie, bohatá komposice jemně od- stíněné barvitosti a dobré kresby od *Jos. Redelmaiera*, Na pažení pravého portálu vydlabána značka kamenická:

Čtyři oltáře boční při pilířích v křížové lodi, jednodušší architektonické koncepce a umírněných barokních tvarů, na každém pár volně stojících sloupů korintských s kanellovanými dřiky a hladkými pilasty. Na nich obrazy a sochy jsou pořadem tyto:

1. Větší obraz sv. Josefa, v nástavci menší Davida krále (poprsí) na konsolích po stranách sochy Simeona a Anny.

2. Větší obraz sv. Anny s P. Marií, menší sv. Jan Křt., sochy Za- chariáše a Alžběty.

3. Větší obraz sv. Jana Nep., menší sv. Víta, sochy sv. Václava a Ludmily.

4. Větší obraz sv. Kiliána, svrchní sv. Valpurgy, sochy dvou světic.

Obrazy dvou posledně uvedených oltářů, nepřemalované, jsou hodnoty dobré; některé z nich připisují se v Sommerově topografii *Brandlovi* (ne- právem).

5. Oltář sv. B e n e d i k t a v jižním ramenu příční lodi, větších rozměrů, má po stranách dvojici sloupů s korintskými hlavicemi (přední točitý), velký olejový obraz sv. Benedikta, znamenáný: PINXIT IOSEPH REDELMAIER. nádherné tabernakulum, jehož dvířka zdobena jsou stříbrnými, částečně zlacenými, výborně tepanými roccailovými orna-

menty, litym krucifixem a Matkou Bolestnou. Dvě sochy řadových světců na oltáři jsou hodnoty prostřední.

V kapli sv. Barbory barokový oltář z pestrého mramoru, zábradlím a mříží uzavřený, na něm neumělé sochy sv. Apoleny a Kateřiny, v středním poli soška Madonny, potírající nohou hlavu pohana, dva andělé drží spodní lem roucha. Socha, 1 m vysoká, přeměněná odejmutím Ježíška a žezla na sv. Barboru, je dobrá řezba z 16. století. Polychromie a zlacení dle původního stavu byly obnoveny. Na tabernakulových dvířkách, velmi pěkně tepaných v mědi a postříbřených spatřují se atributy sv. Barbory.

Obr. 57. Přeštice. Děkanský kostel.
Soška P. Marie.

K a z a t e l n a s visutou ambonou, na ní odznaky čtyř evangelistů, nad baldachynem pěkná socha (dřevěná) Krista kázajícího.

K r e d e n ě n í o l t á ř, plochá mramorová architektura, na ní olej. obraz Ukřižovaného zběžně malovaný, ale působivý.

V sakristii velké, mramorové l a v a b o s mušlovou nádobou, na ní mosazný kohoutek v podobě hlavy hadí, osedlané mořskou pannou. Nádoby mají panelové pozadí účinného barokového rázu, výborně do výklenku vkomponované.

Z inventáře nábytkového, vesměs stejnodobého s novostavbou kostela, sluší obzvláště vytknouti dvě velké skříně na nádoby a náčiní kostelní a paramenty v sakristii, dubové, bohatě a vkusně intarsované a velmi řemeslně pracované. Týmž způsobem zpracovány i vnitřní dveře je chrámové, lavice a čtyři velké, dvojaté z p o v ě d n i c e se sochami kajčníků a andělků, držících štítky s případnými nápisy.

Na oblouku triumfálním proti kazatelně socha Ukřižovaného ve $\frac{3}{4}$ životní velikosti řezaná ze dřeva, tělo poněkud stlačených proporci výborně řezané, 18. stol. počátek.

Před hlavním oltářem sedm l a m p ze stříbřeného plechu tepaných dobrého tvaru rokokového. Prostřední, větší ostatních, má ve třech kartuších nápisy, z nichž vyčísti lze P. Mauritius Girziczek 1777.

Na severní zdi příční lodi visí veliký, na způsob trofeje ze žlutého plechu tepaný obraz Matky Boží Přeštické s korunou, srdcem a paprskovou září, přenesený sem ze starého kostela. Práce z počátku 18. stol.

Dva kalichy barokové z druhé polovice 18. stol., stříbrné kupy obou mají tepané $\begin{matrix} \text{C} & \text{S} \\ \text{ND} & \text{MD} \\ \text{P} & \text{B} \end{matrix}$ koše s třemi ovály, v nichž srdce, kalich a kříž benediktinský $\begin{matrix} \text{C} & \text{S} \\ \text{S} & \text{MD} \\ \text{M} & \text{L} \end{matrix}$, na noze menšího z nich, 26,5 cm vysokého tři oválové meda-
liony modře emailované s obrázky P. Marie Preštické, svatého Benedikta a symbolického srdce s mečem a třemi liliemi.

Dva páry mosazných svícňů, soustruhovaných (60 cm a 51 cm vys.), renaissančního profilu, z počátku 17. stol.

Dva páry menších, barokových ze stol. 17.

Pět párů barokových svícňů cínových (61 cm vys.) znamenáných 1776 ^{AA}_S, a tři páry jiných (90 cm vys.) s letopočtem 1775, erbem kláštera kladrubského a písmeny ^A_{AS}. (Abas Amand. Streer.)

Křtitelnice ve dřevěné barokové armatuře, má tvar hladkého cínového kotlíku s dvěma lvími hlavičkami a kruhy, ze 17. stol., původně v kostele Vícovském.

Zámky u velkých dveří kostelních mají uvnitř pěkné kování prolamované, ale velice poškozené.

Paramenty jsou z doby novější; jediné kasule baroková, se zelenými brokátovými postranicemi, dorsální kříž vyšívaný (na něm sdružené erby Risenberský a Bubnů z Litic) je z konce 17. stol.

V archivu děkanském vedle četné sbírky knih obsahu theologického, většinou z 18. stol., matriky farní a index přifařených obcí, obé z r. 1675. Pamětní knihy: Mnemosynon sive monumenta et memorabilia praeapos. Presticensis, Puteus aquar. viv. od *M. Sexstetera*, († 1772) Codex miracul., Liber memorab. od *Fr. Kuttnera* († 1818).

Zvony: 1 Průměr 0,99 m, výška 0,80 m, šestiúhý s bradáci, u koruny opis dvouřádkový:

 LETA PANE 1824 NECHAL MNE IOSEF LINDAUER DEKAN PRZESTICKÝ

 NAKLADEM DOBRODINCŮ A OSADNIKU PRZESTICKÝCH PRELITI.

Pod legendou široké barokové arabesky. Na plášti Ukřižovaný s Marií a Janem, na protější straně obrázek Nanebevzetí P. Marie a štít zvonaře s opisem PETER PAVL PERNER IN PILSEN. Na bocích sv. Florian a Vavřinec. Přelit byl ze zvonu nesoucího znak a nápis pánů Risenberských z r. 1650.

2. Průměr 0,98 m, výška 0,75 m, ucha pletená. Opis: z tento z zvonu z dyelan z gecl z letha z wodnarozent z syna z bozjho z tisjcehu vzhrvysseho z devadesateho z sedmeho na druhém řádku yan z kouwarj z dielal z tento z zvonu z Pod jménem zvonařovým kruhový medalion s reliefním obrazem klanění se Tří sv. králů.

Na hambalku ^{LP}₁₇₂₈.

3. Průměr 0,75 m, výška 0,60 m, ucha rýhovaná, čepec silněji klopený, nahoře cimbuřová obruba, pod ní opis ve dvou řádkách:

1. hoc a opus a in honore ❀ marie ❀ virginis + a ❀ dñi a cccc xxxviii ❀ perfectum a est

2. ❀ sb preposito ❀ henrico ❀ magister ❀ petrus a de norimberga.

Mezi oběma řádky got. obloučkový vlys, na plášti pod vimperkem s plaménkovou kružbou obraz Ukřižovaného (obr. 58.). Práce lijecká je nepodařená. Na hambalku letopočet 1734.

4. Průměr 0·60 m, výška 0·47 m, ucha s bradáci. Kolem hlavy věnec z barokových elementů, listů a květů. Na plášti plaketa se sv. Trojicí, pod ní psáno:

UNI: TRINOQUE DEO
CANTATE IN CYMBALIS
BENE SONANTIUS

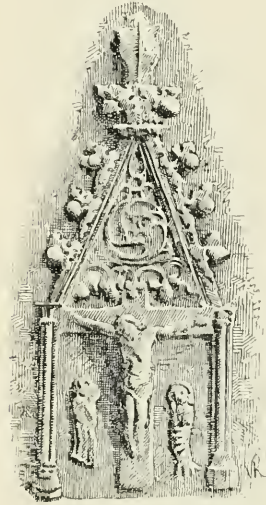
Dále na obrubě TRINE DEUS PLAGAS
QUAS PATRIA SVSTINET AUFER CUM METU
MARTI FUNERA TOLLE FAMEM.

Na plášti dále erb kladrub. kláštera, kolem něho

A: S:
A: C:
MDCCLXXII

a štítek se jménem zvonaře IACOB WILHELM SEITZ IN PILSEN.

5. Průměr 0·39 m, výška 0·30 m, má na plášti plakety sv. Václava a Nejsv. Trojice a letopočet 1824. Přelit byl *P. P. Pernere*m v Plzni ze zvonu sv. Barbory.

Obr. 58. Přestice. Plaketa
na zvoně č. 3.

Na náměstí čtyry sochy:

1. Na straně jižní na korinthském sloupu soška Panny Marie, dole na podstavci sv. Václava a Vojtěcha. Na podstavci nápis:

AMSDP
IBAHHP
EX VOTO
A^o Dñi
1676:

Sochu postavil Adalb. M. Schram, děkan Přestický.

2. Na západní straně dobrá socha sv. Jana Nep. na barokovém podstavci, postavená Jak. Hlávkou, far. Němčickým (1707—1740).

3. Na severní straně sv. Benedikt s kalichem a knihou, pod ním skupina zvířat, dole andělíčků s berlou a mitrou. Rázovitá baroková práce (1729), velmi poškozená a opravy hodná. (Obr. 59.)

4. Na východní straně sv. Kilian pravící žehnající, slabší dílo barokové z 18. stol. (1784).

Na mostě přes Úhlavku kamenné poprsí sv. Jana Nep.

Příchovice.

Sedláček Aug., Hrady IX., 176. — Řičík E. V., l. c. 198.

ZÁMEK na místě bývalé tvrze a kolébky starobylého rodu Příchovských z Příchovic. Jednopatrová budova obdélníkového půdorysu, jednoduché barokové úpravy pod mansardovou střechou. Průčelí o 11 okenních osách má uprostřed mírně vystupující a o patro zvýšený risalit, v něm portál s balkonem, podepřeným dvěma dobře modelovanými postavami obrů (od *Lazara Widmanna*?). Nad balkonem erb nynějších majitelů, hrabat Schönbornů. Risalitu odpovídá na zadní straně polygon, vystupující pěti proláklými stranami z přímé čáry a nasazeným patrem nad hlavní římsu zámeckého stavení.

Stavba provedena v první polovici 18. století.

U kapličky na návsi barokní socha sv. Jana Nepom.

Obr. 59. Preštica. Socha sv. Benedikta na náměstí.

Ptenín.

Sedláček Aug., Hrady IX., 191. — Žák J., l. c. — Kniha purkrechtů a urbární všech ku statku Pteninskému příslušných vesnic z r. 1721 (v archivu hospodář. správy v Merklíně).

Ves byla kol r. 1228 zbožím kláštera Svatojirského v Praze. Ve 14. stol. sídlili na zdejší tvrzi různí majitelé, z pozdějších rodů nejdéle se zde udrželi Kameničtí (1437—1534) a Vidršperkárůvé, poslední drželi polovici statku a tvrze (již valně zpustlé) r. 1646 na dvě rozdělených. R. 1712 koupil díl Ptenína hrabě Hrzán z Harašova, který, jak se podobá, zadní, sešlou část tvrze přestavěl a stavbu nového zámeckého stavení, tak jak jest popsáno v inventáři z r. 1738 a jak se dosud spatřuje, provedl. R. 1738 nabyl Ptenína Ferd. hr. Morzín a odtud Ptenín spojen zůstává s Merklínem.

ZÁMEK, nová část, vystavěná v 1. polovici XVIII. stol. v jednoduché barokové úpravě. Jednopatrové stavení s průčelím o 11 oknech k jihu obráceným, v jeho středu mírně vystupující risalit se štítem, kdež malované stopy dvou sdružených erbů (Morzin a Černín), v pravo od risalitu široký, obyčejný vjezd. Z mansardové střechy vystupuje jehlancová věžice s ciferníkem. Východní, pravým úhlem vybíhající trakt o osmi oknech (v přízemí některé klenby a dveřeje ze starší stavby) spojuje se na sever se starší, v podstatě dosud zachovanou přední částí bývalé tvrze. Stavba tato, ač bez charakteristických známek slohových, datuje se asi ze 16. století. Obsahuje v sobě vjezd polokruhem sklenutý, vedle něhož čtverhranná, do předu vystupující, věži podobná bašta s klenutou síňkou v 1. patře, za ní rozkládá se prosté stavení jednopatrové, k pravé straně se prodlužující, v němž byly komory a jizby, čeledí obývané. Příkop, hájící tuto stranu, je dnes zasypán.

V 1. patře zámku síň, bývalá tabulnice, s plochým stropem, na zdích v sedmi polích s barokovým orámováním namalovány v chiaro-scuro p r o s p e k t y panských dvorů (Ptenín, Ježovy, Křenice, Přetín, Vyšov, Bolkov a Háje).

Na půdě velký olej. o b r a z ze zrušené domácí kaple: sv. Tomáš v nadživotní velikosti, od *Ign. Raaba* (pendant k obrazům v kostele v Bukové).

Z v o n e c ve věžici, 0·37 m prům., s opisem: IACOB WILHELM SEITZ IN PILSEN. Na plášti Ukřížovaný, sv. Florian a Vavřinec. Bez letopočtu (18. stol.).

Nad Ptenínem na cestě k Merklínu pískovcová socha, na podstavci nápis:

S: IUDAS
·THADÆUS
A 17·70·

Radkovicе.

S e d l á č e k A u g., Hradý IX., 177.

Jihovýchodně od obce na vrchu Jindřínu předhistorické valy (v. t.). Při kopání základů na pozemku od čp. 8 r. 1882 nález p r a ž s k ý c h g r o š ů.

Na severním konci vesnice Radkovic pod Skalou spodní část včřovitého stavení čp. 18 s kvádrovými nárožními jest zbytkem TVRZE, jejíž vrchní patro s valbovou střechou as před 25 lety bylo sneseno. Pod stavením sklepení valeně sklenuté s prostým vchodem, nad kterým býval vchod do stavení. Valy a příkopy až na nepatrné zbytky na straně ke vsi obrácené rozmeteny. Kdy tvrz vznikla, o tom zpráv historických se nedostává, původně patřila bezpochyby k blízkému hradu Skále.

Radkovicе Žinkovské.

Ves zvaná tak po blízkých Žinkovech na rozdíl od Radkovic pod hradem Skálou. Bývala statkem zemanským. Tvrz po připojení R. k panství Žinkovskému na poč. 17. stol. zanikla. Jihozáp. od obce, směrem k Bilukám (v. t.) skupina mohyl. Chudý nález z jedné r. 1903 prozkoumané mohyly: z hliněné jehlance (závaží), střepy 4 nádob a nedopálené kosti uložen je v musei Klatovském.

Řeneč.

V lese Sukořině (přípom. se již 1377) na severním svahu vrchu „K o z i c h u“ skupina mohyl (srov. Libákovice).

TVRZ, původistě Sudů Lukavských z Řeneč, nyní panská sýpka při poplužním panském dvoře, dřívě příkopy a na severní straně rybníkem obhlážená, má ve východním čele věžovitě stavení, spola snesené, v něm dosud polokruhový vjezd, kdysi po zvoditém mostě přístupný se skrovnými zbytky jednoduché architektonické úpravy. Průjezdem valeně sklenutým vstoupí se na malé nádvoří, uzavřené na severní straně hradební zdí, na drulých dvou stranách vnitřními boky neveliké, prostě stavěné palácové budovy, nyní jednopatrové. V přízemí jsou sklepení, síně v I. patře (nyní bez hrazení) byly povalové, okna velká, tři na každé straně, nyní zazděná. V celku byla tvrz jednoduchým vši architektonické výzdoby prostým stavením.

FARNÍ KOSTEL SV. CYRILLA A METHODĚJE, nová budova v romanisujícím slohu provedená mezi lety 1868—1878. Loď 22 m dlouhá, 12 m široká o třech klenbových, kápěmi sklenutých travců, chor polygonální sklenutý konchou, v čele západ. průčelí věž jehlancová.

Vnitřní zařízení nové. Z kostela Vícovského sem přeneseny:

Křtitelnice baroková, dřevěná, na přední straně erb kláštera kladrubského s písmeny I · S · M · C · (prelat Josef Sieber) a letopočtem 1748, na boku relief sv. Ambrože.

Zvon vysoký 0·77, průměr 1·00 m. Ucha pletená, na boku apoštol. Opis dvouřádkový got. minuskulemi:

1. ✠ Anno z domini z milercimo z Quincencemo s uicemo z primo z Qui z me z fecit z magister z bartholomeus z nomen z habet z m z s

2. ✠ Civitate z prage z ex z hoc z laus z deo z patri z omnipotenti z et z beate z marie s tempore z virginitatis z et z omnibus s sanctis z laus z deo s

Na hambalku letopočet 1722 a písmeny P · M · I · P

Zvon i křtitelnice byly sem přeneseny z kostelíka Vícovského. (Řičák E. V., Dějepis m. Přeštic 191.)

Obr. 60. Zříceniny hradu Roupova se strany západní.

Roupov.

Balbin Bohusl., *Miscell. L. III.*, C. 8, p. 94. — Sommer Joh. G., l. c. 233. — Eichler Jos., *Dotazy*. Rukop. z r. 1826 v zemském archivu. — Heber Fr. A., *Böhmen's Burgen IV.*, 41 (s 2 vyobraz. a půdorysem). — Trajer Joh., l. c. 811. — Sedláček Aug., *Hrady, IX.*, 193. — *Beschreibung des Würtschafts-Umtribs der Herrschaft Poritschen Croneberg und Ruppau od Jana N. Tad. Košina, purkrabího v Č. Poříčí, rkp. z pol. 18. st.*

V lese „za díly“ 2 km jižně od obce velké předhistor. pohřebiště o 134 mohylách; menší skupina mohyl od Roupova 1 km na jih u návrší „dubí“. As pět minut od této skupiny na samých hranicích Merkl. a Roup., poblíž silnice z Merklína do Přeštic osamocená mohyla (Žák).

Na pastvině „Chejlině“ čk. 507 a 509 nalezeny a r. 1862 do zem. musea zaslány dva prstény ze zlatého drátu, tři jehlice bronzové s kulatými hlavicemi a bronzový závitok z ploského, pružného drátu. (*Arch. Pam. V.*, 239, Šnajdr L., l. c. 801, Dr. Pič, *Čechy předhist. II.*, 146, *Annal. des k. k. Hofmus. III.*, Not. 96.) As v roce 1813 vykopány v domě č. 21 v Roupově praž. groše Václava III. (Eichler l. c.).

Zbytky někdy znamenitého hradu a sídla panského rodu z Roupova. Hrad ještě v 17. stol. byl obýván (vyobrazení jeho z r. 1602 viz na prospektu J. Willenberga), teprv když Roupov spojen byl s panstvím Poříčským, zámek neobydlený propadal pozvolnému rozkladu. Ještě v 18. st. z větší části byl pod střechou; r. 1817 na několika místech se pobořil a odtud nastává jeho devastace.

Kdy byl hrad založen, neznámo; v 14. stol. vyskytuje se již častěji jméno Roupovských. Za Jana II. z Ronpova (týž zastával úřad hofmistrovský a mezi léty 1488—1493 úřad nejvyššího písaře) byl hrad nákladným způsobem přestavován a též za Jana V., posledního držitele hradu z rodu pánů z Roupova, v letech 1595 až

Obr. 61. Roupov. Vnitřní brána hradní.

1598 mnoho se na hradě stavělo. R. 1607 přešel hrad pro dluhy na pány z Klenového a od těch r. 1707 propuštěn říšskému hraběti Janu Jiřímu z Hauben, kterýž jej přivtělil k panství Poříčskému; při něm trvá dosud.

Osada pod hradem byla za pánů Roupovských povýšena na městečko r. 1514.

HRAD rozkládá se na skalnatém hřebenu, který mírně se sklání k východu a jihu, na straně severní a západní však příkře spadá k městečku.

Předhradí i vlastní hrad obelánány byly zevně valem znatelným a částečně zachovaným příkopem, uvnitř děleny byly od sebe přímým příkopem.

Do předhradí vchází se novější branou polokruhem sklenutou, v pravo před ní stopy hlubokého příkopu. Na místě bývalých parkánů rozkládá se po levé straně zelinářská a květinářská zahrada, která dále mění se v divoký parčík, po pravé straně spatřují se stáje a hospodářské komory dosud zachované a výbornou valenou klenbou opatřené; z nich vystupuje velkým polokruhem do příkopu bašta uvnitř klenutá. Na konci tohoto stavení zvedá se dvoupatrová budova, ve zdivu dobře zachovaná, slouživší někdy jako mocná, do hradebního příkopu vysunutá bašta k obraně strany východní a severní a spolu snad též jako zbrojnice. Zvenčí jest to stavení sesíleno v jihovýchodním nároží opěrnou zdí a prolomeno v 1. a 2. patře dvěma páry čtverhranných oken s profilovaným pažením. Každé poschodí obsahuje jedinou jen síň; spodní, valeně klenutá, přístupna jest z obydelného stavení vedlejšího, hořejší z půdy vedlejších koníren, kdež gotický vchod s vodorovným nadpražím vyložen jest na obou stranách profilovaným ostěním. Hned vedle toho vchodu vlevo jest malá, čtverhranná prostora, kterou mnozí vydávají za kuchyňku, ač zde bezpochyby býval krb, z něhož kouř odváděn byl komínem, založeným na dvou krakorcích, dosud viditelných. Síň tato má uvnitř zdivo jen režné a sotva kdy stropem byla opatřena; pod každým nevelikým oknem spatřují se okrouhlé, v jediném kusu pískovcovém vytesané otvory (zvenčí cihlami zazděné, krajní s šikmým směrem) pro hlavně velkých pušek.

Nepodobá se, že by stavení to bylo mělo ještě nějaké vyšší patro, odbourána byla jen svrchní chodba s podsebitím, když se posledně (okolo r. 1840) dával nový krov.

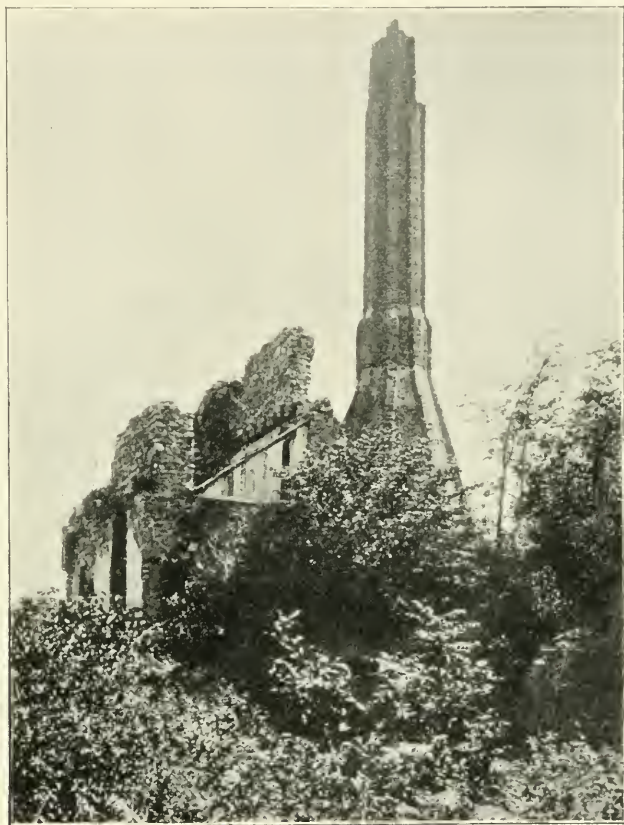
Vedlejší jednopatrové stavení, užší, obývané správcem statku, je v jádru dosud původní, ale častějším obnovováním pozbylo staré tvárnosti; uvnitř dvěře z tesaného pískovce a zbytky ozdobných ostění okenních. Ve věžici nad střechou visí zvonek znamenavý písmeny F · A · F a leto počtem 1768; na plášti dvě figurky světců v rytířské zbroji. (Dílo *Frant. Ant. Franka.*)

Od stavení toho běží k vlastnímu hradu zeď, ve které spatřuje se dosud branka s otvory pro kladky padacího můstku; od ní na jih táhl se hluboký příkop (nyní zasypaný) až k veliké okrouhlé věži v protější hradební zdi (spodní část dosud zachovaná), jímž odděleno bylo předhradí od vlastního hradu.

Brána hořejšího hradu má dva podjezdy (obr. 61.), sklenuté do lomeného oblouku, přední hladký, přizpůsobený pro zvoditý most, vnitřní s profilovaným ostěním. V levo od brány spatřují se značné zbytky obytného, kdysi dvoupatrového stavení, kordonovou římsou přepásaného; v jeho přízemí byla vrátnice. Vedle ní spatřuje se veliká kuchyně, dosud zachovaná, čtvercového základu s překlenutými rohy, nad nimiž zvedá se klenba osmibokého hranolu, ústící do vysokého, zevně pásy sesíleného

komínu (obr. 62.). Komín ten, zbavený krovu, který jej as dříve zakrýval, pro svou neobyčejnou formu stal se dalekému okolí viditelným znamením i předmětem všeobecného obdivu. Stavba jeho datuje se z konce 16. stol.; zdívo je vesměs cihelné a výborné jakosti.

Neveliké nádvoří obklíčeno bylo (na třech stranách) palácem, z něhož značnější zbytky zachovaly se jen na kratší, k západu obrácené straně;

Obr. 62. Roupov. Zříceniny hradní kuchyně.

šíje severní je rozvalena, jižní, na holé skále, zmizela na dobro; na jejím místě rozkládá se část divoké zahrady, zde „na tanečku“ neb „Daníčku“ zvaná. Ve sklepení, jež sousedilo s vrátnicí a kuchyní, nyní již sesypaném, spatřuje se dosud hluboká, nepravidelně do skály vytesaná studně. V západním křídle bývalého paláce stojí dosud zdi až do 2. patra sahající. Rozeznávají se zde ještě dvě sítě nad sebou; z klenby sítě hořejší, obsahující dvě křížová travée, zachovaly se ještě patky žeber na konsolech, z nichž jeden zdoben jest listem; též v ostění okenním spatřuje se dosud zbytek ornamentální malby z doby renaissance na červené půdě.

Z nádherného sálu rytířského a komnat s ním sousedících na straně severní, k nimž vedlo schodiště vpravo u brány, nezachovalo se již ničeho; jenom základy zdi několika opěráky sesílených a části přízemních kleneb a sklepení svědčí o tom, že toto křídlo bylo nejvýznačnější částí hradu. Dočítáme se v Balbínových Miscellaneích o zvláštní úpravě síně, jež vyzdobena byla velkým počtem (na 300) erbů genealogie Roupovské, malovaných na zdi, též o nádherném krbu se zlacenými erby, jehož cena páčila se na tisíc tolarů.

Kamenická práce, pokud se u vchodů a oken zachovala, tvarem i provedením téměř shodna jest s památkami toho druhu v blízkém hradu Švihovském a poukazuje na druhou polovici 15. stol. V té době byl hrad ne-li veskrz, aspoň z větší části přestavován. Větší stavby, prováděné mezi lety 1595—1598, týkaly se hlavně traktu nad schodištěm, vyznamenávajícím se dvěma renaissančními štíty a velké kuchyně.

Před hradem stojí veliká, daleko viditelná sýpka, k jejíž stavbě z 18. stol. použito z větší části kamene z opuštěného hradu Roupovského.

Opodál stojí KAPLE SV. ANNY, vystavěná r. 1696 Frant. Hartmannem hr. z Klenového; jest to prostá, baroková budova skrovných rozměrů, tvaru obdélníka s nižšími kaplemi po stranách. Nad prejzovou střechou malá cibulovitá zvonička. V průčelí zděný štít a obyčejný vchod, okna polokruhová. Vnitřek prostý; loď čtvercová s předsíní i oltářišťem mají hladká, křížová klenutí, v bocích polokruhové výklenky kaplí.

Oltář s bohatě řezaným, rozvilinovým nástavcem, v jehož listoví sošky sv. Václava, dvou andělů s erby a níže dvou světců bez atributů, jest slušná baroková práce ze sklonu 17. stol. Do středního výklenku postaven jest ve dřevě řezaný relief rázu pozdní gotiky, 60 cm vysoký, 44 cm šir., představující skupinu sv. Anny, Marie a Ježíška, ceny prostřední.

Kalich barokový s kupou stříbrnou s prolamovaným a pěkně tepaným košem, v jehož ornamentice tři hlavičky andělkův. Z prvé polovice XVIII. stol.

Dva svícny mosazné, 24 cm vys., barokové, robené na soustruhu. Ze XVII. stol.

V městečku baroková socha sv. Jana Nep.

Skála.

F. A. Heber, Böhmens Burgen etc. IV., 90 (s obrázkem a půdorysem). — Au g. Sedláček, Hradý, IX., 170 (s vyobraz. a půdorysem). — Říček E. V., Dějepis města Přeštice 210, a Památky arch. IV., b. 130.

Bliže hradu nalezeny tři palstavy bronzové (pod dubem). Arch. Pam. XI., 179. V hradišti nález střePIN nádob z doby historické. (Učitel p. Ad. Šlegl v Měčíně.)

ZŘÍČENINY HRADU, založeného kterýmsi členem rodu Drslaviců v 13. stol. Určitá jména některých pánů Risenberských s pří-

domkem „ze Skály“ vyskytují se teprv za Jana Lucemburského. Hrad nedlouho potom ustupuje Švihovu, pozbyl svého významu a jak se podobá, nebyl více pány Švihovskými obýván, ale spíše udržován jako rodinný hrad. Se Švihovem sdílel stejné osudy, ostáváje částí jeho zboží až do svého úplného zaniknutí na konci 16. stol. Kdežto ale hrad Švihovský a s ním též tradice původních pánů udržely se až na naše časy, opuštěná Skála propadla zapomenutí úplnému. Teprv F. A. Heber na podnět Palackým daný prokázal opět topografickou spojitost hradu Skály s tradicemi rodu pánů Švihovských. Nyní patří bývalé zboží Skalské a s ním i zříceniny hradu k panství Lukavickému hrabat Schönbornů.

Hrad je založen na posledních dvou výčnělech skalního hřebenu, který od „Velkého lesa“ nad Vlčím přes Loupensko táhne se k Radkovicům a zde do údolí zapadá. Podél celé jeho severní strany běží málo již znatelný příkop s valem, který uzavírá se skalnatým bradlem, na němž zříceniny hradu se zvedají, prostranství podobné předhistorickému hradišti. Vyšší, vlastní hrad obklíčen byl kruhovitým valem, měl malé předhradí, čtverhrannou věž, která chránila vnitřní ve skále vytesanou bránu a palácové stavení se čtyřmi světnicemi v každém patře. Z těchto staveb zachovaly se jen základy a někde větší části prostého zdiva.

Podobně i druhé, níže položené a od vyššího hradu úplně oddělené hradiště vykazuje jen zbytky větší čtverhranné věže na osamělém skalisku, ze které bylo lze hájiti vchod k nevelikému, po délce zdí na dvě dělenému obydelnému stavení. Za ním rozkládalo se prostranné nádvoří, mocnou zdí obehnané na posledním výpustku skalním. Tento spodní hrad byl as bydlíštěm čeledi hradní, sloužte zároveň za přední, ochrannou jeho baštu.

Skočice.

S e d l á č e k A., Hradý IX., 204.

Ze staré tvrz e na návrší nade vsí zbyly jen nepatrné stopy naspů a příkopů. Na plánu z konce 18. stol. (v archivu Lužanském) objevuje se tvrz zdejší ještě jako vysoké, věžovité stavení.

Soběkury.

V lese „na Držale“ dvě a v lese „Radlici“ deset mohylek. (Srovn. u Merklína skup. 4. a 5.)

Soběsuky.

Sněmy české IX., 462.

Ves někdy cisterc. kláštera Nepomuckého; důchod z ní a dvou jiných vsí, Vrčeně a Sedliště, byl prebendou opata. Panství Zelenohorské obsahující nyní část býv. klášterského zboží má tu panský dvůr.

Ve zdi, kterou ohraženo je nádvoří statku čp. 20 pod dvorem panským, zasazen je žulový obdélný kámen (délka 1·20 *m*) s dvouřádkovým nápisem hrubě vtesanými minuskulemi:

AN·NIMMI·NINĀ·BĀVT.
OŠ·(C)IKTS·MCI·OI·CR·P·MTC

Druhý kámen 1·25 *m* dl., který byl v téže zdi zazděn a nyní v stodole je pohozen, má nápis:

AGO·PŘ·IOHČS·COUŠ?

Kameny oba patrně mají vztah ku klášteru Pomuckému.

KAPLIČKA na návsi, malá šestihranná stavba s vysokou střechou z let čtyřicátých min. stol. ničím se nevyznaňuje.

Stropčice (Tyrol).

V lese „Stropček“ 7 nízkých, porušených mohylek a zbytky nasypaných valů. *Annalen des Hofmus.* III., Not. 94., 99. Čechy předhistorické II., 147.

Strýčkovice.

Žák J., l. c.

As 10 min. jižně od obce mezi potokem Merklínkou a lesem Hůrkou na malém lučném površí skupina 11 mohyl valně poškozených. Mohyly jsou 0·5 až 1 *m* vys., o průměru 8—10 *m*.

Újezd Purkartův.

Sedláček Aug., Hradý IX., 247. — Sommer J. G., l. c. 243.

Nejstarší zprávy o místě sahají do 14. stol. V 16. stol. připomíná se zde dvůr s tvrzí ode dřeva dobře vystavěnou, kteráž při dělení statkův rodu Chlumčanských dostala se v držení Jana Boreně Chlumčanského, horlivého cestovatele, kterýž příhody svých cest českým jazykem popsal. Synové jeho prodali r. 1615 statek

Bedřichu Švihovskému z Ryžmberka. R. 1642 nabyli ho Kokořovci a seděli tu až do 18. stol. Později přivtělen statek k panství Žinkovskému.

ZÁMEK na místě dřevěné tvrže as na sklonku 16. stol. nově postavený jest jednopatrová budova prosté zevní úpravy, tvořící dvě ramena pravým úhlem k sobě připojená. V přízemí některé síně křížem sklenuté mají trojhranná, maltová žebra.

KAPLE k zámku ve směru východním přistavěna a jej o 1 m převyšující jest baroková stavba z první třetiny 18. stol. se závěrem polygonálním, prolomená na každé straně podélné širokými, barokovými okny a prostým vchodem. Nad slemenem taškové střechy skromná zvonička; sakristie tvoří nízký, pětiboký přístavek při východní závěrové zdi.

Vnitřek tvoří jedinou síň 15 m dlouhou, 8-60 m širokou, opatřenou valeným klenutím, příčnými pásy na tři pole rozdělenou. V západním poli na stlačeném oblouku empora, přístupná dveřmi z 1. patra zámečku.

Jednoduchá architektonická úprava vnitřku velmi účinně doplněna jest současně provedenou freskovou malbou v působivý celek. Malba ta povrchní machy ale v pravém duchu dekorativním provedená, pokrývá veškery plochy.

Na čelné stěně až do klenby zasahuje malovaná architektura barokového oltáře, v jehož nástavci Bůh Otec s holubicí, vysílající paprskovou záři k hlav. oltářnímu obrazu (olejovému v bohatém barokovém rámci) Rodiny Páně. Ve třech polích klenby výjevy ze života sv. Anny a P. Marie Na stěně západní nad emporou skupina hudoucích a prozpěvujících andělů. Po stranách hlav. oltáře en grisaille postavy sv. Prokopa a Donáta, v lodí sv. Terezie a Barbory; vedle toho dva malované postranní oltáře s vrchními obrazy sv. Ludmily a sv. Václava (spodní zakryty novějšími olej. obrazy).

K a z a t e l n a, t a b e r n a k l hlav. oltáře, **l a v i c e** a **z p o v ě d n i c e** jsou dobrá díla baroková s výstavbou kaple současná.

Cínová lampa na věčný oheň je dobrá lijecká práce rokoková.

Dva cínové **s v í c n y** barokní na trojbokých nohách, běžného tvaru z poč. 18. stol.

Z v o n y: 1. S obrázkem P. Marie ulit byl r. 1835 *Václ. Pernerem* v Plzni. 2. Výška 0·18 m, průměr 0·20 m, kol hlavy: SANCTA MARIA ORA PRO NOBIS ☉. Na plášti: MARIA THERESIA | GRAFIN IN | SCHINCKAV | 1739 a nejasně vylitý obrázek sv. Barbory.

Vlčí.

V panském lese Lužanském jz. od obce 11 malých mohyl Dr. Píčem prozkoumaných a popsanych; Pam. Arch. XVI., 538. Vyobrazení nálezu na tab. XXXII. a XXXIII.

Naproti v Poříčském panském revíru **K ř í ž k o v i c i** skupina 8 malých mohyl a opodál velké pohřebiště obsahující na 70 mohyl kamenných. Jos. Szombathy v *Annalen des k. k. Hofmus., Not. III., 99.*

Vícov.

E. V. Ři č á k. l. c. 181. — J o h. T r a j e r, l. c. 830. — A. Š l e g l v P l z e ň s k ý c h L i s t e c h 1892, č. 68, 69.

KOSTEL jako farní pod správou kláštera Kladrubského, jenž držel od r. 1245 některé vesnice v okolí Přeštickém, znám jest již od 13. stol. V bouřích husitských kostel, fara i ves byly vypáleny, avšak na sklonku 15. stol. benediktiny kladrubskými opět obnoveny. Po vytlačení benediktinů z Přeštic za Rudolfa II. proměněn Vícov ve filiálku děkanství Přeštického, r. 1710 (když benediktiní nabyli opět Přeštic) fara tu obno

Obr. 63. Vícov. Kostel sv. Ambrože.

vena a k ní i Přeštic, kde bylo proboštví bez duchovní správy, přifařeny. Po vyzdvižení benediktinů r. 1785 stal se Vícov filiálkou obnoveného děkanství Přeštického.

Gotická, v celku i podrobnostech dosud zachovaná stavba, svým původem na sklon 13. stol. poukazující a tím zajímavá, že západní průčelí s věží cele z pískovcových, pravidelně vrstvených kvádříků vyložené, sloužilo nad pochybnost k účelům obranným, ježto k ostatní stavbě upotřebeno pouze lomového kamene.

Nevysoká věž v západním průčelí má ve zděné části jen dvě patra, nad nimi na krakorcích posud znalých sedlo bednění dřívější zvonice, nynější s mansardovou střechou nepřesahuje hrubě vrchol štítové zdi. Věž, přístupná jen z vnitř kostela (otvor na severní straně později byl vybourán) má jediné, úzké okénko na straně jižní. (Obr. 63.)

Obdélníková loď prolomena jest na každé straně dvěma rozšířenými, do polokruhu sklenutými okny s vnitřními jen špaletami; jediný

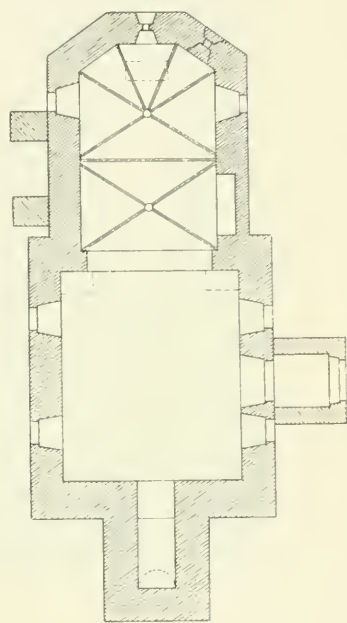
vchod na jižní straně je na obyčejný způsob přeměněn a pozdější kobkou zastavěn.

Presbytář zúžený, stejné s lodí výše, má polygonální závěr bez opěr (dva opěráky na straně severní jsou pozdější), dvě okna postranní, jako v lodi utvářené, pravé v závěru (zazděné) a čelné jsou původní, hrotité a kamenným, na obě strany vyšpaletovaným ostěním opatřeny. Na pravé straně presbytáře stopy zazděného oblouku nařvědčují tomu, že zde bývala přístavba (sakristie připomíná se r. 1677) aneb oratoř. Lodi i chor kryje strmá střeška, kryt z části prejzový, z části taškový.

Vnitřek loď vykazuje plochý strop, prostou dřevěnou emporu, pod kterou otvírá se oblouk 1.50 m široký do podvěžní kobky. Triumfální oblouk lomený, na hranách ubraný, spočívá na patkové římsě nezřetelné profilace. Klenutí presbytáře tvoří křížové travce a paprskové zaklenutí chorového závěru. Žebra přiměřené síly, jednoduše vykroužená jsou bez konsol, v obou svornících skulptury: v předním pelikán, v závěrovém poprsí Krista s knihou v levici, pravici žehnajícího. Na straně evangelia čtverhranný otvor sanktuaria, nad ním vodorovná římsa a stříška lilí zdobená.

Z nástěnných maleb, jimiž jak se podobá celý kostel byl v 15. století vyzdoben (r. 1712 objeven při opravě kostela u kazatelny obraz sv. Benedikta a sv. Scholastiky, u oltáře na straně evang. erb Kladrubského klášteřa, lilie) dvě freskové malby na levé straně lodi odkryté a opravy hodné představují ve dvou scénách (1.72 m vys., 1.40 m a 1.62 m šir.) výjevy ze života sv. Ambrože (obr. 66. a 67). Na levém sv. Ambrož v biskupském ornátě zelené barvy s knihou a kropáčem v ruce modlí se nad klečící postavou kajícího se císaře Theodosia (roucho hnědé), v pozadí podoba dábla a stulha s minuskulovým nápisem k ději se vztahujícím a z větší části nečitelným (. . . diabolus torqu . . . ab Ambrosio . . . torquet . . .)

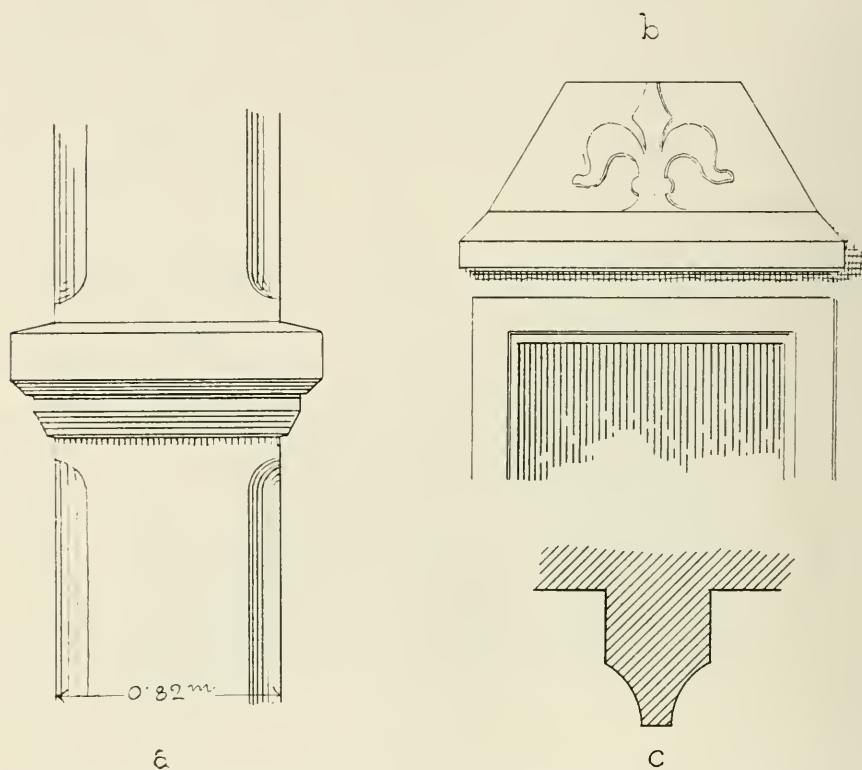
Na pravém smrt sv. Ambrože, při jeho levici Kristus, v pravo klečící mnich (biskup Honorat) s odloženou mitrou, před lůžkem šílilá postava jinocha v těsně přiléhajícím žlutém kabátci a fialových spodkách; i zde nápis nezřetelný (. . . *Deo mori timo nam bonum dominū habemus . . .*)

Obr. 64. Vicov. Kostel sv. Ambrože, Pudorys.

Oba boční oltáře jsou slušné barokové řezby z počátku 18. stol., na pravém socha Madonny s děckem na půlměsíci (obr. 69.) 1.40 m vys., výborná řezba z počátku 16. stol.; na levém sv. Anna, 1.10 m vys., neumělá řezba z konce 16. stol.

Před hlavním oltářem dřevěná pěkně vyřezávaná mříž (barokový akant a dva ovocné festony) z poč. 18. stol.

Obr. 65. Vícov. Kostel sv. Ambrože: a patka vítězného oblouku, b sanktuarium, c profil žebra

Mezi paramenty nalezá se zelená, sametová k a s u l e s krásným, tlačným vzorkem, ze 17. stol.; na ní vyšity dva erby (ve čtvercém štítu v střídavě žlutých a modrých polích lvíčky těchže střídavých barev, ve druhém bílé leknó v červeném poli).

Ze dvou z v o n ů větší odtud převezén do kostela v Řenči (viz tento), menší 0.50 m vysoký, 0.60 m průměru, s uchý pletenými má opis jednořádkový:

† Anno domini m° quingentesimo septimo in onore deo et s. ambrosio.

Na plášti figurka Madonny, 11 cm vysoká. Na hambalku leto-póčet 1701.

N á h r o b n í k y:

1. Deska z bílého mramoru (pod kazatelnou) 1.81 m vys., 0.95 m šir., ve spodní polovici erb Loubských z Lub, v hořejší polov. nápis:

Obr. 66. Vicov. Fresko v kostele sv. Ambrože.

LETHA PANIE . 1 . 5 . 9 ' 0 .
 WE CZTWRTEK . PRZED HROM
 NICZEMI . PAN . BVH . WSSEMO
 HVCZI . SWAV . SWATAV MILOSTI
 GEST PRO(STRZED)KEM SMRTI
 Z TO(HOTO BIDNEHO) SWIETA
 POW(OLATI RACZIL) VROZE
 NEHO (PANA ADAMA) LOVBSK
 IHO (Z LVB A NA RZENC)ZICH A
 W TO(MTO KOSTELE) WIT
 ZOW(SKEM TVTO) TIELO
 GEHO POCHOWANO GEST

odtud v opise: GEHOZTO DVSSI . PAN . BVH WSSEMOHVCZI . RACZIL . MIL |
 OSTIW . BITY . A MEZI . SWE | WOLENE PRZIGITI AMEN. (Pismo v zá-

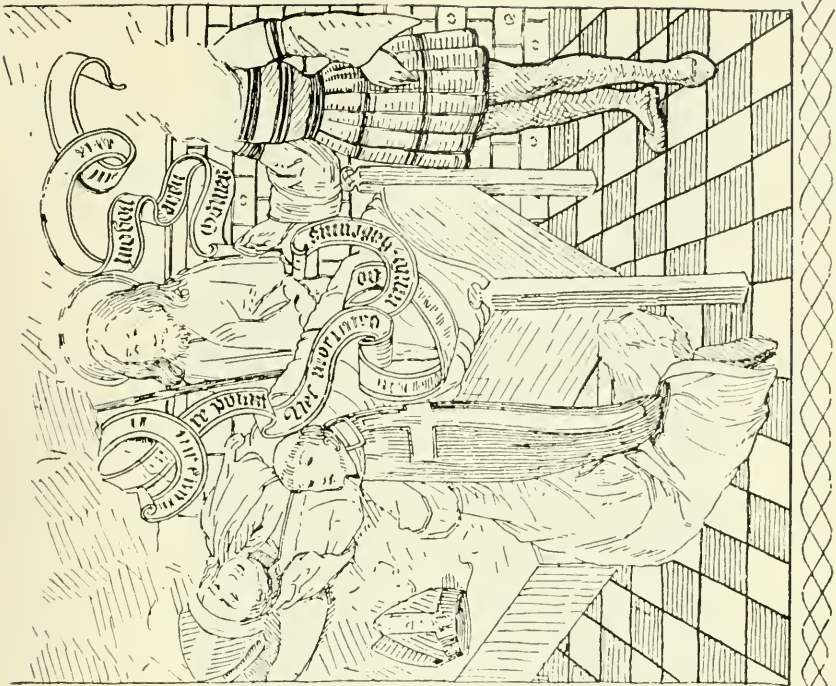
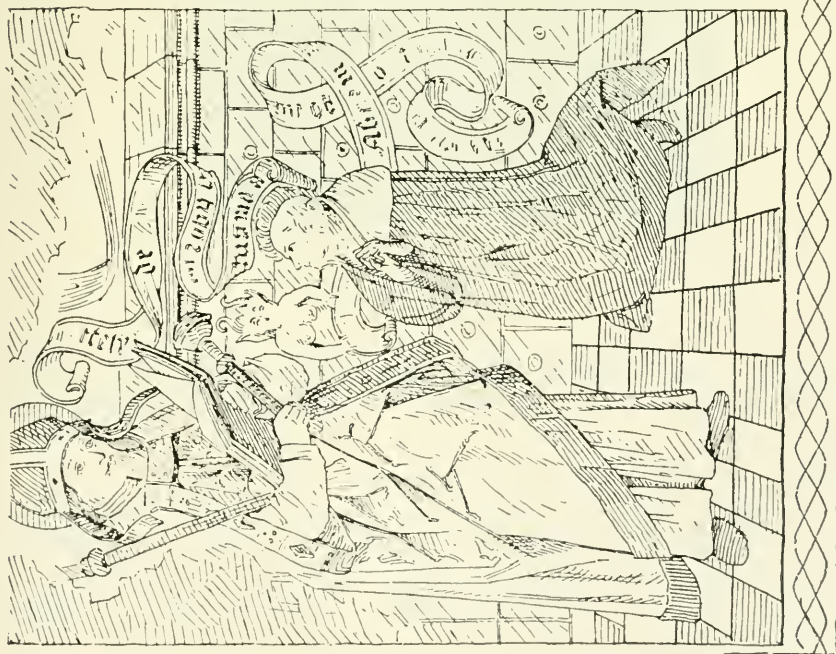

Obr. 67. Vícov. Fresko v kostele sv. Ambrože.

vorkách je nečitelný, jelikož zakryto je sloupem kazatelny; doplněno dle čtení Řičáková.)

2. Deska 1·90 m dlouhá, 0·84 m široká, ve spodní polovici erb, v něm dvě křížem položené bradatice; nápis:

LETHA PANIE 1589
 WE SST . R . . PO SWATEM . AN
 TONNYNOWY · MEZY
 SEDMAV A WVSSMAV . HO
 DYNAV VSNVLA GEST
 W PANV BOHV · VROZENA
 PANI ANNA MARKWARTO
 WA Z DRAHENIC ANA WODO
 KRTE GEGYZTO DVSSI
 PAN BVOH WSSEMOH
 VCY RACIZ MILOSTIW
 BYTY,

Obr. 68, Vicov, Kostel sv. Ambrože, Zbytky nástenných maleb.

odtud v opise :

. . . A W POCZET SWATYCH WOLENYCH . . .

3. Vedlejší náhrobník 1·48 *m* dlouhý, 0·82 *m* široký s erbem vyšlapaným má nápis ztěži čitelný, jež uvádíme dle čtení Řičákova:

LETHA P. 1558 VMRZEL GEST VROZ. A STATECZNY RYTIRZ P. HVMP-
RECHT MARQVARD Z HRADKV KTERYZ BYL

Obř. 69. Vícov. Kostel sv. Ambrože. Madonna na postranním oltáři.

4. Deska 1·15 *m* dlouhá, 0·62 *m* široká, znak vyšlapaný s opisem: leta pane 1559 vmrzel gest vrozeny p. Jan Mladssi Marquard z hradku proni Medtelk poslu a tuto pochovan gest . p bulh razz se smilowati nad dusly geho.

Kromě těchto ještě dva epitafy jiné v choru, nečitelné.

5. V lodi při vchodu do kostela ve zdi zasazený náhrobník pískovcový, 1·60 *m* vysoký, 0·77 *m* široký, na něm rytíř klečící s erbem nad hlavou, před ním kůň osedlaný, v pravém rohu obraz Nejsv. Trojice (v klíně Boha Otce mrtvola Kristova, vedle holubice); rytíř drží blánu s nápisem: BOZIE BVD MILOSTIW · | MNYE · HRZYSSNEMV. V levém rohu nápis:

Obr. 70. Vicov. Kostel sv. Ambrože. Náhrobník Adama Boryně ze Lhoty

CZOZ · SE · KOLI · | NARODILO : VMR ZYTI · MVSY · YA KOZ · ON · VMRZEL |
 I · TY · VMRZYTI · MVS | YSS · WCZERA · BILO | NA NIEM · A · DNES | NA
 TOBIE

V opise čteme: LETA · 1 · 566 · TEN S PATEK · PRZED | KWIETNAV S
 NEDIELI S VMRZEL S VROZENI S PAN S ADAM S BORIN S ZE LHOTI | SIN
 S PANA S IANA S BORNIE S ZE LHOTI | A NA S MYSKOWICZICH S GEHO
 S KRALE S FERDINANDA S PROKORATOR A · odtud dále: PAN · BVOH S
 RACZ S MILOSTIW · | BEYTI · DVSSI S GEHO S

Náhrobník pečlivě, ač neumělou rukou pracovaný (obr. 70.).

Lampa na věčné světlo, darovaná dle nápisu Anežkou Kunhutou Příchovskou z Příchovic r. 1669.

Vrčeň.

Trajer J., l. c. 228.

Lib. memorabil. (Manuale parochiae Vrčzenensis) z r. 1700. — Matrika I. (dlouhý, špalíčkový formát, cenná a zajímavá po stránce formální i obsažné), založená knězem Blaž. Venceliem Holickým r. 1652.

Stará osada na Úslavě již ve 12. stol. připomínaná, patřivala klášteru Pomuckému, s jehož zbožím připadla k Zelené Hoře.

KOSTEL SV. VAVŘINCE, již ve 14. stol. (1352) a odtud nepřetržitě farní. Gotická budova orientovaná, při rozsáhlé opravě mezi lety 1866—1869 vykonané v podrobnostech přeměněná, při čemž loď k západu prodloužena o 7·5 m.

Obdélníková loď s novým průčelím, v němž hlavní vchod, podélné strany mají po 3 oknech, uprostřed sev. strany nový, hrotitý portál s profilovaným obložení, chor se závěrem polygonálním, při něm na straně severní věž ve svrchní části nová s okrouhlým, nově přistaveným schodištěm. Všecky opěráky při lodi a presbytáři jsou od základu nové, též všechna okna, hrotitá, při poslední opravě zvětšena a novým ostěním opatřena.

Loď uvnitř 20·50 m dlouhá, 8·40 m široká, původně krytá rovným stropem, sklenuta je nově ve tři křížová travée s žebry, o b l o u k t r i u m f á l n í lomený s ubranými hranami, bez paty a římsy má v rozpětí 4·87 m, p r e s b y t á ř 6 m široký, 9·10 m dlouhý s původní got. klenbou tvoří křížové travée a 5/8boký závěr sklenutý paprskovitě, závěrníky jsou hladké, žebra klínovitá s jednoduchým žlábkem, opřena bezprostředně o zeď, pouze na stranách podélných sedí na hladkém, pětibokém konsolu. Okna hrotitá, na straně severní nový vchod do podvěžní, valeně sklenuté kobky, která slouží za sakristii. Vnitřní zařízení nové, obrazy oltářní od Jana Herzoga v Plzni.

P a c i f i k á l e k tabletový, rokokový, 26 cm vysoký, uvnitř autentika z r. 1742. Běžná, tepaná práce.

K ř t i t e l n i c e polokulová, žulová, hrubého díla, jejíž doba vzniku bezpečně stanoviti se nedá.

Z v o n y: 1. Průměr 0·83 m, výška 0·61 m, ucha rýhovaná, opis jednorádkový: ○ VENERANDA S TRINITAS S ○ ADORANDA S VNITA S S LETA 8 1 8 5 8 5 8 7 S MK S Pod opisem got. obloučkový vlys, na dolejší okraji gotická vinutina, boky hladké.

2. Průměr 0·81 m, výška 0·63 m slit byl r. 1873 v Plzni.

3. Průměr 0·35 *m*, výška 0·28 *m*, na plášti figurky sv. Jana a Pavla, letopočet 1823 a štítek zvonařský s opisem: IOHANN : ADAL · PERNER IN BUDWEIS.

4. Průměr 0·23 *m*, výška 0·18 *m* s obrázky sv. Jana Nep. a dvou jiných nezřetelně ulitých světců, letopočet 1823; ulit od téhož Pernerera.

V sakristii žulový náhrobík 1·80 *m* vys., 0·75 *m* šir. s nápisem prohloubeným, hrubých liter:

LETHA 1584
VMRZEL
KNIEZ IAN
CHRIZOSTO
M ZLATOVSS
HI TVTO GES
T POLOZIEN.

KAPLE SV. VOJTĚCHA v lese Chlumci nad Vrčením, založená r. 1684 Václ. Vojtěchem hrab. ze Šternberka; 1787 zavřena, byla r. 1819 opět otevřena a 1883 obnovena.

Zděný, vysoký oktogon se stanovou střechou, obyčejným vchodem a gotisujícími okny. Vnitřek paprskovitě sklenutý. Na oltáři olej. obraz 2 *m* široký, 2·50 *m* vysoký, polokruhem zakončený: sv. Vojtěch žehná zemi, od Frant. Horčičky v Praze.

Vedle oltáře balvan s dvojitou prohlubní, v kraji proslulý, na němž dle pověsti lidové odpočinul sv. Vojtěch při svém návratu z Říma do Čech.

Na mostě přes řeku Úslavu pískovcová SOCHA SV. JANA NEP. v životní velikosti, dobrého díla; na třech stranách žulového podstavce chronogramm z velké části již nečitelný. Z XVIII. stol.

Vřeskovice (Břeskovice).

Schaller Jar., l. c. XII., 126. — Heber Fr. A., IV., 249. — Sommer J. G., l. c. VII., 232. — Trajer J., l. c., 809. — Sedláček Aug., Hradý IX., 203. — Jan Nep. T ad. Koší n, Beschreibung des Würtschafts Umbtribes der Herrschaft Poritschen Croneberg und Ruppau. Rukopis v archivu na zámku Poříčském a na děkanství ve Vřeskoviciích. — Eichler J., l. c.

Ves a v ní tvrz byly zbožím Drslavicův, jichž jedna větev zde sídlila; z nich první známý držitel byl Ota z Vřeskovice okolo r. 1339. Ve stol. 15. dostaly se Vřeskovice v držení pánů z Roupova, od kteréž doby tvrz neobydlená pustla, až zanikla docela. Statek počátkem stol. 18. připojen s Roupovem ku zboží Červeno-Poříčskému, u něhož dosud trvá.

Z TVRZE, stávavší na návrší, jež na straně severní k obci přikře spadá, zbyla jedině zeď as 7 *m* vysoká, o níž opírá se nyní stavení čp. 88. V tvrzišti samém, jehož nepatrné stopy valů na straně jihovýchodní se

ještě spatřují, stojí nyní několik chalup. Před časy nazývala se planina s tvrzí sousedící Úpor, odkudž vysvětliti si lze německý přídomek Schonanger, jehož ve 14. stol. užíval Racek z Vřeskovice.

DĚKANSKÝ KOSTEL SV. JANA KŘT. (farní ve 14. stol., (1352), r. 1834 fara na děkanství povýšena), orientovaná budova původně gotická, na sklonku 16. stol. opravená, ne-li přestavěná (r. 1593 byl kostel arcibiskupem pražským Zbyňkem Berkou vysvěcen). R. 1870 byl kostel

Obr. 71. Vřeskovice. Kostel sv. Jana Křt.

přístavbou bočních lodí a předsíně s kruchtou značně rozšířen a stará část zevně modernisována.

Nové průčelí s třemi segmentovými vchody, balkonem a bizarním štítem jest přístavbou z r. 1870; z téže doby jsou i podélné zdi lodi chrámové, oživené lesenami a prolomené na každé straně čtyřmi podélnými, nahoře polokruhem zavřenými okny. Nad chorem zvedá se stanová, taškami krytá střecha.

Chor polygonální, bez opěr, s okny přeměněnými má po levé straně věž, v horní části modernisovanou, krytou jehlanovou střechou, po pravé straně oratoř.

Původní chrámová síň, 13 m dlouhá, 7·53 m široká (do ní vstupuje se z nově přístavěné předsíně), před poslední přestavbou (1870) na každé straně dvěma širokými, polokruhem sklenutými okny prolomená a valeným, kápěmi prostoupeným klenutím opatřená, tvoří nyní střední loď

chrámovou, po stranách dvěma širokými oblouky a čtverhranným pilířem od přistavěných lodí bočních oddělenou. (V bočních lodích dvě travée, sklenutá kápěmi). Oblouk triumfální, segmentový, přizpůsoben jest valené klenbě presbytáře 6·16 *m* dlouhého, 6 *m* širokého, v závěru sklenutého paprskovitě. V levo široký oblouk otvírá se do sakristie pod věží, kdež valená klenba, v pravo do ploše krytého oratoria.

Hlavní oltář, baroková stavba výborných poměrů a tvarů s dvojatým sloupovím, z 18. stol., na něm slabé sochy sv. Petra a Pavla, nový oltářní obraz křtu Kristova a obrázek na plátně malovaný (30 × 25 *cm*) hlava Jana Křt. na míse (velmi jemná, delikátní olejomalba z počátku 18. stol.)

Oba boční oltáře jsou dobré, ploché architektury z 18. stol., obrazy na nich (sv. Filomena a P. Marie) nové.

Z téže doby i k a z a t e l n a, okrouhlá na osmibokém sloupku korinthském, na amboně tři reliefsy (Kristus pastýř, sv. Jan Křt. na poušti a Rozsévač).

Socha sv. Felixe, obstojná řezba z 18. stol.

Křtitelnice cínová, tvaru zvonovitého, bez víka 0·79 *m*, s víkem 1·02 *m* vysoká, s opisem na dvou páskách got. písmem stuhovým, vypoukle rytým, nahoře:

gducze ⊕ po wssem ⊕ swietie ⊕ kazte ⊕ ew ⊕ wssemu ⊕ stworzeni ⊕ ktoz a swierzi ⊕ a

dole: pokrzi ⊗ se ⊕ ten z spasen (hlavička andílka) bude z ale z ktoz z ne z swierci ⊕ bude z zafracen z marek 1·5·4·2·

Na boku vyryty dva erby sdružené, v levém orlice Roupovská, v pravém křížem přeložené ostrve, pod erby: ZĀ KIIIÉZIE PĚTRĀ, po stranách erbů později připsáno:

OBNOWEN	LETA 1657
ZA KNEZE	JGAKVBA
JGANZ	BRAMBVRSKYHO.

Z v o n y: 1. Výška 0·64 *m*, průměr 0·76 *m*, ucha pletená, opis jednorádkový:

anno z domni † m z cccc ⊗ lxx z fusa † est z ampna (sic) z ad † laudem z dei z ef ⊗ sanctorum ⊗ om

2. Výška 0·43 *m*, průměr 0·60 *m*, přelitý od Anny Bellmannové v Praze r. 1870 ze zvonu původně z r. 1514.

3. Nově ulitý v téže dílně a téhož roku 1870.

4. Bez nápisu s plaketami sv. Václava a Nejsv. Trojice, bez nápisu, zdá se býti z dílny Pernera v Plzni z počátku 19. stol.

P a c i f i k á l e k stříbrný, zlacený, 30 *cm* vys., pěkně tepaný barok.

S v í c n y mosazné, soustruhované, tři páry (31, 34 a 37 *cm* výšky), renaissanční profil, ze 17. stol.

K a n c i o n á l (na kruchtě) z r. 1693 Václava Karla Holana Rovenskýho „Capelmistra Wyssehradského“ v bílé kožené vazbě.

N á h r o b n í k z červeného mramoru 1.05 m široký, 1.95 m vysoký, na něm rytíř ve zbroji s přilbou u levé a erbem (dvě křížem přeložené krace) při pravé noze. Opis (švabachem):

Obr. 72. Vřeskovice. Náhrobek Albrechta Šice z Drahenic.

Letá P: 1606 w Pondielu Po pamarze S | Marka Ewangeliſti Pame Pmrzel Drozen A ſtateczny Ryfirz Pan Albrecht S Sicz zdra | henycz Na porzyczi . . . A w tomto . . . | . . . Pochowan Gehozto du(ſti bul) Racz Miloſtkw Beſk Amen. (Obr. 72.)

N á h r o b n í k z téhož mramoru, 0.95 m široký, 1.90 m vys., na něm postava paní s rukama sepjatýma (hlava a ruce vytlučeny) spočívající na podušce. Opis:

Letſha panie 1604 w patek po De- | dielt Cantate Pmrzela Drozena Panij Alzbiety Sijzowa z Mitrowicz, | na porzyczi a Suche, a tuto . . . (gegi tie) | lo w Panu odpoczjwa Przekawagiczze wſeleho z Murkwoydz powſtanj

Ostatní n á h r o b n í k y a sice: Jana z Roupova († 1540), Bohosuda Koce z Dobrše na Bo-10vech († 1570), Kateřiny Nebilovské z Drahubuzi na Ježovech († 1601) a hraběnky Amalie von

der Hauben, rozené Stäel-Holstein (z počátku 18. stol.) byly r. 1856 při kladení nové podlahy dlaždicemi pokryty.

V e š k o l e: „Schul-Verordnungsbuch v. J. 1788“ a „Tage u. Vormerkbuch“ z r. 1789. — Pamětní kniha školy od r. 1852.

Zálesí.

V obecním lese sz. od samoty Loupenska 3 mohylky. Annalen des k. k. Hofmus. Not. III., 98.

Zelené.

U sochy sv. Vojtěcha jz. od vesnice skupina as 10 malých mohyl. Jiné 2 mohylky na obec. pastvině j. od obce nedaleko skupiny mohyl u Loupenska. Mohyly

popsal Dr. J. Píč v Pam. Arch. XVI., 536; tam i nález bronz. věcí vyobrazen. Čechy předhistor. II., 148. Annalen des Hofmus. Not. III., 98.

Zelená Hora.

Heber Fr. A. l. c. — Schaller Jar., l. c. XII., 138. — Sommer J. G. l. c., VII., 24. — Sedláček Aug., Hradý IX., 221. (s půdorysem). —

Památný hrad na vysokém, zalesněném vrchu, na jehož jižním úpatí rozkládá se město Nepomuk a pod srázem severním starodávňý klášter cisterciácký,

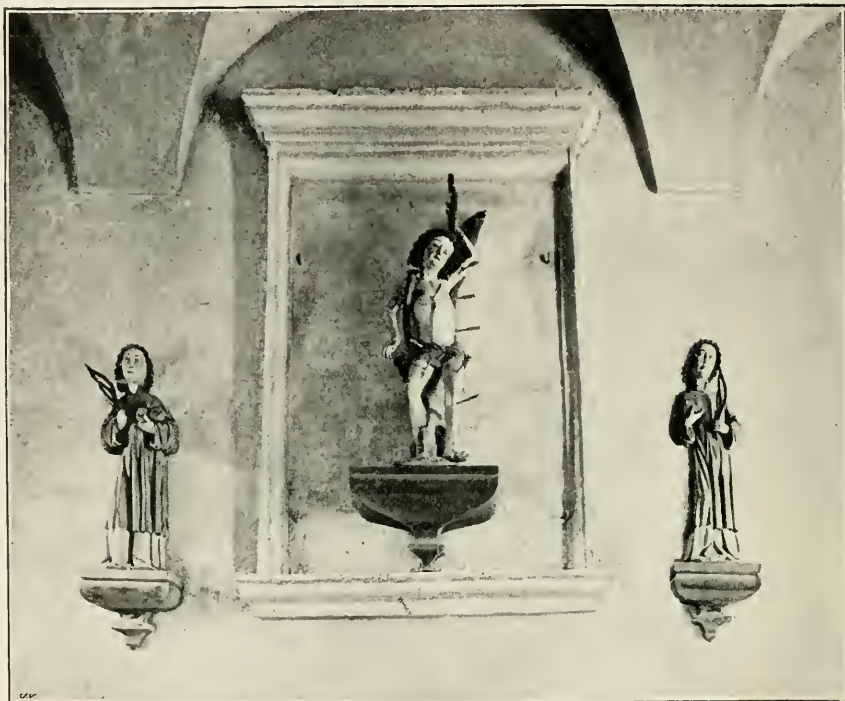
Obr. 73. Zelená Hora. Brána předního nádvoří zámeckého.

k jehož zboží Zelená Hora patřila. Král Zikmund zastavil r. 1420 veškeré zboží rozkotaného před tím kláštera bratřím Bohuslavovi a Hynku Krušinovi ze Švamberka, po nichž přešlo zástavou na Zdeňka ze Šternberka na Konopišti, za něhož odbývána zde památná ona schůze Jednoty panské r. 1465. Rod pánův ze Šternberka držel panství Zelenohorské až do r. 1726, kdy koupí získal je Adolf Bernard hr. z Martinic. Dcera jeho Marie Dominika, jeptiška kláštera sv. Anny ve Vídni, ustanovila dědicem panství Jeronyma hraběte Colloredo-Mansfelda, skrze jehož vnučku Vileminu dostalo se v držení rodu knížat Auerspergů.

Založení hradu je v podstatě původní, avšak jednotlivé části jeho prodlením času podlehly různým proměnám, najmě pak stavba palácová, která byt ne celá aspoň z části přestavěna byla v nynější stavení zámecké umění milovným hrabětem

Václavem Vojtěchem ze Šternberka ve druhé polovici 17. století. Tomu nasvědčují četné, do nadpraží i jinde vytesané letopočty. Trakt východní ve svrchní části postaven teprv ve století osmnáctém.

Strmé stráně vrchu tvoří se tří stran přirozené opevnění hradu. Se strany jižní, k městu obrácené, nutno bylo vedle hradební zdi, která obkličuje celé hradiště, učiniti ještě ochranné opatření zvláštní, o sobě stojící baštou s hláskou, ze které ještě nepatrné zbytky na osamělém chlumku se spatřují. Těsně při ní stojí panská sýpka, prosté obdélníkové

Obr. 74. Zelená Hora. Sošky svatých v průjezdě zámeckém.

stavení, na jehož štítu letopočet 1669 odkazuje stavbu tu témuž Václavu Vojt. hraběti ze Šternberka. Vchod na sýpku, obložený kamenným pažením, má ve štítovém poli desku s hvězdou Šternberskou a nápisem:

HOC OPVS | EXSTRVI CVRAVIT ILLVS :
 D · D · WENCESLA, ADALBERT
 COMES A STERENBERG · MAGIS
 TRO HVI CAPITANEO TVNC
 DANIELE · F · T · A HIRSHENFELD
 ANNO · 1670

Poněkud níže je poplužní dvůr s pivovarem, kde na sloupu sklepení spatřuje se letopočet 1693.

Od sýpky mírně stoupá cesta podél svahu horského, podepřená zděnou terasou, při jejímž počátku kříž na kamenném podstavci s letopočtem 1705 a hvězdou. Terasový výstupek pod samým již hradem označuje místo, kde stávala přední branka. Vlastní brána předhradní, sklenutá polokruhem, hájena jest po pravé straně okrouhlou věžovitou baštou (nyní sniženou), na níž znáti dosud zbytky sgraffitované rustiky a po levé straně jedno-patrovým stavením obydelním (obr. 73.). Obě ta stavení spojena jsou zděnou, krytou chodbou, přes bránu vedenou. Branou vstoupíme do dvora předhradního, v němž po levé straně nalezá se kůlna a dále stáje pro koně

Obr. 75. Zelená Hora. Renaissance truhla v zámku.

(v nadpraží letopočet 1706), mezi nimi ve zdi branka na parkán s letopočtem 1695. Stranu pravou zaujímá kostel hradní. Cestou mezi kostelem a stájemi, nad jichž jedním oknem zvětralý, nečitelný nápis ze 17. stol., dojdeme k západnímu traktu zámeckého stavení.

ZÁMEK skládá se ze tří traktů, uzavírajících pravoúhlý dvůr, který na čtvrté, severní straně ohraničen jest hradební zdi. Trojpatrová stavba vyniká sic imponantní, vysokou polohou a rozsáhlostí, avšak chudě vypravena po stránce architektonické, činí dojem slohu prázdné, jednotvárné budovy, což zejména platí o dlouhé, všude hladké frontě jižní. Že se druhdy zámek honosil též nádhernější úpravou zevnějšku, toho svědkem jsou některé dekorativní kusy pískovcové, ležící před průčelím zámeckého kostela, z nichž zejména mohutný konsol renaissance vyniká ušlechtilostí tvaru a vyspělostí technickou.

Hlavní vchod, polokruhem sklenutý a úplně holý nalezá se v traktu západním, jehož levá třetina poněkud vystupuje z přímé čáry ostatního zdiva. V průjezdu valeně sklenutém jsou po levé straně dvě dřevěné s hvězdou a letopočtem 1669, na zdi dřevěné sochy ve $\frac{2}{3}$ životní velikosti sv. Šebestian, sv. Štěpán, sv. Vavřinec a sv. Jiří, dobré řezby, ze 16. stol., pocházející z domácí knížecí kaple Vídeňské. (Obr. 74.)

Strana východního křídla, do dvora obrácená má v přízemí čtyři arkády (nyní zazděné), v jichž záklenkách spatřují se hvězdy, nad dvěma pak ANNO — 1696. Ve výši druhého patra je terasa, zakončená k se-

Obr. 76. Zelená Hora. Renaisanční truhla v zámku.

veru věží od barokové římsy teprv po 17. stol. přistavěnou a přikrytou plechovým jehlanem.

V jižním hlavním traktu, 68 m dlouhém, jest ze dvora vchod o dvou obloucích v hladké renaissanční bossáži, vedoucí na schodiště k vyšším patrům, v rohu jihozápadním vchod k bývalým důchodenským kancelářím, odkudž na světlo vynesena pověstný Zelenohorský rukopis; místo označeno jest mramorovou deskou.

Prostranná nárožní síň, která slouží v době letních veder za jídelnu a přístupna jest též z parkánu zvláštním vchodem (v nadpraží letopočet 1669), sklenuta jest valeně; z jejího kouta otvírají se dvěře do kamenného ve zdi založeného šneku, vedoucího až do nejvyššího patra.

Hlavní schodiště dekorováno jest trofejemi válečnými a loveckými různého druhu, domácí i cizí provenience. Ze společné chodby, vedené při stranách do dvora obrácených, vchází se do jednotlivých síní a komnat, uvnitř volnými průchody spojených. V nich nalezá se množství namnoze cenných kusů nábytkových a drobnějších předmětů uměleckého průmyslu

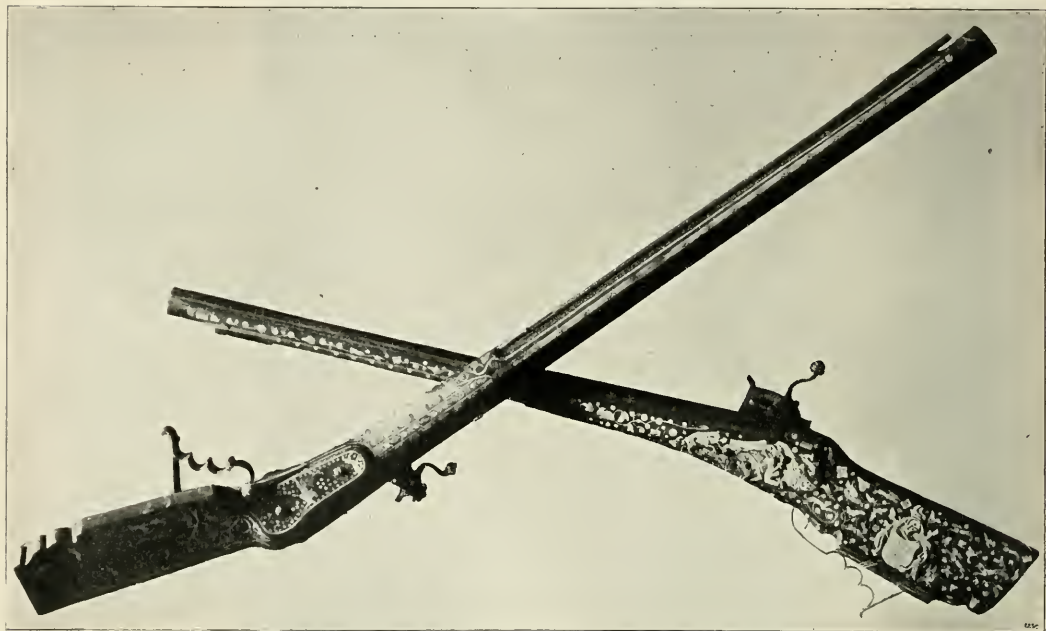
moderního i staršího z doby baroku, rokoka a empiru, srovnaného dle účel-
nosti jednotlivých interieurů, jichž jednotlivý výpočet vymyká se z rámce
nutné stručnosti. Ukázkou uvedeny některé jen předměty ve vyobrazení.

Obr. 77. Zelená Hora. Pošky slonovinou vkládané.

Též místnosti druhého i třetího podkrovního patra nepostrádají cenného
nábytku, různých drobotin a předmětů dekoračních. Chodby dekorovány
jsou (v 1. patře v levo) výrobky keramickými z majoliky, skla, cínu a mědi,

(v 1. patře v pravo) olejovými portréty členů rodův Auersperg, Colloredo-Mansfeld a Šternberk; ve 2. patře výbornými portretními mědirytinami od *Dreveta*, mědirytinami a lepty německými, francouzskými a vlašskými, rozmanitými prospekty měst a zámků, výjevy loveckými od *Riedingera* a j. Ve východním křídle téhož patra jest ve velké síni umístěna sbírka etnografická a vedle ní prostranné domácí divadlo.

Obr. 78. Zelená Hora. Pušky ze XVII. stol.

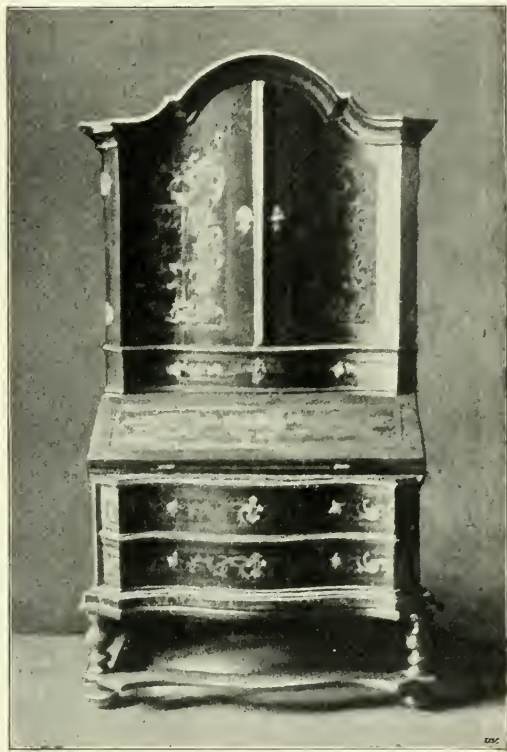
Z jednotlivých síní zámku buďtež tuto zvláště uvedeny ony v 1. patře, do nichž vchází se z koridoru renaissančním portálem, v jehož nadpraží letopočet 1670.

Velká síň na konci západního traktu, příčkou na dvě dělená, jejíž plochý strop vyličen malbou prostřední ceny, znázorňující výpad Ladislava ze Šternberka proti Turkům z Budína, na podlaze letopočet 1689. Vedle ní ložnice s dobrým nábytkem barokovým; dále salon s některými výbornými kusy nábytku z doby empirové, na stěnách krásná benátská zrcadla, skvostné nádoby a figury z porculánu míšenského, vídeňského a j., křišťálový pohárek s broušenými ornamenty z 18. stol., zlaté kuličkové hodinky francouzské, jiné s tepaným mosazným ciferníkem ve společenském saloně s koženými tapetami některé výborně pracované a vykládané sekretáře, prádelník s rokokovým kováním, četné nádoby ze staršího porculánu čínského, výborné majoliky hollandské a j.; v lovecké síni skříň a sekretáře slonovinou vykládané, velká truhla renaiss-

sanční, vyřezávaná (obr. 76.), skvostný otisk Dürerova sv. Huberta, z četných loveckých zbraní některé kusy obzvláště pěkně vykládané slonovinou a perletí (obr. 77.); v červeném přijímacím saloně výborné rytiny anglické a francouzské, tři skvostné barokové sekretáře (obr. 79.). V nároží jiho-východním knihovna (díla francouzská a německá) se stropem valeně sklenutým, lustr z benátského skla, krb z červeného mramoru se sdruženými erby Šternberkův a Maltzanův, nad ním velká olejová podobizna v bohatě řezaném barokovém rámci Marie Dominiky z Martinic v kroji mnišském, (majitelky Zelené Hory) z r. 1769 od *Mart. Unterbergra*, na stěnách výborné starší rytiny anglické, bohatě vyřezávaná kolébka ze 17. stol., barokový pulpit skládací ze 17. stol., na něm dva urbáře vázané v koži (české) z r. 1680 a 1681.

Vchod ku koridorům 2. patra má v nadpraží letopočet 1671, na dveřích v traktu východním 1765. V síních a komnatách tohoto poschodí mnohé cenné kusy nábytkové a dekorativní, zajímavé též některé starší majoliky slovácké, tři olejové obrazy krajin od *Ant. Manesa* s motivy z okolí Zelenohorského z let 1830—1832. Na chodbě ku věži dva velké obrazy alegorické z někdejšího paláce hrab. Colloreda v Praze z počátku 19. století.

Síň 3. patra, nižší, s eliptickými okny jsou původu již novějšího, byvše bezpochyby zřízeny z podkroví v 19. století. V západním traktu domácí, nově upravená kaple. Ze dvou kalichů jeden je z konce 16. stol. Týž je 18·5 cm vysoký, má hladkou, kuželovitou kupu, šestilaločnou nohu na okrouhlém podstavci, nodus s routovými výčněly a šestiboký stvol, na němž mírně vypuklé, jemně kreslené ratolístky renaissanční. Dvě pokrývky na kalich, jedna ze zeleného, druhá z červeného hedbáví, bohatě zlatem vyšívána; první znamená písmeny F · E · T · A · P · P · L · V · G a letopočetem MDCCXXXIII, druhá, podobně znamená, vykazuje letopočet 1725, na každé opakuje se čtyřikrát spleť známek T a Z. Výrobek francouzský. Ornát je z r. 1826.

Obr. 79. Zelená Hora. Barokní sekretář v zámku.

KOSTEL NANEBEVZETÍ PANNY MARIE. Orientovaná budova, ve východní části gotická; baroková loď založena, jak se podobá, na starých základech. O původu kostela písemných zpráv se nezachovalo, ale stavba sama svědčí druhé polovině 15. stol., kdy vládli na Zel. Hoře již pánové ze Šternberka, jichž erb spatřuje se na svornících klenby kostelní. R. 1557 (za Ladislava ze Šternberka) byl kostel opravován, r. 1688 za Václava Vojt. hraběte ze Šternberka obdržela loď nynější podobu a přistavěny oratoř a sakristie.

Obr. 80. Zelená Hora. Almara z r. 1738.

Gotická stavba obsahuje v sobě presbytář a dvě čtvercové kaple, které jako příčná ramena, z boků jeho vystupující, stejné jsou s ním výše. Čtyři opěráky v nárožích polygonálního chorového závěru mají po ústupku, pultové jich stříšky oživeny jsou lomeničkami. Okna chorového závěru a východní strany kaplí jsou podélná, na obě strany mírně vyšpaletovaná a polokruhem zaklenutá; ostatní okna, prolomená na podélných stranách do kaplí, jsou již z doby baroku. Zdivo této východní části je z větší části kvádrové, avšak omítnuté. Mezi závěr chorový a kaple vsunuty v 17. stol. nižší přístavby oratoře po levé a sakristie po pravé straně, jimiž některá okna do polovice výšky zastavěna.

Síň chrámová tvoří obdélník. Barokové průčelí, vybíhající nad hlavní římsou v zděný štít, prolomený segmentovým oknem a oživený nárožními jehlany, má uprostřed čtverhranný portál s tesaným ostěním, v jehož nadpraží deska s nápisem:

DEO OPT · MAX :

OMNIVM BENEDICTIONVM AVTHORI PATRI ET VIRGINI MATRI
MARIÆ IN COELOS ASSVMPTÆ · S · ADALBERTO BENEDICENTI VNDE
MONS VIRIDIS HANC ÆDEM S · VETVSTATE CADVCAM RECONCINARI
FECIT | WENCESLAVS ADALBERTVS COMES A STERNBERG

V římse hvězda Šternberkův a letopočet 1688. Ve štítu nad portálem sdružené erby Václava Vojtěcha hrab. ze Šternberka († 1708) a manželky jeho Kláry Bernardiny roz. svobod. paní z Maltzan († 1719).

Podélné zdi prolomeny na každé straně čtyřmi okny čtverečnými s polokruhovými závěry.

Vnitřek. Čtyři páry čtverhranných pilířů, sesílených na všech stranách jednoduchými pilastry, dělí síň chrámovou na širší a vyšší loď

Obr. 81. Zelená Hora. Sklenice ve sbírkách zámeckých.

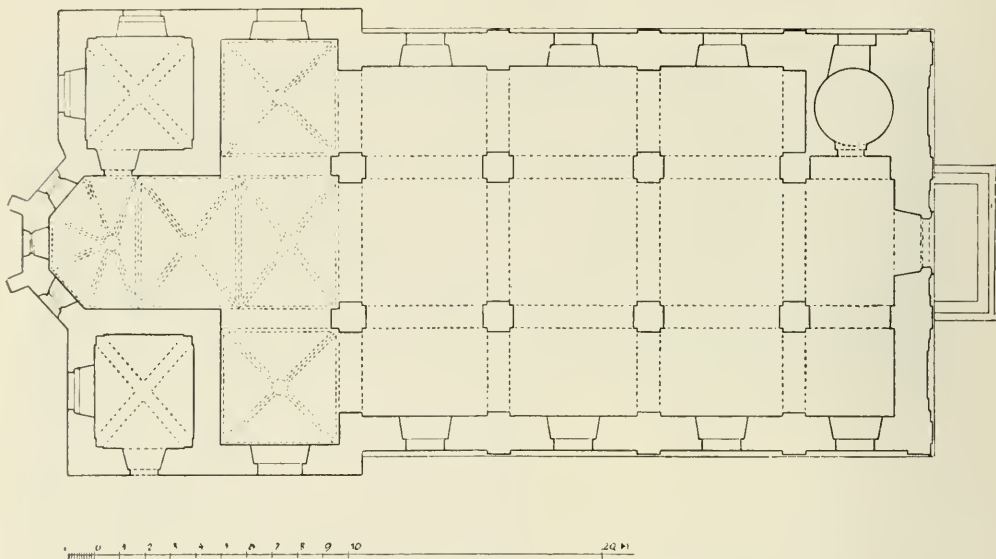
hlavní a dvě nižší a užší lodě boční; z těch otvírají se do střední lodi eliptické oblouky. V prvním poli, jež zaujímá předsíň s emporou, je klenutí valené, v ostatních polích stlačené klenby křížové.

Obr. 82. Zelená Hora. Nádoby majolikové.

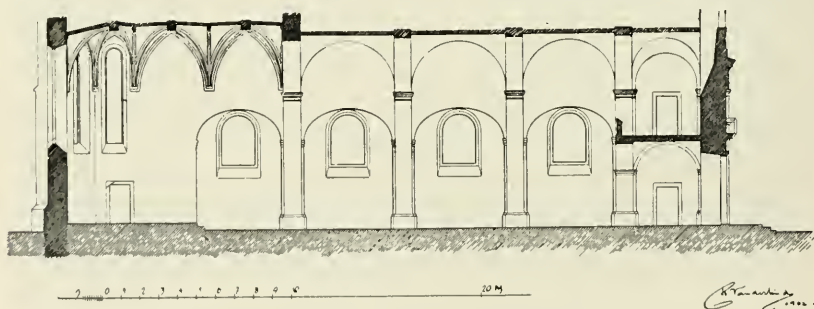
Gotický presbytář s lodí stejně široký, je bez vítězného oblouku. Týž skládá se ze dvou křížových polí a chorového závěru, vytvořeného z pěti stran pravidelného osmiúhelníka a sklenutého paprskovitě. Z předního pole prolomeny byly v době barokové přestavby eliptické oblouky, jimiž hlavní loď jaksi se prodlužuje. Klenba choru i obou kaplí zvýšena

jest nad hlavní loď o 1 m; klínovitě skrojená žebra jsou v choru bez konsolů. Na všech svornících spatřují se erbovní štítky Šternberkův; svorník v chorumém závěru prodlužuje se mimo to ve směru osy deskami s minuskulovým nápisem, silnou vrstvou maltovou zakrytým a proto nečitelným.

Obr. 83. Zelená Hora. Kostel P. Marie. Půdorys.

Čtvercové kaple mají 4.60 m v rozpjetí, žebra opírají se zde o konsolky, z nichž jeden zdoben je erbem Šternberkův. Na hlavní m o l t á ř i (obr. 85.) výborně řezaný akantový nástavec, v něm nejvyšš hvězda,

Obr. 84. Zelená Hora. Kostel P. Marie. Podélný řez.

pod ní Nejsv. Trojice, tři páry andálků, dole klečící sochy sv. Vojtěcha a Jana Nep., uprostřed v zasklené skříni dřev. socha Madonny Zelenohorské s děckem, 1.60 m vysoká, neumělá, gotisující řezba (kopie sochy z konce 16. stol., nyní v klášteře františkánském ve Vídni), nad ní znak Martinický s písmeny M : D : V : M. (Maria Dominika v. Martinic). Z polov. 18. stol.

Obr. 85. Zelená Hora. Hlavní oltář v kostele P. Marie.

Oba boční oltáře mají prolamované nástavce z akantových rozvilin s erby Šternberků a Maltzanů; na levém nový obraz Anděla Strážce od *J. Schmidta* (1861), na pravém olej. obraz Ukřižovaného, zřejmě sic, ale s vervou malovaný. Z konce 17. stol.

S oltářem hlavním stejného je původu též baroková kazatelna, na ní erb Martinický, na baldachynu sv. Jan Nep., na schodišti a amboně reliefy otcův církevních a evangelistův.

Obr. 86. Zelená Hora. Soška sv. Vojtěcha v kostele P. Marie.

V choru na zdi dřevěná soška sv. Vojtěcha v biskupském ornátě, pravíci penízky podávajícího. Čtverhranné gotické tabernakulum je středem bývalé archy; v jeho pozadí malovaný červený koberec, nesený dvěma cheruby, dole na podstavci hvězda Šternberská, nahoře segmentová výplň s prolamovanou gotickou ratolestí. Soška 1·20 m vysoká, zlatená i s tabernakulem je vynikající práce řezbářská z počátku 16. stol.

V bočních lodích: 4 r e l i e f n í o b r a z y, řezané ve dřevě, 1·30 m vys., 1·24 m šir., představují výjevy ze života Kristova: Narození, Klanění se sv. Tří králů, Obřezání a Obětování. Původem z Klatov (dle nezaruč. zprávy z kláštera dominik.), patří skulptury tyto, koncipované ve velkých rysech a energicky prováděné, k výborným toho druhu pracím 16. stol. Bez polychromie (obr. 87. a 88.).

Na hlav. oltáři a n t i p e n d i u m, barokové motivy skvostně vyšívané hedbávím a zlatem na šedivé, soukenné půdě (dle všeho část dekorativního předmětu ze zámku). Po obou stranách mensy obrazy na dřevěných deskách malované v oleji: S · WENCESLAVS S · ADALBERTVS, jiné dva na půdě (sv. Jakub a Petr), barokové, prostřední ceny.

K a l i c h stříbrný je věrnou (novou) kopií kalichu zámeckého ze 16. století.

Velký olej. obraz sv. A n t o n í n a P a d u a n s k é h o ceny prostřední z 18. stol., byl původně v zámecké kapli. V choru v pravo na zdi žulový n á h r o b e k barokový s erbem Šternberským, v hořejší polovici kartušová deska s nápisem:

WENCESLA · AD
ALBERT TO
NAT(?)G IX IAN
OBIIT XXIII FEB.

(Náhrobek ten patří asi synáčkovi umění milovného hrab. Václ. Vojt. ze Šternberka, zemřelému v útlém věku dětském.)

Za oltářem jsou 3 epitafní desky ve zdi, první značí místo, kde zazděno jest srdce zesnulého majitele panství: Jeronyma hrab. Colloredo-Mannsfelda († 1822), druhé náleží Františku hrab. Colloredo-Mannsfeldovi († 1852) a třetí manželce jeho Kristině, roz. Clam-Gallasové † 1886.

Dvě desky pískovcové (na jedné znatelná *) jsou úplně vyšlapané.

Před kostelem leží vedle svrchu zmíněného konsolu a jiných renaiss. stavitelských okras též žulový konsol paty klenbové s ornamentální skulpturou pocházející ze zřícenin Klášterních. Téhož původu je též fiála, uložená v koutě pod hudební emporou. (Obr. 16.)

Na vížce v západním štítu z v o u s plaketami sv. Vojtěcha a Jana Nep. má nápis: SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM | IOS. PERNER GOS MICH IN PILSEN ANNO · 1 · 7 · 50.

Pod hradem, na pokraji lesa (při silnici) kamenná s o c h a B o l e s t n é M a t k y B o ž í s Kristem na klíně, v životní velikosti. Velmi dobrá sochařská práce baroková. Na jednoduchém barok. podstavci nápis se tří stran, v předu:

DOLOROSÆ VIRGINI
GRATIOSÆ MATRI SASCHI
NENSI EX SINGULARI DE
VOTIONE OB VARIA BENEFICIA PER

Obř. 87. Zelená Hora. Reliefy v kostele P. Marie

Obr. 88. Zelená Hora, Reliéfy v kostele P. Marie.

CEPTA ERIGI FECIT IOSEPHUS
 FRANCISCUS LYDL DIRECTOR
 GRÜNBERGÆ DIE XXV MARTI
 VTIPSA VIRGO INTERRIS
 GRESSVS NOSTROS DIRI
 GAT ATQVE IN HORA MOR
 TIS NOBIS PROPITIA SVCCVR
 RAT

v levo: DER SCHMERTZHAFFTEN
 IUNGFRAUEN UND GNADENREI
 CHEN SASCHNER MUTTER GOT
 TES AUS SONDERBARER AN
 DACHT WEGEN VILLFALTIG
 ERHALTENEN GNADEN HAT
 AVFRICHTEN LASSEN IOSEPH
 FRANTZ LYDL VERWALDER
 IN GRUNBERG DEN XXV MARTI
 AUF DAS
 DIE GOTTES GEBÆHRERIN
 VNSERE SCHRITT BEVARE
 VND BEI VNS BIS IN LETZTE
 STVND VOLTE VERHARREN

v pravo: BOLESTNE PANNIE
 A
 MILOSTIWE MATCE BOŽI
 SASSINSKE, Z OBWZLASST
 NI POBOZNOSTI ZA ROZLIČNE
 DOSAHNUTE DOBRODINI POS
 TAWITI DAL IOZEF FRAN CZ
 LYDL SPRAWCE ZELENO HORS
 KY DNE XXV BREZNA
 ABITA SVATA PANNA KROKI
 NASSE RZIDILA APRZI
 SMRTI SVAV PRZIVIVOSTI
 NAS V BOHA CHRANILA (1741)

Při silnici před cestou na hrad u hostince na „Vyskočilce“ slušná socha sv. Jana Nep., klečícího. Na žul. podstavci

Zerovice.

Ve statku č. 30 nalezeno bylo r. 1898 při kopání studně množství drobných stříbrných mincí (halíčky husitské, rakouské, bavorské a j. ze stol. XIV. a XV.)

Žinkovice.

Dvůr u Žinkov, někdy dědina kláštera Svatojirského (Žizenkovič, kol r. 1228).
U dvora m o h y l a.

Žinkovy.

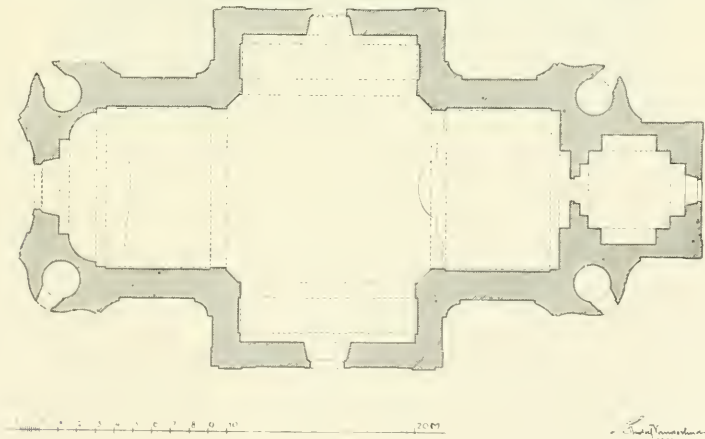
Schaller Jar., l. c., XII., 155. — Sommer J. G., l. c., VII., 261. — Eichler J., l. c. — Trajer Joh., l. c., 230. — Sedláček Aug., Hradý IX., 241. — Kolář M., v Pam. Arch. VIII., 81.

Matriky, 2 svazečky špalíkové, I. od r. 1650, II. od r. 1685. — Anales z r. 1737 (liber. memorabil.), založené P. Václ. Vojtěchem Janem Pátkem z Wiesenfeldu.

Starobylá osada, ve které kolébku svou měla stará Drslavická větev pánů ze Žinkov. Původní sídlo jich bylo při rybníce nad říčkou Úslavou, na jehož místě stojí zámek dosud obývaný; ve 13. stol. založili východně na skalnaté výšině (nyří ve Františkově lese a oboře) nový hrad, zvaný po zakladateli Potovi Potenštejn, z něhož zachovaly se jen valy, příkopy a slabé stopy zdí.

Kdy tento hrad zanikl, o tom zpráv není, ale opuštěn byl již ve stol. patnáctém. Od polovice 15. stol. drželi Žinkovy po Drslavících pánové z Klenového. R. 1712 prodala je Zuzana Frant. ovdovělá hrab. z Klenového Janu Fr. hrab. ze Steinau, který je postoupil 1722 dceři své Marii Terezií, provdané za hraběte Václava z Vrtby. Dědictvím přešel statek po vyměnění toho rodu r. 1830 na Jana kníže z Lobkovic, od toho na hrab. Fil. Štaufenberga a po něm na Jana hrab. Harracha. Nynějším držitelem je Karel ryt. Wessely.

Osada rozkládající se na konci rybníka nabyla práv městečka již ve 14. stol., neznámo ale, byla-li v užívání erbu; listiny o tom přišly před časem k ztracení.

Obr. 89. Žinkovy. Kostel sv. Václava. Půdorys.

FARNÍ KOSTEL SV. VÁCLAVA připomíná se mezi farními ve 14. stol. (Reg. dec. pap. 1352), r. 1684 shořel, r. 1736 byl v nynější své podobě od základů nově vystavěn.

Baroková stavba orientovaná má proláklé průčelí s rovnoramenným štítem, jež převyšuje tašková střecha s křížovým slemenem; portál ob-

Obr. 90. Žinkovy. Kostel sv. Václava. Jižní portál.

dělný s kamenným pažením a vodorovným nadpražím, nad ním plastický, stuccový obraz smrti sv. Václava (obr. 91.), nad portálem velké okno segmentem sklenuté, nad ním v kartuši kusý již nápis plastický:

MARIA TERESIA

 WRTTBÝ NATA COMITISSA DE
 (STEINAV) DICTA
 HANC SACRAM ÆDEM
 E FVNDAMENTIS NOVITER SVMPTIBVS
 PROPRYS (FIERI FECIT)
 AŌ
 1735

Vlnitě kroužená nároží (v nich schodiště na krucht) tvoří přechod k podélným stranám lodi, která pravoúhlými výstupky doplňuje se s chorem analogicky s přední částí lodi utvářeným v podobu pravidelného kříže; příčná ramena v obou čelech prolomena jsou velkým, segmentovým oknem a dekorována pilastry s vkusnými, výborně modelovanými hlavicemi šabra-

Obr. 91. Žinkovy. Kostel sv. Václava. Západní portál.

kovými. K východní straně choru přiléhá věž, nad římsu kostelní o jedno patro zvýšená, v nárožích dekorovaná pilastry a krytá cibulovou bání.

Na jižní boční straně lodi portál s kamenným pažením, v ozdobně orámovaném poli nad ním sružené erby zakladatelů z Vrtby a Steinau, pod nimi stuha s nápisem:

MARIA THERESIA DE WRTTBY · NAT · C · DE STEINAV ANNO 1735

Vnitřek velkými segmentovými okny vydatně osvětlený, působivý je ladným rozvržením prostory a účinnou dekorací stěn sruženými

pilastry, jichž barokisované korintšské hlavice a spojující je ornamentální vlys s maskaronem výborně jsou koncipovány a s technickou vyspělostí al stucco provedeny.

Středem je čtverec lodi s otupenými rohy, k němuž pojí se v ose podélné přední loď a chor a v ose příční kaple, v půdorysech stejné to obdélníky valeně sklenuté; loď hlavní přepnuta jest kápí. Empora v západní části lodi na mírně vzedmutém klenbovém koši má nad sebou kon-

Obr. 92. Žinkovy. Kostel sv. Václava. Vnitřek

chovitou, do přímé závěrové zdi zapadající klenbu. Sakristie, do které se vchází za oltářem jest podvěžní kobka s klášterním klenutím; z ní vedou točité schody do depositáře hladkým kříž. klenutím přepnutého.

Veškerá dřevěná architektura barokových oltářů, výzdoba skulp'urální a řezbářská pochází z doby výstavbě kostela blízké a patří mezi dobré toho druhu práce, řezbářská mezi výborné (čtyři velké obrazy s dekorativními, znamenitě řezanými rámy odneseny do zámku). Na hlavním oltáři obraz sv. Václava od *Frant. Horčíčky* v Praze z r. 1820 malý obraz Nejsv. Trojice (přemalovaný) od *Fr. Scherera* v Klatovech z r. 1833, barokové sochy sv. Havla a Ignáce, na římsě sdružený erb Vrtby-Steinau a letopočet MDCCXXXVI.

Na levém vedlejší oltáři slušný obraz Rodiny Kristovy z r. 1776 a sochy sv. Terezie a Valbuigy, na pravém obraz

sv. Vincence z Ferrary (slabý) signovaný: Avgŕtin Tomaifchel pinx. 1819, sochy sv. Františka a Isidora.

Na bočním oltáři sv. Jana Nep. (z r. 1738) bohatě figurovaný a rázovitě malovaný obraz sv. Jana, podílejícího chudé a neduživé, po stranách sochy sv. Rocha a Šebestiána, ve skleněném sarkofágu na oltáři ostatky sv. Theodora, v jehož ruce stříbrná, zlacená nádobka s rytým nápisem:

CapsULa
qUa
GLorIosI MartYrIs
TheoDorI
propRIVs sangUIs
asserVatUr.

Nad dřevěným barokovým pažením, jímž boční portál je obložen, zvedá se ozdobný, až k oknu sahající nástavec volutovou římsou zakončený, v jeho ploše dobrý olejový obraz sv. Michala arch. v boji ďábla potírajícího, po stranách sochy sv. Apolony a Vavřince. V nárožích lodi sochy sv. Petra a Pavla, v postoji výborných a dovedně řezaných.

Posléze jmenované čtyři sochy jsou bez odporu dílem sochaře *Lazara Widmanna*, jehož vedením i mnohé jiné sošnické práce v kostele provedeny byly. Od něho též pocházejí dva putti a 6 pískovcových soch světců na parapetní zdi, kterou hrazen jest vyvýšený hřbitov kolem kostela a které svými attributy jeví se býti ochránci proti moru, válce, neúrodě, bouři atp.; socha římského vojína ve válečné zbroji má na zadní straně nápis:

OPVS
LAZARI WIDEMANN
MDCCLXVIII

Na oltáři sv. Vincence dřevěná socha P. Marie s děckem, obstojná řezba ze 17. stol. (barokisovaná kopie dle staršího originálu).

Svícný: 3 páry cínových rokokových, 6 párů barokových z 18. stol., pár mosazných soustruhovaných ze 17. stol.

Křtitelnice baroková z pestrého mramoru, nádoba polokulová na čtverhranném dřívku, tvarem i provedením výborná práce z 18. stol.

Před o'tářem sv. Jana náhrobník vyšlapaný, z něhož vyčistí lze jen HIC SEPVLTVS | A 176 · | REQVIESCANT IN PACE.

Jiné dva kameny na hladko vyšlapané, před hlavním vchodem, kryjí vchod do hrobky Klenovské, ve které dle nápisu v pamětní knize farní zaznamenaného pochován též Vilém Fr. hrabě z Klenového a Janovic, hejtman kraje Plzeňského, zemřelý dne 17. března 1696.

K a s u l e z bílého a zlatého brokátu s vetkanými pestrými hedbávnými květy. Polovice 18. stol.

Z v o n y: 1. Průměr 0·94 m, výška 0·76 m. Na koruně ornamentální pásek renaissanční, pod ním opis dvojřádkový:

† SKRZE ZNAMENY SWATEHO KRZIZE OD NEPRZATEL NASSICH
WISWOBOD NAS

 PANE BOZE NASS WEGMENO † OTCE Y † SINA Y DVC † HA
SWATEHO AMEN (3 hlavičky okřídlené).

Pod tím dvojatý ornamentální pás. Na boku v torovém orámování:

TENTO ZVON Z GINICH ZVONV
KTERI SKRZE OHEN NA S · WITA DNE
15IVNY LETA 1684 SKAZV PRISLI
S POMOCI GINICH DOBRODIN-
CZVW PRZELIT EG GEST L. 1695
ZA PANOVANI W · V · P · P · WYLIMA
FRANTISKA STE RIMSKE RISSE
HRAB : Z KLENOVIHO SVOBODNE
HO P · Z IANOVICZ P · NA ZINKOVEH A
RATKOVICIH

Dále obrázky Ukřižovaného s Marií a Janem na ornamentálním podstavci, sv. Václava, sv. Ondřeje, štítek zvonaře a pod ním nápis: IOANNES PRIC | QVEY FVSOR | CAMPANARVM | ME FVDIT CL | ATTÆ.

2. Průměr 0·67 m, výška 0·84 m, na plášti:

GOSS NICH IN PILSEN
WENZL PERNER
1838

3. Lítý od *Juránka* a *Pernera* v Plzni roku 1879.

4. Prům. 27, výš. 22 cm, s opisem dvouřádkovým:

† HONORI SANCTÆ TERESIÆ VIRGINIS
FVSA CLATTÆ ANNO DOMINI ⌘ 1720 ⌘

Na plášti obraz Matky B. a štítek zvonaře *Jana Pricqveye* z Klatov.

Na n á m ě s t í u kostela (proti věži) velká socha Neposkvrněného Početí P. Marie (stromy zakrytá) na oblém, do čtyř barokových k o n s o l ů s okřídlenými hlavičkami vybíhajícím podstavci, na němž čtyři kartuše (v jedné z nich erb hrabat z Vrtby). Výborné dílo *Lazara Widmanna*.

ZÁMEK, původně jednoduché stavení v 17. stol. představované, o dvou pravý úhel svírajících křídlech dvoupatrových, zbavených častými přeměnami slohově zajímavých podrobností, přeměněn byl v naší době pod vedením vídeňských architektů *Helmera* a *Fellnera* přístavbou věže,

Obr. 93. Žinkovy. Pohled na zámek před opravou.

Obr. 94. Žinkovy. Pohled na zámek po přestavbě.

dvou věžovitých arkýřů, terrassy na sloupových arkádách, zvláštní gotické kaple a bohatou ornamentální výzdobou zevní i vnitřní v nádherné romantické sídlo s pola gotické, s pola renaissanční.

Zbytky valů a příkopů, které se zde ještě v minulém století spatřovaly (Eichler) zarovnány byly při úpravě okolního parku.

Z bohatého vnitřního inventáře moderních i archaeologicky cenných předmětů uvedeny buďtež zvláště:

Velká skříň renaissanční, v náplních dvouhlaví orlové, ve vlysu nápis: 16 MARIA ELISABET WIERERIN 84.

Gotická truhla, 1.86 m dlouhá, 0.78 m šir., 0.94 m vysoká, víko třeshňovým sametem s tlačným vzorem podloženo, spodní ležina a vnitřní dvě přítruhlí řezanou a polychromovanou ornamentikou zdobené,

Obř. 95. Žinkovy. Barokní kredenc a židle v zámku.

zevně bohaté kování prolamované. Původně v tvrzi Lubské u Klatov. 15. stol.

Velký sekretář renaissanční vykládaný a mnohé jiné kusy nábytku ze 17. a 18. stol.

Na chodbách několik dobrých alegorických obrazů a architektur, na plátně malovaných (inventář starého zámku), dva velké obrazy z farního kostela.

V salonu tři olej. obrazy portretní, z nich dva jsou kopie dle Van Dyka a Rubense.

V pracovně velký obraz Rubensův (na dřevě) 160 cm vys., 125 cm šir., Faun a Nymfa, výborná kopie originalu v Mnich. Pinakotheece.

V ložnici: M a d o n n a s Ježíškem mezi dvěma anděly, obraz na dřevě 90 *cm* vys., 60 *cm* šir. Vlašská škola z 15. stol.

Četné n á d o b y, tepané v mědi, porcelánové a kameninové Dawenportské a Wedgwoodské; skleněný pokál z českého skla s dvojhlavým orlem (na kovovém podstavci, uražený) a j. v. V jídelně tepaný žlutý c i f e r n í k.

Žitín.

S o m m e r J. G., l. c. VII., 262. — S e d l á č e k A., Slov. místop. — E i c h l e r J., l. c.

Samostatný statek, nyní dvůr k panství Žinkovskému příslušný. Severně od dvora v lese stopy valů zaniklé tvrze M a l e š o v a, kteréž jméno u lidu dosud se udrželo. Táž byla zbožím kdysi kláštera Nepomuckého; dvůr dostal se v 16. stol. jako pustina ke statku Žitínskému. V lese „na B u č i“ mohyla.

SEZNAM MÍST.

Bezděkov	Lišice	Radkovice Žinkovské
Bijadly	Lukavice Dolní	Řenče
Bíluky	Lukavice Horní	Roupov
Bířkov	Lužany	Skála
Borovy	Měčín	Skočice
Buková	Merklín	Soběkury
Čelakovy	Mileč	Soběsuky
Dnešice	Nedanice	Stropčice
Horšice	Nedaničky	Strýčkovice
Chalupy	Nepomuk	Tyrol viz Stropčice
Chlumčany	Neuraz	Újezd Purkartův
Ježovy	Nezdice Dolní	Vicov
Jindřín	Nezdice Horní	Vlčí
Kaliště	Oplot	Vrčeň
Kbely	Otěšice	Vřeskovice
Klášter (Pomucký)	Petrovice	Zálesí
Klikařov	Poříčí Červené	Zelené
Kloušov	Prádlo	Zelená Hora
Krašovice	Přeštice	Zerovice
Křenice	Příchovice	Žinkovice
Letiny	Ptenín	Žinkovy
Libákovice	Radkovice pod Skalou	Žitín.

SEZNAM UMĚLCŮ A ŘEMESLNÍKŮ.

- Bartoloměj, zvonař v Praze, 85.
 Bellmannová Anna, zvonařství v Praze, 105.
 Bellmann Karel, zvonař v Praze, 38.
 Bergler Josef, malíř v Praze, 38.
 Brandl Petr, malíř v Praze a Kutné Hoře, 31, 79.
 Čapek Jindřich, sochař v Praze, 58.
 Dientzenhofer Kilian Ignác, stavitel v Praze, 71.
 Diepoldt Arnošt, zvonař v Praze, 64.
 Diepoldt Josef, zvonař v Praze, 12.
 Drevet C., mědirytec v Paříži, 112.
 Fellner a Helmer, architekti ve Vídni, 128.
 Fliegl Josef, řezbář a truhlář v Klatovech, 40.
 Fortner Ludvík, zlatník a stříbrník v Praze, 55.
 Franck Frant. Antonín, zvonař v Praze, 60, 88.
 Friebel Antonín, malíř, 61.
 Führich Josef, malíř ve Vídni, 17.
 Geřábek Kar. Josef, tiskař v Praze, 42.
 Haffenecker Antonín, stavitel v Praze, 71.
 Hanuš, konvář, 30.
 Herzog Jan, malíř v Plzni, 59, 102.
 Horčíčka František, malíř v Praze, 103, 126.
 Jan Konvář, zvonař, 81.
 Jiljí (Egidius), zvonař v Plzni, 27, 30.
 Juránek a Perner, zvonaři v Plzni, 9, 24, 36, 57, 128.
 Kandler Vilém, malíř v Praze, 51.
 Kratzmann G., malíř v Praze, 17.
 Kühner Jan Jirí, zvonař v Praze, 52.
 Kühner Josef, zvonař v Praze, 12.
 Lhota Antonín, malíř v Praze, 58, 63.
 Luragho Anselm, stavitel, 71.
 Lux F. Julius, malíř v Plzni, 31.
 Makal Jan, zvonař v Rokycanech, 53.
 Manes Antonín, malíř v Praze, 113.
 Max Josef, sochař v Praze, 55.
 Ohmann Bedřich, architekt, 74.
 Pazourek Matěj, malíř v Dobřanech, 79.
 Perner Jan Vojtěch, zvonař v Budějovicích, 53, 60, 103.
 Perner Josef, zvonař v Plzni, 119.
 Perner Petr Pavel, zvonař v Plzni, 81, 82.
 Perner Robert, zvonař v Plzni, 62, 70.
 Perner Václav, zvonař v Plzni, 14, 57, 62, 93, 128.
 Petr, zvonař v Norimberce, 82.
 Pricqvey Štěpán, zvonař v Klatovech, 9, 69, 70.
 Pricqvey Jan (starší), zvonař v Klatovech, 128.
 Pricqvey Jan zvonař v Klatovech, 12, 17, 42, 60, 63, 65, 66, 128.
 Quitainer Ondřej, řezbář a sochař v Praze, 14, 31.
 Raab Ignác, malíř jesuita, 6, 26, 84.
 Redelmaier Josef, malíř, 79.
 Ridinger Jan Eliáš, malíř a mědirytec, 112.
 Rovenský Václav, varhaník v Praze, 106.
 Rubens P. Pavel, malíř, 130.
 Samassa Maxm., zvonař v Lublani, 24, 42.
 Scherer Frt., malíř v Klatovech, 126.
 Schmidt J., malíř, 117.
 Schor Jan Ferd., inženýr v Praze, 31.
 Seitz Jakub Vilém, zvonař v Plzni, 57, 82, 84.
 Sittauer Antonín, geometr, 33.
 Stöckel Ant. Mikuláš, zlatník, 79.
 Tomaischel Aug., malíř, 127.
 Unterberger Martin, malíř, 113.
 Veselý Eduard, řezbář v Praze, 58.
 Wachsmann Bedřich, malíř v Praze, 58.
 Widemann Lazar, sochař v Plzni, 31, 83, 127, 128.
 Wild Antonín, sochař v Praze, 52.
 Willenberg (Willenberger) J., kreslíř v Praze, 86.

GETTY CENTER LINRARY

3 3125 00672 2892

